

LOUISMAGAZINE
EDUCATIEF PAKKET VOOR DE DERDE GRAAD SECUNDAIR ONDERWIJS

Beste leerkracht,

Fijn dat je er voor koos om samen met je leerlingen Louis (beter) te leren kennen. Ga aan de slag als een journalistiek team en maak je eigen (digitale) Louis magazine!

Op 15 maart 2012 zou Louis Paul Boon 100 jaar geworden zijn. Om deze verjaardag te vieren werden er in Vlaanderen en Nederland, én vooral in zijn geboortestad Aalst, verschillende feestelijkheden georganiseerd. Uit Boon!2012 is ook dit educatief pakket voortgevloeid.

Louis Paul Boon (1912 – 1979) blijft een van de belangrijkste schrijvers uit het Nederlandse taalgebied. Hij kreeg wel eens de bijnaam ‘rebel van de Vlaamse literatuur’. In zijn werk ging hij dan ook vastberaden de confrontatie aan met de moderne wereld. Maar Louis is niet zomaar in een hokje te vatten. Naast schrijver van een veelzijdig oeuvre was hij ook beeldend kunstenaar.

In ons magazine focussen we op Louis als schrijver. Meer in het bijzonder leggen we de aandacht op Louis als historiograaf. Het onderzoek dat jullie in de klas zullen voeren, zoekt een antwoord op volgende vragen: ‘Hoe ging Boon om met zijn historische bronnen? Op welke manier heeft hij bestaande feiten en figuren in zijn boeken geromantiseerd? In hoeverre komt het beeld dat de lezer op die manier krijgt overeen met de historische achtergrond? En ook: welke bedoeling kan Boon hiermee gehad hebben?’

De 5 belangrijkste historische romans van Louis komen in dit pakket dan ook rijkelijk aan bod: De Kapellekensbaan, De bende van Jan de Lichte, Pieter Daens, De Zwarte Hand en Het Geuzenboek.

In deze lesmap krijg je meer informatie over deze boeken en worden de magazine-opdrachten per boek inhoudelijk beschreven. Hierbij vind je ook mogelijkheden voor de aanpak in de klas. Verder vind je meer technische informatie voor de online verwerking en schrijftips.

Je kan met het pakket aan de slag in de lessen Geschiedenis en Nederlands. Leerkrachten Nederlands kunnen de nadruk leggen op literatuurstudie en het zelf schrijven van verschillende tekstsoorten.

Binnen de lessen geschiedenis kan het werken aan Louis steeds binnen het tijds kader passen dat in de lessen behandeld wordt, aangezien het historisch werk van Boon zoveel tijdsperiodes omvat. Gaande van de geuzenstrijd in de 16e eeuw (Het Geuzenboek), over de verhalen van Jan de Lichte midden 18e eeuw (De bende van Jan de Lichte), tot de opkomende industrialisering en de sociale strijd op het einde van de 19e en begin van de 20e eeuw (Pieter Daens/De Zwarte Hand). De ruimtelijke afbakening is de stad Aalst en zijn directe omgeving. Deze lokale dimensie kan ook opengetrokken worden in een bredere context.

Het educatief pakket leent zich ook uitstekend tot een vakoverschrijdende samenwerking. In de inhoudstafel krijg je een overzicht van al de eindtermen die aan bod komen.

Dit educatief pakket werd ontwikkeld door Mooss vzw in opdracht van de Erfgoedcel Aalst. Het webdesign werd verzorgd door Vliegwerk.

Mooss vzw is een organisatie voor actieve kunst- en erfgoededucatie voor kinderen, jongeren en hun begeleiders. We willen zoveel mogelijk kinderen en jongeren goesting geven in kunst en erfgoed. Meer info over onze werking vind je op **www.mooss.org**.

Mooss vzw benadert (levenslang) leren graag vanuit een constructivistische invalshoek. In ons concept voor het educatief pakket rond Louis Paul Boon hanteren we volgende constructivistische principes:

- De leerlingen en leerkracht kunnen het traject en de duur van hun eigen parcours (gedeeltelijk) zelf bepalen.
- De kennis wordt op een open manier aangeboden – binnen de opdrachten is er ruimte voor eigen associaties en interpretaties – we presenteren geen eenduidig ‘juist’ antwoord.
- We leggen de focus op de deelnemer en diens eigenheid – we voorzien diverse, gevarieerde opdrachten zodat elke deelnemer zijn gading vindt in het aanbod – ongeacht zijn socio-culturele achtergrond of favoriete leerstijl.

De Erfgoedcel Aalst maakt werk van een integraal en gecoördineerd erfgoedbeleid. Samen met vrijwilligers en professionelen ontdekken we het erfgoed van de regio. Zo maken we werk van bewaring, behoud en ontsluiting van dat erfgoed. Samen vormen we een hecht netwerk waarin alle actoren beter op elkaar zijn ingesteld en kennis en expertise met elkaar delen. De Erfgoedcel Aalst ondersteunt verenigingen, vrijwilligers en professionelen. Ze wil een aanspreekpunt worden en bruggen bouwen buiten de grenzen van Aalst. Want als centrumstad willen we de motor worden van een regionale erfgoedwerking. Erfgoed is er van en voor iedereen! Meer info over de werking van de Erfgoedcel Aalst vind je op **www.erfgoedcelaalst.be**.

Hopelijk beleven jullie veel plezier aan dit pakket!

*Helena en Chris van Mooss vzw
Erfgoedcel Aalst, Vliegwerk cvba*

INHOUDSTAFEL

Louismagazine.be gebruiken in de klas	
De Kapellekensbaan	
De bende van Jan de Lichte	
Pieter Daens of hoe in de negentiende eeuw de arbeiders van Aalst vochten tegen armoede en onrecht	
De Zwarte Hand of het anarchisme van de negentiende eeuw in het industriestadje Aalst	
Het Geuzenboek	
Schrijftips	
Eindtermen Nederlands	
Bibliografie	
Colofon	

Laat je niet afschrikken door de hoeveelheid pagina's in deze lesmap. Het is de bedoeling dat je uit de brede waaier aan opdrachten die wij aanbieden, zelf je eigen keuzes maakt zoals bijvoorbeeld:

- keuze voor opdrachten vanuit één bepaald boek
- keuzes vanuit vak of vakinhoud (vb. enkel de opdrachten die passen binnen geschiedenis of Nederlands)
- keuze voor soort rubriek/artikel in het Louis magazine

Op deze manier bepaal je zelf:

- de tijd die je aan dit project kan/wil besteden
- de inhoud waarop je wil focussen
- het uitzicht van jullie Louis magazine

Je kan de gekozen opdrachten klassikaal aanpakken. Je kan ook opteren om groepjes leerlingen verschillende opdrachten te laten uitvoeren, zodat er meer artikels in jullie magazine kunnen gepubliceerd worden.

Naast opdrachten die resulteren in een artikel voor het Louis magazine, bedachten we nog een aantal extra opdrachten om in de klas te doen.

Om je keuze te vergemakkelijken, volgt nu een schematisch overzicht van de inhoud van de lesmap.

RUBRIEKEN EN ARTIKELS LOUIS MAGAZINE	BOEK LOUIS PAUL BOON	PAGINA LESMAF	EINDTERMEN NEDERLANDS		EINDTERMEN GESCHIEDENIS		VAKOVER- SCHRIJDENDE EINDTERMEN
			ASO	TSO	ASO	TSO	
Feit of fictie [thema-artikel Louis als historiograaf]	Jan de Lichte		1, 7, 14, 16, 17-23, 25- 29, 31, 33	1, 7, 14, 16, 17-23, 25-30, 32	11, 13, 14- 19, 21-26	10, 11-15, 17-22	1, 4, 11, 13, 14, 19, 23-25
	Pieter Daens						
	De Zwarte Hand						
Op de sofa met [interview]	De Kapellekensbaan		1, 7, 14-23, 25-29, 31, 33	1, 7, 14-23, 25-28, 30, 32	11, 14-19, 21, 22, 24, 25	11-15, 17, 18, 20, 21	1, 2, 11, 13, 14, 19, 23-25
	Jan de Lichte						
	Het Geuzenboek						
Louis reageert [lezersbrief Louis]	Pieter Daens		1, 7, 14, 16-23, 25- 29, 31, 33	1, 7, 14, 16- 23, 25-28, 30, 32	11, 14-19, 21, 22, 24	11-15, 17, 18, 20	1, 11, 13, 14, 19, 23-25
	De Zwarte Hand						
Ja-Neen [opinie-pagina]	De Kapellekensbaan		1, 6, 7, 9 - 11, 14, 16-23, 25- 29, 31, 33	1, 6, 7, 9-11, 14, 16-23, 25- 28, 30, 32	11, 13-19, 21, 22, 24, 25	10-15, 17, 18, 20, 21	1, 5, 11, 13, 14, 17, 19, 23-25
	Jan de Lichte						
	Het Geuzenboek						
De Stelling van Louis [column van Louis]	Jan de Lichte		1, 7, 14-23, 25-29, 31-33	1, 7, 14-23, 25-28, 30-32	11, 14-19, 21, 22, 24-26	11-15, 17, 18, 20-22	1, 11, 13, 14, 17, 19, 23-25
	Pieter Daens						
	De Zwarte Hand						
	Het Geuzenboek						
Ongezouten mening [boekrecensie]	De Kapellekensbaan		1, 6, 7, 9-11, 14, 16-23, 25-29, 31, 33	1, 6, 7, 9-11, 14, 16-23, 25-28, 30, 32			1, 4, 5, 11, 13, 14, 19, 23-25
	Jan de Lichte						
	Pieter Daens						
	De Zwarte Hand						
	Het Geuzenboek						
History repeated [hedendaagse tegenhangers voor personages en gebeurtenissen uit Louis' romans]	De Kapellekensbaan		1, 7, 14, 16-23, 25- 29, 31, 33	1, 7, 14, 16-23, 25-28, 30, 32	2, 11, 13-26	10-22	1, 2, 5, 11, 13, 14, 17, 19, 23-25
	Pieter Daens						
	De Zwarte Hand						
	Het Geuzenboek						
In beeld [foto-reportage]	De Kapellekensbaan		1, 7, 14, 16-19, 25- 28, 33	1, 7, 14, 16-19, 25-27, 32	16, 22	13, 18	1, 2, 5, 7, 14, 19, 23-25
	Pieter Daens						
Beeldverhaal [stripverhaal]	Jan de Lichte		1, 7, 14, 16-20, 25- 28, 33	1, 7, 14, 16-20, 23, 25-27, 32			1, 11, 13, 14, 19, 23-25
Doe de test	De Kapellekensbaan		1, 7, 9, 14, 16-22, 25- 29, 33	1, 7, 9, 14, 16-23, 25-28, 32	14-19, 22, 24, 25	11-15, 18, 20, 21	1, 2, 11, 13, 14, 19, 22, 23-25
Boons voor beginners [quiz over het taalgebruik van Louis]	Jan de Lichte		1, 6, 7, 9-11, 14-22, 25- 29, 32, 33	1, 6, 7, 9-11, 14- 23, 25-28, 31, 32			1, 2, 14, 19, 23-25
	Het Geuzenboek						

EXTRA OPDRACHTEN	BOEK LOUIS PAUL BOON	PAGINA LESMAF	EINDTERMEN NEDERLANDS		EINDTERMEN GESCHIEDENIS		VAKOVER- SCHRIJDENDE EINDTERMEN
			ASO	TSO	ASO	TSO	
Reinaert de Vos	De Kapellekensbaan		1, 7, 9, 14, 16-23, 25-28, 31	1, 7, 9, 14, 16-22, 25- 27, 30, 32			1, 11, 13, 14, 19, 23-25
Tips & Tricks			1, 7, 9-11, 14, 16-23, 25-28, 33	1, 7, 9-11, 14, 16-22, 25-27, 30, 32			1, 2, 14, 19, 23-25
De vrouw achter de man	Jan de Lichte		1, 7, 9, 14, 16-23, 25-28	1, 7, 9, 14, 16-22, 25- 27, 30, 32			1, 14, 19, 23-25
Waarzegster Sara			1, 6, 7, 9-11, 14, 16-23, 25- 28, 33	1, 6, 7, 9-11, 14, 16-22, 25- 27, 30, 32			1, 2, 14, 19, 23-25
Beeldspraak			1, 7, 9, 14- 23, 25-29, 31, 32	1, 7, 9, 14- 22, 25-28, 30-32			1, 14, 19, 23-25
Bronvermelding	Pieter Daens		1, 7, 9, 4, 16, 17, 18	1, 7, 9, 14, 16, 17, 18			1, 14, 19, 23, 24, 25
Spotprent			1, 7, 9, 4, 16-18, 33	1, 7, 9, 14, 16-18, 25- 27, 32	11, 16-18, 20-25	9, 13, 14, 16-21	1, 2, 5, 7, 14, 19, 23-25
Standpuntentafel			1, 6, 7, 9-11, 14, 16-19	1, 6, 7, 9 -11, 14, 16- 19, 27, 32	11, 14-26	9, 11-22	1, 11, 13, 14, 19, 23-25
Commissaris Klungel	De Zwarte Hand		1, 7, 9-11, 14, 16-19, 25, 33	1, 7, 9, 10, 11, 14, 16- 19, 25-27, 32			1, 2, 5, 7, 14, 19, 23-25
Strafblad			1, 6, 7, 9, 14, 16-23, 25-28, 31	1, 6, 7, 9, 14, 16-22, 25-27, 30, 32			1, 11, 13, 14, 19, 23-25
Geschiedenis	Het Geuzenboek		1, 7, 9-11, 14, 16-19, 21-23, 25- 28, 31	1, 7, 9-11, 14, 16-19, 21, 22, 25- 27, 30, 32			1, 11, 13, 14, 17, 19, 23-25

De volledige lijst met uitgeschreven eindtermen (ASO/TSO) vind je in bijlage vanaf pagina .
Voor het vak Nederlands gebruiken we de nieuwe eindtermen die geldig zijn vanaf 1 september 2012.

ALGEMENE INLEIDING OP DIT PROJECT IN DE KLAS

BESPREKING VAN DE FIGUUR VAN LOUIS PAUL BOON EN BOON ALS HISTORIOGRAAF

- Maak met de leerlingen een woordspin rond Louis Paul Boon.
- Geef hen eventueel vooraf reeds de opdracht om 10 weetjes te verzamelen over Louis.
- Verzamel deze informatie via vraag en antwoord in het schema en vul aan. Hierbij kan je meegeven dat de focus voor de les(sen) en opdracht(en) op Louis als historiograaf ligt.

Mogelijke vragen:

- *Hoe kwam Louis Paul Boon in de bekendheid?*
- *Wat was zijn beroep?*
- *Wie kent titels van boeken die hij schreef?*
- *Welk soorten boeken schreef hij?*
- *Was hij een romanschrijver of eerder een historicus?*
- *Welke thema's behandelde hij in zijn boeken?*
- *Wat is een historiograaf?*

OPDRACHT DIE JE KAN DOEN VOORDAT JE DE LEERLINGEN EEN BEPAALD BOEK (OF DELEN ERVAN) LAAT LEZEN:

- Bespreek de cover en flaptekst
- *Welke informatie krijg je via de cover?*
- *Wat wordt er afgebeeld op de cover?*
- *Waarover zou het boek kunnen gaan?*
- *Krijg je meer informatie via de flaptekst?*
- *Wat zijn je verwachtingen van het boek wanneer je cover en flaptekst bekijkt? Zou je het boek uit de rekken halen a.d.h.v. deze gegevens?*

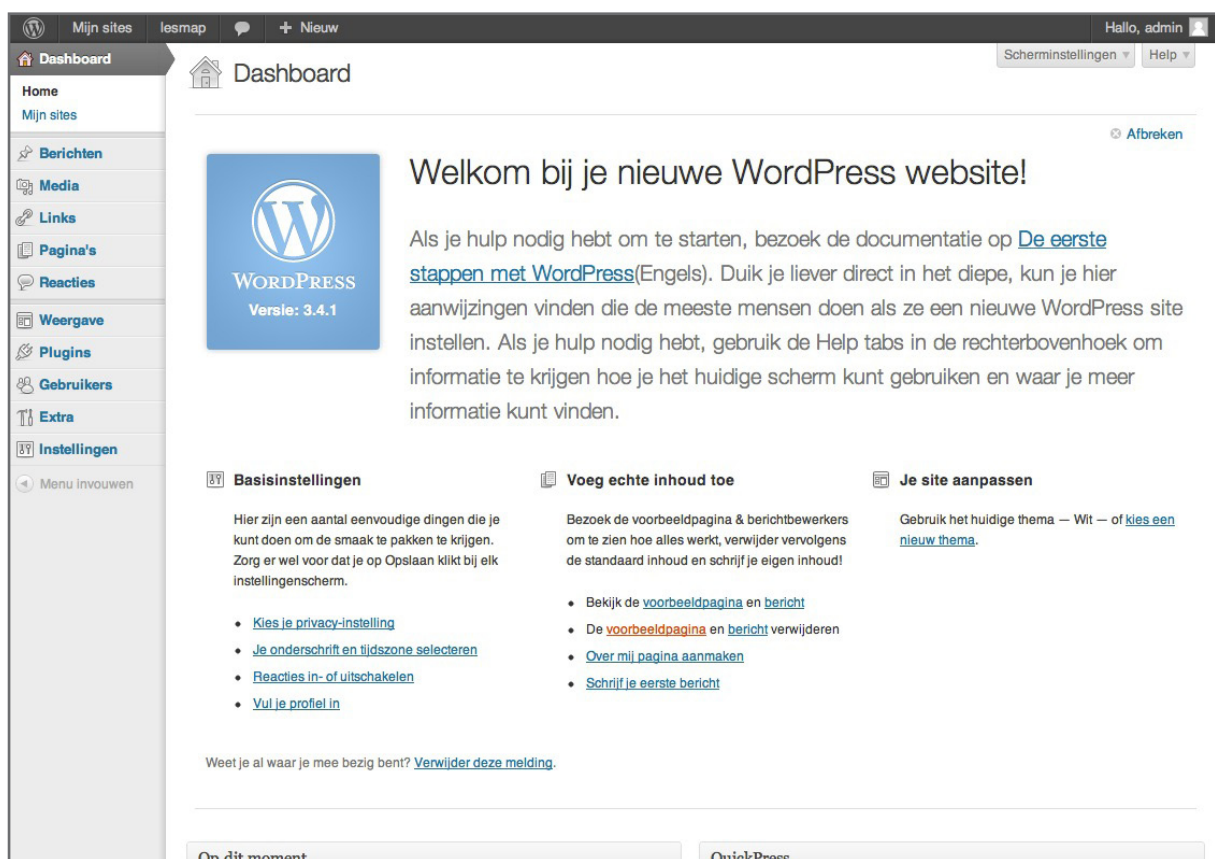
LOUISMAGAZINE.BE GEBRUIKEN IN DE KLAS

INSTALLATIE VAN HET ONLINE MAGAZINE

Louismagazine is een online magazine, dat gepubliceerd wordt via het blogplatform WordPress. Om het pakket gebruiksklaar te maken voor jouw klas, moet je de volgende stappen doorlopen. De volledige installatie neemt slechts een paar minuten in beslag.

Je kreeg van de Erfgoedcel Aalst een mail met daarin een link naar jouw klasmagazine. Jouw klasmagazine bevindt zich op de servers van de Erfgoedcel Aalst, en is bereikbaar via [http:// \[denaamvanjeklas\].louismagazine.be](http://[denaamvanjeklas].louismagazine.be). Op dit adres vind je de 'frontend' van de site: het magazine en alle artikels die je leerlingen zullen publiceren.

Om de installatie van het klasmagazine te voltooien (en om artikels te publiceren), ga je naar de 'backend' van de site. Deze vind je via [http:// \[denaamvanjeklas\].louismagazine.be/wp-admin](http://[denaamvanjeklas].louismagazine.be/wp-admin). De pagina die je daar vindt, is het 'dashboard' van je klasmagazine. Van hieruit kan je alle stappen zetten die nodig zijn om aan de slag te kunnen.

Tip: louismagazine.be bewerken en bekijken.

De weergave van louismagazine.be is geoptimaliseerd voor alle moderne browsers. Dit zijn Chrome, Safari, Firefox en Internet Explorer 9+. Je kan de site ook bekijken op oudere browsers, maar dan is het mogelijk dat niet alles even correct weergegeven wordt.

STAP 1: GEBRUIKERS EN LOGINS

Louismagazine is een afgeschermdde omgeving, die alleen toegankelijk is voor geregistreeerde gebruikers. Op die manier kan je de toegang tot de site beperken tot jouw eigen leerlingen en ontstaan er zeker geen problemen in verband met auteursrechten.

Bij aanvraag van dit pakket via de Erfgoedcel Aalst, kreeg je zelf een login, waarmee je over toegang tot het magazine beschikt. De eerste stap bij de installatie van het klasmagazine, is je leerlingen ook een login geven.

Logins bestaan in verschillende niveau's. Als leerkracht ben je 'beheerder'. Dit betekent dat je zowat alle instellingen aan het klasmagazine kunt wijzigen. We raden je aan om jouw leerlingen geen beheerder te maken, maar wel 'redacteur'. Op deze manier kunnen de leerlingen artikels aanpassen en publiceren, maar kunnen ze verder geen instellingen wijzigen.

Om een nieuwe gebruiker aan te maken, hover je in de donkergrijze balk bovenaan de site op '+nieuw' en klik je in het menu dat daarna te voorschijn komt op 'gebruiker'. Je kan ook gebruikers toevoegen via de zijbalk links: hover met de muis over 'gebruikers' en klik daarna op 'Nieuwe toevoegen'.

Op het scherm 'nieuwe gebruiker toevoegen' krijg je de keuze om een bestaande gebruiker toe te voegen, of een nieuwe te creëren. Om leerlingen toegang te geven tot Louismagazine, zal je meestal de tweede optie (Gebruikers > Nieuwe Gebruiker) moeten hanteren. Kies een gebruikersnaam (bij voorkeur de voornaam en naam van de leerling), een werkend e-mailadres, geef je leerling de rol 'Redacteur' en klik op 'nieuwe gebruiker toevoegen'.

Van zodra je een gebruiker toegevoegd hebt, krijgt die persoon een mail met daarin de link naar het klasmagazine en zijn of haar persoonlijk wachtwoord. Dit wachtwoord kan gewijzigd worden via het menu Gebruikers > Profiel.

Tip: elke leerling een unieke gebruiker?

Je kan kiezen hoe je logins toekent aan je leerlingen. Hiervoor zijn er drie methodes. Welke je kiest, hangt af van hoe je met je leerlingen wil werken aan louismagazine.

Ofwel geef je elke leerling zijn of haar eigen login. Dit kan je doen als je van al je leerlingen een geldig e-mailadres weet. Je kan daarna makkelijk volgen welke leerlingen aan welke artikels gewerkt hebben.

Ofwel maak je verschillende groepen van leerlingen, die samen dezelfde login gebruiken. Elke leerling van dezelfde groep, gebruikt dezelfde naam en hetzelfde paswoord. Dit is minder werk, maar zo kan je niet opvolgen wie welke bijdrage gemaakt heeft binnen elke groep.

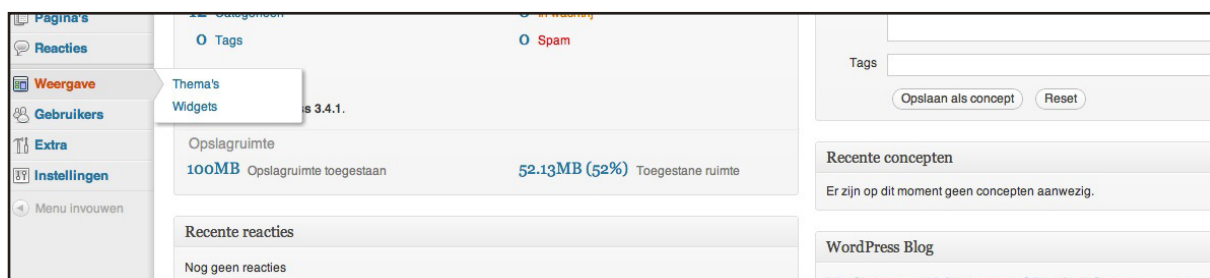
De snelste optie is om 1 login te maken voor al je leerlingen. Op die manier hoef je maar 1 e-mailadres in te vullen, maar kan je uiteraard niet volgen wie wat doet op louismagazine.

Maak in elk geval zeker 1 nieuwe login aan, die je de rol 'Redacteur' geeft. Laat leerlingen niet op de site werken met je eigen login, om te vermijden dat zij zelf allerlei instellingen gaan wijzigen.

STAP 2: EEN THEMA KIEZEN

Louismagazine bevat twee 'thema's' of stijlen. Zo kan je met je klas kiezen welke uitstraling je online magazine zal hebben.

Je kan een stijl kiezen via het weergave-menu in de linkerbalk van het dashboard. Kies 'weergave' en daarna 'thema's'. Je krijgt nu de keuze uit twee mogelijkheden: 'wit' of 'grijs'.

Het witte thema is jong en geeft veel ruimte voor foto's. Het thema grijs is wat zakelijker, straalt klasse uit en geeft vooral ruimte voor tekst. Je kan samen met je leerlingen een keuze maken welk thema je wil gebruiken. De standaardoptie is wit. Wil je dit in grijs veranderen, klik dan op 'activeren' onder de foto van het grijze thema.

Je kan deze keuze ook nog later maken, of het thema wijzigen. Toch raden we je aan dit helemaal in het begin te doen, omdat je zo zeker bent dat alle artikels mooi weergegeven zullen worden.

STAP 3: OPDRACHTEN SELECTEREN (OPTIONEEL)

Het online gedeelte van Louismagazine bevat alle magazine-opdrachten. Elke opdracht of artikel heeft zijn eigen 'bericht'. Je vindt al deze berichten terug via het dashboard van het magazine. Klik in het menu links op 'berichten' > 'alle berichten'

The screenshot shows the Louismagazine dashboard. On the left is a sidebar menu with options: Dashboard, Berichten, Media, Links, Pagina's, Reacties, Weergave, Gebruikers, Extra, and Instellingen. The 'Berichten' tab is selected, showing a list of 35 items. The list has columns for Titel, Auteur, Categorieën, Tags, and Datum. The first few items are:

Titel	Auteur	Categorieën	Tags	Datum
Jan de Lichte anno ... (jaartal)	mooss	History repeated	Geen tags	22 augustus 2012 Gepubliceerd
Jan de Lichte slaagt in leiderschapstest!	mooss	Fictie of fictie	Geen tags	22 augustus 2012 Gepubliceerd
Fictie of fictie	mooss	Fictie of fictie	Geen tags	22 augustus 2012 Gepubliceerd
Op de sofa met... Louis Paul Boon	mooss	Op de sofa met...	Geen tags	22 augustus 2012 Gepubliceerd
Op de sofa met... Louis Paul Boon	mooss	Op de sofa met...	Geen tags	22 augustus 2012 Gepubliceerd
Op de sofa met... (naam regisseur)	mooss	Op de sofa met...	Geen tags	22 augustus 2012 Gepubliceerd
Louis reageert	mooss	Louis reageert	Geen tags	22 augustus 2012 Gepubliceerd
Kan jij Ondines daden rechtvaardigen?	mooss	Ja - neen	Geen tags	22 augustus 2012 Gepubliceerd
Is Willem van Oranje terecht een gevierde prins?	mooss	Ja - neen	Geen tags	22 augustus 2012 Gepubliceerd
Niemand is sant in eigen land	mooss	De stelling van Louis	Geen tags	22 augustus 2012 Gepubliceerd
Deens was niet de hoofdrol, maar de hoofdrol!	mooss	De stelling van Louis	Geen tags	22 augustus 2012

Om het publiceren van artikels zo makkelijk mogelijk te maken, bevat Louismagazine een conceptversie van elke opdracht uit deze lesmap. De conceptversie heeft al een titel, samenvatting, artikeltekst en foto's. De leerlingen hoeven deze teksten en foto's enkel aan te passen om hun artikel te kunnen publiceren.

Wellicht zal je met je klas niet elke opdracht uit deze lesmap uitvoeren. Daarom stellen we voor dat je vooraf een keuze maakt in opdrachten of artikels die je met je leerlingen wil doen. Je kan er bijvoorbeeld voor kiezen om alle artikels rond 1 bepaald boek te schrijven. Selecteer dan in het overzicht alle artikels die je niet wil doen (je doet dit door het vinkje voor de titel van het artikel aan te klikken), en kies in het menu 'Acties' de optie 'Naar de prullenbak verplaatsen'. In het overzicht van alle artikels blijven nu enkel die artikels over die je met je klas zal schrijven.

The screenshot shows the Louismagazine dashboard with the 'Acties' menu open. The menu options are: Acties (checked), Bewerken, and Naar de prullenbak verplaatsen. The list of articles is visible in the background, with the first two items checked:

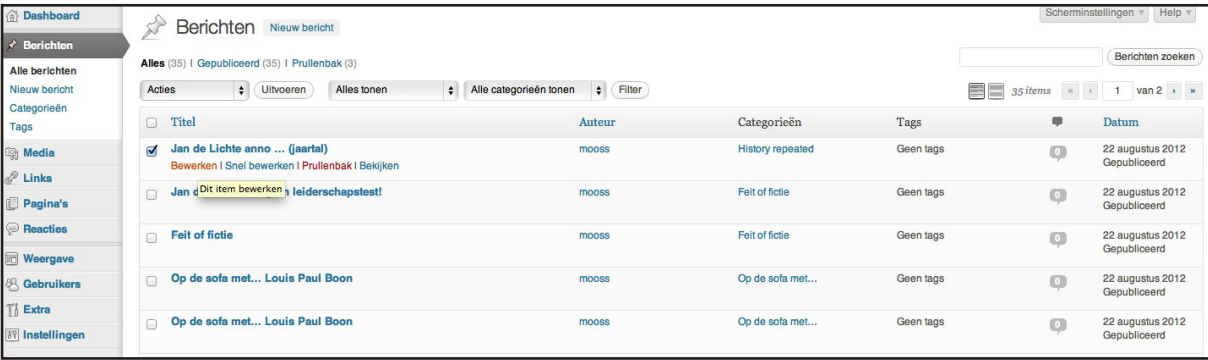
Titel	Auteur
Jan de Lichte anno ... (jaartal)	mooss
Jan de Lichte slaagt in leiderschapstest!	mooss

EEN ARTIKEL SCHRIJVEN EN PUBLICEREN

Via het dashboard van louismagazine.be kan je artikels schrijven en publiceren. Het schrijven van een artikel gebeurt op basis van een kant-en-klaar sjabloonartikel. We leggen eerst even uit hoe dit technisch verloopt. Verderop in deze lesmap vind je de nodige inhoudelijke informatie om de artikels te kunnen schrijven.

STAP 1: EEN ARTIKEL SELECTEREN

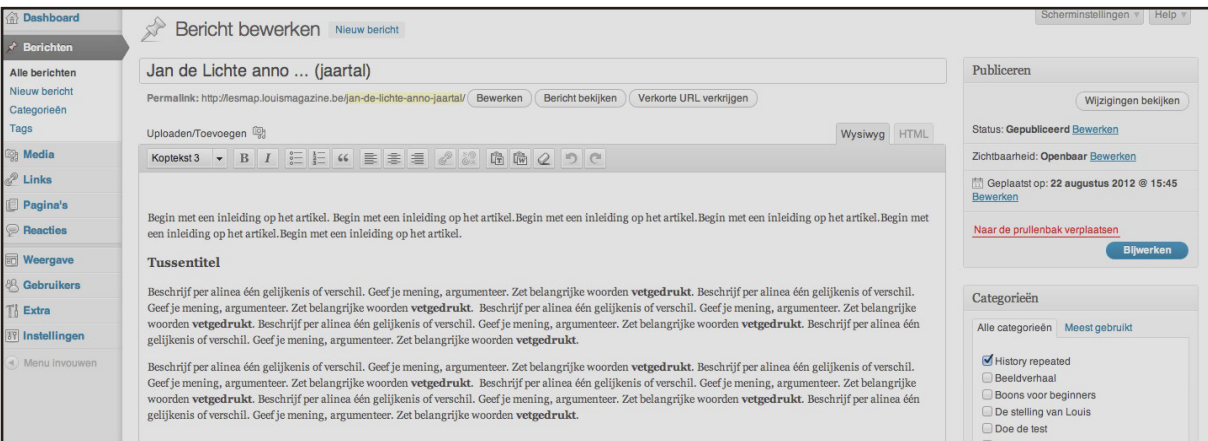
De eerste stap is het selecteren van het artikel dat je wil schrijven. Elk artikel in het dashboard van louismagazine.be komt overeen met een opdracht uit deze lesmap. De artikels staan in een conceptversie online: ze bevatten nog geen zinvolle inhoud, maar zijn gewoon een hulpje om te weten welke velden je moet aanpassen.

Om een artikel aan te passen, klik je op de link 'bewerken' die verschijnt wanneer je met de muis over de titel van het artikel beweegt. Zo kom je in het scherm 'bericht bewerken'. Van hieruit kan je het volledige artikel aanpassen.

STAP 2: TITEL, TEKST, AUTEUR EN SAMENVATTING

In het scherm 'bericht bewerken' zie je verschillende invulvelden. Het eerste veld is de titel van je artikel. Je kan de titel naar wens aanpassen. Wil je graag een makkelijke hyperlink naar je artikel, klik dan onder dit veld op 'verkorte URL verkrijgen'.

Het tweede invulveld is het eigenlijke artikel. Je kan alle tekst die hier in staat wissen en vervangen door de tekst van je eigen artikel. Let op: vaak krijg je opmaak-problemen wanneer je tekst typt in het programma 'Word' en deze tekst via copy/paste in je klasmagazine wil zetten. We raden je aan om de tekst ofwel rechtstreeks in het dashboard-veld te typen, ofwel in een eenvoudige teksteditor (zoals 'TextEdit' of 'WordPad').

Om het schrijven en publiceren van artikels zo eenvoudig mogelijk te maken, hebben we de opmaak-opties beperkt gehouden. Om toch wat opmaak mee te geven aan je artikel, kan je gebruik maken van het opmaak menu in de balk boven het invulveld. In een artikel kan je:

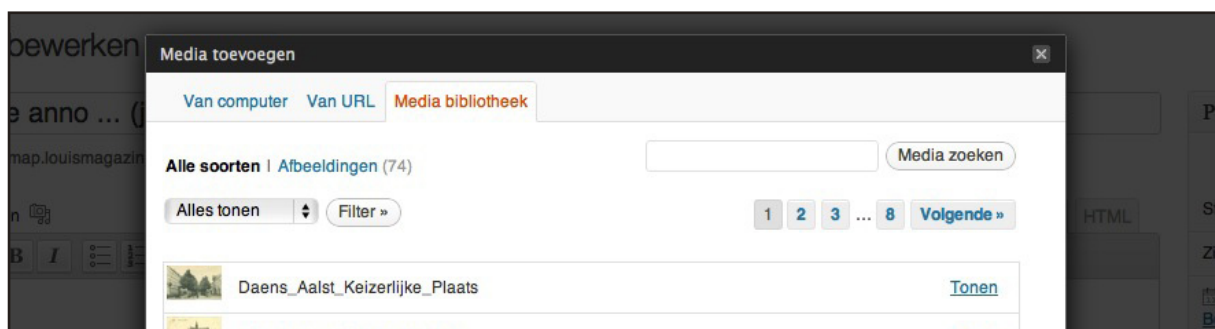
- tussentitels toevoegen (kies 'koptekst 3' in het menu),
- tekst vet en schuingedrukt zetten (kies 'B' of 'I' in het menu),
- genummerde en ongenummerde lijsten toevoegen,
- een citaat toevoegen,
- en de uitlijning van je tekst veranderen.

Onder het artikelveld kan je de auteursnaam kiezen (in het menu krijg je alle personen te zien die geregistreerd zijn als Redacteur van het klasmagazine). Het veld 'Samenvatting' dient om een korte inleiding op je artikel in te schrijven. Deze inleiding komt automatisch bovenaan je artikel te staan, maar komt ook op de 'homepagina' van het klasmagazine.

STAP 3: FOTO'S

Een goed tijdschriftartikel bevat natuurlijk foto's. Ook hier hebben we het je zo makkelijk mogelijk gemaakt: louisimagazine.be bevat een hele mediabibliotheek met foto's waarvan de auteursrechten in orde zijn. Je mag deze foto's vrij gebruiken om je artikel te illustreren. Je kan natuurlijk zelf ook foto's maken en deze toevoegen, maar controleer dan goed of je over de auteursrechten beschikt.

Foto's toevoegen aan een artikel doe je door met de cursor in het artikel-invulveld op de juiste plaats te gaan staan en daarna op de link 'Uploaden/Toevoegen' (net boven het invulveld) te klikken. Je krijgt nu een apart scherm te zien, klik daarin op het tabblad 'Media bibliotheek'. Op dit scherm krijg je een overzicht met daarin alle foto's die al klaar staan voor gebruik.

Wanneer je een geschikte foto gevonden hebt voor jouw artikel, kan je deze foto selecteren door op de link 'Tonen' te klikken (aan de rechterkant van het scherm). Je krijgt nu alle details te zien van de foto die je selecteerde. Je hoeft hier niet veel aan te passen: de titel van de afbeelding en het onderschrift zijn al ingevuld. Uiteraard kan je deze tekst wijzigen mocht je dat willen.

Link URL

Geef een link URL of klik hierboven om vooraf in te stellen.

Uitlijning

☐ Geen ☒ Links ☐ Gecentreerd ☐ Rechts

Afmeting

☐ Thumbnail (300 x 190)
☒ Gemiddeld (440 x 278)
☐ Groot
☐ Volledige grootte (960 x 608)

[Als uitgelichte afbeelding gebruiken](#) [Verwijderen](#)

We raden je aan om telkens te controleren of het veld 'Link URL' leeg is (dit geeft de mooiste resultaten in het magazine). Verder kies je bij 'Uitlijning' best voor de optie 'Links' of 'Rechts'. Laat in elk geval de afmeting van de foto op 'Gemiddeld' staan. Om de afbeelding in te voegen, klik je op de knop 'Invoegen in bericht'. Je krijgt nu de afbeelding te zien in het invulveld.

STAP 4: DE UITGELICHTE AFBEELDING KIEZEN

Rechts onderaan op de pagina zie je een vak 'Uitgelichte afbeelding'. Dit is de afbeelding die op de overzichtspagina van het magazine komt te staan (de pagina die je te zien krijgt wanneer je naar [http:// \[denaamvanjeklas\].louismagazine.be/](http://[denaamvanjeklas].louismagazine.be/) surft) boven het artikel dat je aan het bewerken bent. Elk artikel heeft standaard al een uitgelichte afbeelding uit de bibliotheek, maar je kan makkelijk zelf een afbeelding kiezen. Klik hiervoor op de afbeelding en selecteer onderaan het scherm 'Als uitgelichte afbeelding gebruiken' (naast de knop 'Invoegen in bericht').

STAP 5: EXTRA VELDEN

Voor de meeste artikels volstaat het de bovenstaande stappen uit te voeren. Toch vind je onderaan de pagina nog een vak 'Extra velden'. Dit vak is alleen nodig bij specifieke artikels. Je leest meer over extra velden in het volgende hoofdstuk.

STAP 6: DE AFWERKING

Voor je het artikel publiceert, is het wellicht nuttig om je werk even te controleren. Je kan een 'preview' van je artikel bekijken door onder het titelvak op de knop 'Bericht bekijken' te klikken. Je krijgt je artikel nu te zien in een nieuw browservenster. Hier kan je controleren of alle inhoud juist weergegeven wordt en of de afbeeldingen die je gebruikte correct staan.

STAP 7: HET ARTIKEL PUBLICEREN

Je artikel is nu klaar, het is tijd om het te publiceren. Voorlopig verschijnt je artikel niet op het online magazine, omdat alle artikels standaard in 'concept-modus' staan. Om je artikel te laten verschijnen, klik je in de rechterzijbalk in het menu 'Publiceren' op de knop 'Publiceren'.

Tip: andere functies en knoppen

Het dashboard en het scherm 'Bericht bewerken' bevat nog heel veel andere functionaliteiten dan diegene die hierboven omschreven staan. Dit komt omdat we voor louismagazine.be gebruik maken van een open source blogplatform met heel veel extra mogelijkheden.

Louismagazine.be is zo ontworpen dat het opzetten van het magazine en het publiceren van een artikel in zo weinig mogelijk stappen moet gebeuren. Hier en daar beperkt dit de mogelijkheden van wat – vooral grafisch – mogelijk is met het magazine. Wie vertrouwd is met WordPress, kan natuurlijk zelf proberen om de extra functionaliteiten van dit platform te gebruiken. Toch raden we je sterk af om te experimenteren met de functies die niet omschreven worden in deze lesmap...

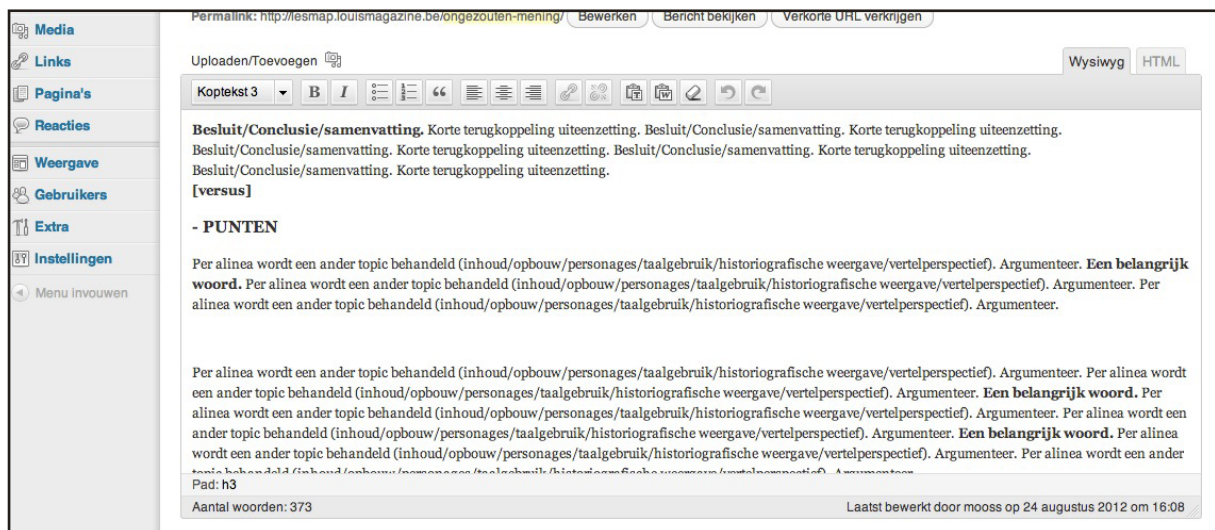
EXTRA VELDEN

Dit lespakket bevat 31 verschillende opdrachten die via het online-gedeelte louismagazine.be in een artikel kunnen omgezet worden. Verderop in deze lesmap vind je een beschrijving van alle opdrachten. Zoals hierboven gezegd staat op louismagazine.be voor elk artikel uit de lesmap al een artikel in conceptversie. Aan elk van deze artikels is een categorie of rubriek gekoppeld.

Een aantal artikels heeft een speciale opmaak. Zo zijn de artikels in de rubriek Ja-Neen, Ongezouten mening en Doe de test opgemaakt in twee kolommen. De rubriek Beeldverhaal bevat een stripverhaal met tekstballonnen die ingevuld kunnen worden. Wanneer je één van deze artikels schrijft, moet je een extra stap zetten vooraleer je je artikel kan publiceren.

DE RUBRIEKEN JA-NEEN, ONGEZOUTEN MENING EN DOE DE TEST: TWEE KOLOMMEN

Wanneer je een artikel schrijft in meerdere kolommen, moet je in het tekstvak van het scherm 'Bericht bewerken' aangeven waar je de scheiding wil maken tussen de twee kolommen. Je kan dit doen door de code '[versus]' (met vierkante haakjes) te typen net voor het begin van de rechterkolom.

DE RUBRIEK BEELDVERHAAL

Eén van de opdrachten bij het boek De Bende van Jan de Lichte is het beeldverhaal. In dit artikel kan je de tekst van tekstballonnen uit een stripverhaal invullen. Om dit te doen, heb je het vak 'extra velden' nodig. Dit artikel heeft als uitgelichte afbeelding de prent uit het stripverhaal, waarvan je de teksten kan invullen in 10 verschillende tekstballonnen. In het scherm 'Bericht bewerken' zie je dat er al 10 extra velden ingevuld zijn, voorlopig alleen met 'tekst 1' tot en met 'tekst 10'. Verander deze tekstjes met de juiste inhoud, corresponderend met het nummer op de afbeelding.

DE
KAPELLEKENS
BAAN **LOUIS PAUL BOON**

DE KAPELLEKENSBAAN

1. OVER DIT BOEK...

In 1953 kwam Louis' boek De Kapellekensbaan uit. Hoewel het bij zijn eerste publicatie voor heel wat opschudding zorgde, wordt het nu algemeen erkend als zijn meesterwerk.

De Kapellekensbaan is wellicht de bekendste roman van Boon. Er verschenen reeds meer dan 100.000 exemplaren in verschillende vertalingen.

In 1972 verscheen de Engelse vertaling van het boek, en werd Boon genoemd als een ernstige kandidaat voor de Nobelprijs voor Literatuur. Uiteindelijk heeft Louis deze prijs niet gekregen.

De Kapellekensbaan vormt samen met Zomer te Ter-Muren (1956) een diptiek. Voor Louis-magazine behandelen wij enkel De Kapellekensbaan.

ONTSTAANSGESCHIEDENIS

De Kapellekensbaan is in feite een collage. Eind 1945 verscheurde Louis het manuscript van een roman waar hij sinds september 1943 vol enthousiasme aan gewerkt had: Madame Odile. De schrijver vernietigde zijn boek evenwel niet maar recycleerde het. De snippers ervan vulde hij aan met kanttekeningen bij onze wereld van vandaag, verhaaltjes, bittere bedenkingen, parabels....

Door dit alles heen loopt als een feuilleton het verhaal van Odile, die nu Ondineke Bosmans heet en die in de 19e eeuw geboren is.

In Front – het weekblad van het Onafhankelijkheidsfront – en in Vooruit verschenen enkele stukjes uit De Kapellekensbaan reeds in voorpublicatie onder de titel Wereld-van-nu.

OPBOUW

In het begin van zijn carrière schreef Louis Paul Boon nog geen historische romans, maar vanaf de jaren 50 begon hij zich meer en meer te verdiepen in het verleden. Hij leek te gaan beseffen dat je door over het verleden te schrijven dingen kan vertellen die ook in het heden nog van belang kunnen zijn.

Louis heeft zijn boek over de Kapellekensbaan opzettelijk chaotisch geconstrueerd. Zo wisselt hij een historische verhaallijn (die zich in de 19e eeuw afspeelt) af met eigentijdse fragmenten (uit de 20e eeuw). Het boek is een opeenvolging van stukjes van één à twee bladzijden.

Het historische gedeelte van de roman wordt becommentarieerd door de schrijver en diens vrienden. In de nevenconstructie schrijft de verteller over zijn eigen werkelijkheid, de 20e eeuw.

Naast het verhaal van Ondineke en de hedendaagse commentaren van Boontjes vrienden, bemerken we een derde verhaallijn over Reinaert de vos. Dit komt vooral tot uitdrukking in de stukjes waarbij aangegeven wordt dat ze door Johan Janssens zijn geschreven.

Bovendien komen we ook tot de vaststelling dat de roman over het schrijven zelf gaat. Dit komt vooral tot uiting in de gesprekken tussen 'de vrienden van de Kapellekensbaan'. En blijkt ook uit de eigenzinnige titels die Louis gaf aan zijn hoofdstukken:

1.

1. Hier begint het 1ste hoofdstuk: Lente te Ter-Muren
2. Hier begint het 2de hoofdstuk: vandaag wat zon en morgen wat regen en wind
3. Toch het 3de en laatste hoofdstuk: gisteren wat zon en vandaag weeral wind en regen en modder

INHOUD

In het historische verhaal speelt Ondine de hoofdrol. Ze is een brutaal en ambitieus arbeidersmeisje dat met haar moeder Zulma, haar vader Carolus en haar misvormde broertje Valeer in het gehucht Ter Muren woont.

De meeste mensen in Ter Muren zijn arme fabrieksarbeiders: ze werken ofwel in de liberale fabriek de Labor ofwel in de garenfabriek de Filature, waarvan de katholieke meneer Derancourt de eigenaar is.

De rode draad doorheen Boons historische romans is steeds opstand en verzet: Boon beeldt telkens een sociale strijd uit, waarbij een aantal rebelse, opstandige figuren op een of andere manier ingaan tegen de gevestigde orde.

Opvallend daarbij is dat Boons rebellen telkens het onderspit moeten delven: iedere opstand die Boon beschrijft lijkt als het ware gedoemd om te mislukken.

In de Kapellekensbaan is het Ondine die zich weigert neer te leggen bij de situatie. Ze probeert van alles om uit het grauwe fabrieksstadje te ontsnappen, maar mislukt daar telkens in.

Ondine wordt verliefd op Achilles Derencourt, de zoon van de fabriekseigenaar, maar die maakt misbruik van haar naïviteit. Stilaan dringt het tot haar door dat ze nooit tot de stand van de heersers zal behoren.

Ze geeft al het geld van haar ouders uit om haar armoede te verstoppen, maar tegelijk beseft ze dat haar jeugddromen nooit werkelijkheid zullen worden. Uiteindelijk trouwt ze met Oscar, een ietwat zielige, dromerige figuur, die al even arm is als zijzelf.

Ondertussen is het socialisme zich in het stadje volop aan het ontwikkelen: zo is er meneerke Brys, de boekhouder van de garenfabriek de Filature.

Hij probeert het lot van de arbeiders te verbeteren door een ziekenbond op te richten, maar dit valt niet in goede aarde bij zijn baas en hij wordt ontslagen. Uiteindelijk moet hij zelfs naar Engeland vluchten.

Deze negentiende-eeuwse geschiedenis wordt door Boon voortdurend onderbroken door anekdotes, commentaren en kritieken.

De schrijver en zijn vrienden (waaronder Tippetotje de schilderes, de Kantieke Schoolmeester, Mossieu Colson van tminnerie, Kramiek en Boons alter ego, de dichter en socialist Johan Janssens) becommentariëren het verhaal van Ondine, die de opkomst van het socialisme meemaakte, terwijl zijzelf in de twintigste eeuw de latere evolutie van ditzelfde socialisme beleven.

PERSONAGES

19^e EEUW

- Ondine Bosmans
- Carolus "Vapeur" Bosmans: Ondines vader
- "Zotte" Zulma: Ondines moeder (Ze is niet goed bij haar verstand)
- Valeer Bosmans: Ondines jonge broer (mindervalide)
- "Christus": Ondines nonkel (broer van Zulma)

- Maria: nicht van Ondine
- "Suikerspek": Maria's verloofde
- Meneerke Brys: boekhouder op de
- Filature (Hij spreekt in rijmpjes; eerste 'socialist')
- Monique: nicht van meneerke Brys
- Liza: vriendin van Ondine
- Achilles Derenancourt: zoon van de eigenaar van het kasteel en de Filature
- Norbert Derenancourt: ziekelijke broer van Achilles
- Ludovic Gourmonprez: vrijmetselaar, zoon van de eigenaar van de Labor
- Glemasson: rijke man met monsterbuik en drie kinnen
- Oscar Schatt: simpele jongen

20ste EEUW

- Boontje: de verteller
- Johan Janssens: dichter en dagbladschrijver (schrijft de krantenstukjes over Reinaert de vos)
- Mossieu Colson van tminnesterie: kennis van Boontje
- Kantieke schoolmeester: kennis van Boontje
- Tippetotje: schilderes
- Kramiek: kleinburgerlijk typetje
- De oude bultkarkas: hoogbejaarde die zich de tijd van vroeger heel anders herinnert dan Boontje

Louis heeft zich voor zijn weergave van de feiten en de personages in zijn romans telkens gebaseerd op talrijke historische bronnen.

- Ben Cami is samen met zijn vrouw Lucette bijvoorbeeld één van 'de vrienden van de Kapellekensbaan'.
- Dichter Marcel Wauters die ook ambtenaar was, stond 'model' voor Mossieu Colson.
- Meneerke Brys lijkt sterk op de socialistische boekhouder Jan Bijl, en Achilles Derenancourt op Romain Moyersoën. Zowel Jan Bijl als Romain Moyersoën komen ook ter sprake in Boons roman Pieter Daens.

LOCATIE & TIJD

Alle drie de verhaallijnen spelen zich af in Aalst, vooral in de deelgemeente Erembodegem. Het gehucht Ter-Muren ligt in Erembodegem. De Kapellekensbaan en de Termurenlaan vormen eigenlijk één straat die doormidden gesneden wordt door de spoorweg ("de ijzeren weg"). Het is in de Kapel van Onze-Lieve-Vrouw-ter-Muren dat Ondineke geld uit het offerblok stal. Ook het kasteel, het bos en café 'De Jager' zijn op de realiteit gebaseerd.

In het verhaal van Ondineke is ook sprake van twee fabrieken:

1. Garenfabriek de Filature van de katholieke ("encyclieke") familie Derenancourt
2. Dekenfabriek de Labor van de liberale ("libertijnse") familie Glemmasson

In het Aalst van de late negentiende eeuw waren er inderdaad katholieke en liberale fabrieken.

De negentiende-eeuwse geschiedenis van Ondine wordt door 'de vrienden van de Kapellekensbaan' voortdurend onderbroken door anekdotes, commentaren en kritieken. Zij leven in de twintigste eeuw.

TAALGEBRUIK

Boon hanteert in *De Kapellekensbaan* een zeer eigenzinnig taalgebruik. Het taalgebruik is anti conformistisch. Hij gebruikt bijvoorbeeld belgicismen. Sommige woorden spelt hij bewust fout, vb. 'tminnesterie'. Hij gebruikt enkel hoofdletters in het begin van een zin en om belangrijke woorden te beklemtonen.

VERTELPERSPECTIEF

Louis, de verteller, spreekt in de ge-vorm. Vaak lijkt het of hij uit zijn eigen leven citeert als was het dat van een ander. Zijn boek krijgt daardoor iets van een dagdroom. De schrijver herhaalt al schrijvende wat er gebeurt of wat er gebeurd is, dan wel wat er zou (hebben) kunnen gebeuren – de grens tussen deze mogelijkheden is bepaald flou.

Tip voor het klassikaal lezen van dit boek:

Vormelijk bestaat het boek uit 3 hoofdstukken die opgebouwd zijn uit een opeenvolging van stukjes van één à twee bladzijden. Op die manier kan je de klas makkelijk indelen in een aantal groepjes die elk een deel van het boek kunnen lezen en verwerken.

Let op! De boeken van Louis zijn in meerdere versies herdrukt. De paginaverwijzingen bij de magazine-opdrachten zijn gebaseerd op de vierde, door de schrijver geheel herziene druk. Copyright 1953 – uitgeverij N.V. De Arbeiderspers, Amsterdam. Omslag: Jef Koning

2. OPDRACHTEN VOOR RUBRIEKEN EN ARTIKELS VOOR HET LOUIS MAGAZINE

OP DE SOFA MET...

Wat als Louis hier nu zou binnenwandelen en je hem het vuur aan de schenen mocht leggen? Welke vragen zou je hem stellen om te peilen naar zijn motivatie voor het schrijven van De Kapellekensbaan? Welke antwoorden zou hij geven? Vertel het aan de lezers van je magazine in een fictief interview met Louis himself!

Context

Louis heeft een cyclische opvatting van de geschiedenis. Het verleden gebruikt hij om het te hebben over het heden. Hij geeft het streven naar vooruitgang de schuld van de ontsporing van de mens. Daarnaast gaat het boek ook over het schrijven zelf.

In bepaalde fragmenten van De Kapellekensbaan motiveert hij als het ware deze opvatting en hoe hij deze probeert te vertalen in de vorm van zijn roman. Deze opvatting vinden we ook terug in zijn andere historische romans.

OPDRACHT

- Volgende boekfragmenten zijn gesprekken tussen de 'vrienden van de Kapellekensbaan'. Deze kunnen de leerlingen zeker helpen in de opbouw van het interview: p. 9-11, 13-16, 21, 22, 28, 34, 39, 47, 48, 67-69, 82-84, 95, 96, 111, 112, 117-119, 132, 140, 149, 150, 152, 153, 156, 160, 161, 169, 193, 222, 230, 231-235, 242, 243, 244, 246, 247, 249, 251, 252, 271, 272, 288, 289
- Verdeel de leerlingen in groepjes zodat ze gericht kunnen zoeken.
Welke vragen stellen Louis' vrienden in De Kapellekensbaan?
Komt de mening van zijn vrienden steeds overeen met zijn eigen opvattingen?
- Laat de leerlingen a.d.h.v. het opzoekwerk vragen aan Louis opstellen en vervolgens antwoorden bedenken zodat een uitgeschreven interview ontstaat tussen hen en Louis.
- Tips voor het schrijven van een interview, vind je op pagina ...

JA – NEEN

Twee personen, twee meningen! Dit is de opiniepagina van ons magazine.
Voor- en tegenstanders kunnen hier hun ei kwijt over Ondines pogingen tot een beter leven.
Kan jij Ondines daden rechtvaardigen, ja of neen?

Context

Ondine waant zich beter dan de andere inwoners van het gehucht Ter Muren. Dit arme, maar sluwe en felle meisje gebruikt dan ook al haar charmes om hogerop te komen. Zo begint ze om te gaan met de zonen van de fabriekseigenaars, de heren Achilles Derenancourt en Ludovic

Gourmonprez. Deze laatste maakt haar zwanger. Ze dumpst de baby zonder ernaar te kijken in het toilet.

Ze heeft later ook een relatie met Achilles en overwintert bij hem op het kasteel, maar deze beschouwt haar slechts als een stuk speelgoed en trouwt met de zus van de rijke dikzak Glemmasson.

Daarna heeft Ondineke een kortstondige relatie met Achilles' broer Norbert, totdat ze ontdekt dat hij eigenlijk Kledden is en zich als de 'Lange Vrouw' verkleedt. Hij is dus een kinderverkrachter, maar wordt hier nooit voor vervolgd.

Wanneer er vier villa's gebouwd worden langs de Kapellekensbaan, gebruikt Ondineke haar charmes om voor haar vader het contract binnen te rijden voor de schrijnwerkerij. Het gezin Bosmans is echter zo dwaas om al het geld meteen uit te geven, waardoor ze de houtleverancier niet kunnen betalen.

Het aristocratische ideaal van Ondine maakt ondertussen plaats voor het kleinburgerlijke verlangen naar een eigen huis. Om dit project te realiseren gaat 'madame' Ondine een verbond aan met de volstrekt wereldvreemde kunstenaar Oscarke.

In haar ongeneeslijk narcisme, maar ook door brute pech, slaagt ze er in ieder geval nooit in haar steeds banalere, almaar pathetischere dromen waar te maken. Van verlossing is voor haar geen sprake, terwijl toch zowat iedereen om haar heen verlost wordt uit zijn ellendige bestaan.

Dat Ondine, de mislukte koningin van Ter-Muren, er maar niet in slaagt 'vooruit te komen in het leven' geeft haar uiteindelijk iets sympathieks. Voor haar hoeven al die sprookjes van een klein of groot geluk niet langer, ze gelooft in niets meer. In zekere zin, zonder dat ze dat wil of zelfs maar beseft, gaat deze 'nihiliste' een tegenkracht vormen voor de alomtegenwoordige vooruitgangsmanie.

OPDRACHT

- Vraagstelling voor de leerlingen: Ondine doet 'alles' voor een beter leven. Zij gaat daarin zeer ver. Maar toch heeft Louis sympathie voor haar. Kan jij Ondines daden rechtvaardigen? Ja of neen?
- Op volgende pagina's van De Kapellekensbaan kunnen de leerlingen beschrijvingen vinden van Ondines pogingen tot een beter leven: p. 31, 32, 43, 47, 61, 66, 67, 70, 73-78, 80, 85, 91-93, 96, 97, 102, 103, 112, 113, 125, 139, 141, 144, 145, 154, 158, 161, 167, 191-193, 197, 198, 228, 232, 237, 238, 244, 245, 255, 256, 270, 271, 273-275, 276, 279, 280, 283, 284, 287
- Ondines lotgevallen worden ook voortdurend becommentarieerd door 'de vrienden van de Kapellekensbaan': de Kantieke Schoolmeester, Mossieu Colson van tminnesterie, Tippetotje de schilderes, Kramiek en het evenbeeld van de schrijver, de dichter en dagbladschrijver Johan Janssens. Op volgende pagina's vind je enkele commentaren van hen op Ondine terug: p. 33, 34, 97, 98, 126, 127, 131, 132, 156, 225, 226, 264, 277, 278, 288, 289. Via het personage van Ondine peilen Boontje en zijn helden-zijn-vrienden immers naar onze allerdiepste verlangens en beweegredenen.
- Laat de leerlingen eerst een lijstje aanmaken van (enkele van) Ondines gedoemde pogingen tot vooruitgang.
- A.d.h.v. enkele pogingen van Ondine kan je de leerlingen in 2 groepen verdelen: Wie voelt sympathie voor Ondineke en wie niet? Wie pleit ter verdediging voor haar daden en wie niet?
- Laat de leerlingen hun keuze motiveren in een stevig debat. Welke argumenten worden

- gebruikt ter verantwoording?
- Het opinie-artikel kan dan geschreven worden als neerslag van het debat in de klas. Tips voor het schrijven van een opinie-artikel, vind je terug op pagina ...

ONGEZOUTEN MENING

Wat vindt onze redactie van De Kapellekensbaan?

In deze pittige recensie worden zowel de zwakke als sterke punten van het boek belicht. Aan de lezers wordt meegegeven waarom het een absolute aanrader is of een moeilijk te verteren roman.

Context

Het verschijnen van De Kapellekensbaan, lokte veel recensies uit. De meningen over De Kapellekensbaan waren uiteenlopend. Sommige recensenten noemden de structuur chaotisch, anderen vonden het een meesterwerk.

Toen in 1972 de Engelse vertaling van De Kapellekensbaan verscheen, werd Louis zeker als ernstige kandidaat genoemd voor de Nobelprijs Literatuur. Volgens zijn fans zou hij deze zeker gekregen hebben mocht een hartaanval hem niet vroegtijdig geveld hebben.

OPDRACHT

- Deze opdracht kan gekoppeld worden aan het gesprek rond de cover, flaptekst en voorwoord (zie algemene inleiding in de klas pagina ...). Na het lezen van het boek kunnen dezelfde vragen worden gesteld. Voldoet 'De Kapellekensbaan' aan jullie oorspronkelijke verwachtingen? Hoe zou jullie cover er uitzien? Vinden jullie dat Louis dankzij De Kapellekensbaan de Nobelprijs verdiend had?
- Geef de leerlingen een houvast om hun mening te motiveren. Laat hen nadenken over de inhoud van het verhaal, de opbouw van het boek, de verscheidenheid aan personages, het taalgebruik, de historiografische weergave, of het vertelperspectief... Zijn hun standpunten overwegend positief of eerder negatief?
- Je kan de leerlingen elk over de verschillende topics laten nadenken, of de topics verdelen over de leerlingen. Op die manier worden ze gedwongen grondiger te evalueren op hun verkregen topic.
- Maak duo's door leerlingen met een positieve evaluatie samen te zetten met leerlingen die een overwegend negatieve evaluatie van het boek voor ogen hebben. Zo kunnen ze per twee in discussie gaan en de tegenstrijdige argumenten op elkaar afstemmen.
- Waarom zou je het boek wel/niet aanraden aan je vrienden of familie?
- Hebben jullie als klas een betere cover ontworpen voor De Kapellekensbaan? Je kan deze uploaden als foto bij het artikel.
- Tips voor het schrijven van een recensie vind je terug op pagina ...

HISTORY REPEATED

In deze rubriek onderzoeken we Louis' cyclische opvatting van de geschiedenis. Herhaalt de geschiedenis zich inderdaad zoals Louis beweert?

Om het onderzoek te staven duiken we als journalist in de actuele berichtgeving. Vinden we verschillende visies op het socialisme terug?

En zo ja, waarin treffen we de gelijkenissen? En waarin verschillen de verschillen?

Context

In De Kapellekensbaan komt de opkomst van het socialisme in Ter Muren aan bod. Tegelijkertijd vertellen Louis' vrienden over de latere evolutie van het socialisme die zij beleven.

Meneerke Brys is de boekhouder van de garenfabriek de Filature. Hij probeert het lot van de arbeiders te verbeteren door een ziekenbond op te richten, maar dit valt niet in goede aarde bij zijn baas en hij wordt ontslagen. Uiteindelijk moet hij zelfs naar Engeland vluchten.

Eén van de vaste vrienden/helden die in De Kapellekensbaan voor onderbrekingen zorgt, is de dichter en socialist Johan Janssens. Deze Janssens zou het alter ego zijn voor Louis zelf. Hij laat zichzelf dus tweemaal aan bod komen in het boek.

Louis schreef deze roman in een periode dat hij zijn geloof in de grote idealen verloor. Net zoals Johan Janssens geloofde hij niet meer in het marxisme, en wilde hij niet langer voor hun blad De Rode Vaan schrijven. De droom is onbereikbaar en de wereld onverbeterbaar. Onder dit gevoel van cultuurpessimisme, schreef hij niet meer voor het volk, maar wel voor individuen.

Zowel meneerke Brys, als Johan Janssens kunnen we verbinden met het socialisme.

OPDRACHT

- Laat de leerlingen per personage gegevens verzamelen over hun visie op het socialisme. Ook hier kan je de klas in groepjes verdelen zodat ze elk op een ander personage kunnen focussen en het boek voor een verticale lezing ook in stukken kunnen delen. Op volgende pagina's van De Kapellekensbaan kom je meer te weten over de visie van meneerke Brys op het socialisme: p. 46, 78, 90, 100, 101, 119, 120, 130, 131, 134, 144, 156, 173, 181-183, 186, 198, 274. Pagina's 88, 143-145, 153, 164, 217, 219, 220, 243, 247, 248, 262, 263 en 272 vertellen iets meer over Johan Janssens' socialistische visie.
- Laat de leerlingen daarna op zoek gaan naar hedendaagse visies op het socialisme in Vlaanderen. Deze zoektocht kan online verlopen of door het zoeken van gepaste kranten- of tijdschriftartikels. Welke standpunten nemen de Vlaamse socialistisch geïnspireerde partijen vandaag in? Kunnen zij zich daarin vinden?
- Is een bepaalde visie van nu vergelijkbaar met die van meneerke Brys of Johan Janssens? Voor welke overeenkomsten gaat de vergelijking op? Waarin verschillen de verschillen? Kunnen we Louis' cyclische gedachte inderdaad doortrekken naar onze actualiteit?
- Tips voor het schrijven van een vergelijkend artikel vind je terug op pagina ...

IN BEELD

Zeg het met beelden! In deze fotoreportage brengen onze reporters verslag uit vanop de hedendaagse locaties uit De Kapellekensbaan.

Context

Louis gaf zelf aan weinig verbeelding te hebben. Hij gebruikte daarom ter inspiratie voor zijn boeken mensen en situaties uit zijn omgeving. Zo schreef hij bijvoorbeeld over zijn kleinkind David het boek Davids jonge jaren.

Het personage Ondine Bosmans, die als levensdoel had een burgerhuis te bezitten, is wellicht gebaseerd op drie vrouwen uit Louis' leven. Hij haalde vooral inspiratie bij zijn moeder Stella die hoewel ze vrijzinnig opgevoed was, toch het geloof van haar schoonfamilie had overgenomen. Ook zij koesterde de droom van een eigen huis. Wanneer Louis door zijn domme gedrag dit kleinburgerlijk project lijkt te saboteren, zoekt ze steun bij haar vriendinnen Anna Carolina Schatteman en Francisca Sterck.

OPDRACHT

- De leerlingen zullen een fotoreportage maken op de locaties uit De Kapellekensbaan met Ondine en/of haar broer Valeer in de hoofdrol. Inspiratie vinden ze in het boek:
beschrijving Ondine: p. 16, 18, 24, 70, 99, 128
beschrijving Ondines broer Valeer: p. 17, 24, 25, 52, 122, 128, 145
scènes op de locatie van de Kapellekensbaan: p. 17, 24, 25, 26, 30, 31, 32, 158
Meer info over bepaalde locaties vind je ook op pagina ... bij het hoofdstuk 'Over dit boek'.
- De leerlingen zoeken geschikte kledij en accessoires bij elkaar. Vervolgens trekken ze er als echte reportagemakers op uit en bezoeken de locaties uit het boek. Zien de locaties die Louis in zijn roman bespreekt er nu nog altijd zo uit?
- Ter plaatse doen ze een fotoshoot. Enkele leerlingen nemen de rol van Ondine en/of Valeer voor hun rekening en spelen bepaalde scènes na. De anderen bepalen hoe en waar de modellen moeten staan of nemen foto's.
- Misschien kunnen ze aan de hand van de foto's wel een coolere cover ontwerpen voor De Kapellekensbaan?
- Als jullie uit de omgeving van Aalst zijn, kan je de leerlingen zelf op pad sturen. Deze opdracht kan zeker als huiswerk worden meegegeven. Geef de leerlingen hierbij wel voldoende tijd om dit in te plannen. Bijvoorbeeld na een vakantie.
- Wie niet uit de regio komt, kan een fiets-of wandelroute maken als klasuitstap. Brochures over deze uitstappen kan je aanvragen bij de dienst Toerisme van de stad Aalst. Bij bepaalde routes is er een mobile app waardoor je ter plekke meer informatie kan bekijken. Uiteraard is er ook de Louis Paul Boon-wandeling met gids.
- Rond Louis Paul Boon werden ook twee fietsroutes uitgestippeld. Twee fietslussen brengen je langs locaties die voorkomen in de bekende historische romans van Louis Paul Boon. Niet de schrijver zelf staat centraal in de fietstochten, maar wel het historisch feitenmateriaal

waaruit hij putte om zijn romans vorm te geven. Via onderstaande link kan je een fragment bekijken over deze fietsroute die in het programma 'Vlaanderen Vakantieland' aan bod kwam: <http://www.een.be/programmas/vlaanderen-vakantieland/een-boon-voor-fietsen>

- Op cobra.be kan je een resem fragmenten bekijken over Louis Paul Boon uit het vrt-archief. Via onderstaande link kan je een reportage bekijken uit 1971 over de omgeving van de Kapellekensbaan. Dit kan een interessante insteek zijn voor de leerlingen voordat ze het hedendaagse beeld van de omgeving gaan bekijken. <http://www.cobra.be/cm/cobra/cobra-mediaplayer/redactietips-cobra/boon100/1.1209135>

DOE DE TEST

Doe de test en kom te weten op welk personage jij lijkt! Kijk jij zoals Ondine naar de wereld of eerder als Louis' alter ego Johan Janssens? Hoeveel Vapeur zit er in jou?

Context

In De Kapellekensbaan worden we niet alleen overspoeld door een verscheidenheid aan personages, maar werpen we tevens een blik op hun levensvisie. Ondine en haar vader proberen bijvoorbeeld ieder op hun manier vooruit te geraken in het leven. Louis geeft net aan dergelijke pogingen tot vooruitgang de schuld voor de ontsporing van de mens.

OPDRACHT

- Laat de leerlingen (in groepjes) eerst een korte karakterschets maken over de drie personages Ondine, Valeer en Johan Janssens. Volgende pagina's uit De Kapellekensbaan helpen hen zeker op weg:
- Ondine: p. 16-20, 24-26, 29-33, 37, 38, 40, 41, 43, 44, 46-48, 51, 52, 55, 57, 59, 61-63, 67, 69, 70, 73-78, 80, 84-86, 89-91, 93, 94, 96, 99, 102, 103, 105, 106, 108, 110, 112, 113-117, 119, 120, 122, 128-131, 134, 135, 139, 141, 144, 145, 154-156, 158, 161, 163, 165-167, 171, 176, 178-180, 182, 183, 186-188, 191-193, 195-198, 203, 204, 207, 212, 213, 215, 218, 224, 225, 227, 228, 232, 233, 237, 238, 241, 244, 245, 250, 255, 256, 259, 260, 267, 270, 271, 273, 274, 276, 279, 280, 283, 284, 287, 288, 290
- Vapeur: p. 18, 20, 24, 41, 43, 47, 52, 59, 73, 105, 106, 128, 141, 145, 154, 166, 167, 182, 187, 188, 203, 204, 206, 207, 212-214, 215, 221, 222-224, 232, 233, 287, 289
- Johan Janssens: p. 11-13, 22, 26-28, 35-37, 39, 45, 60, 106, 107, 164, 165, 205, 206, 211, 229, 265, 266, 281
- Laat de leerlingen vervolgens in de huid kruipen van Ondine, Vapeur of Johan Janssens en stellingen bedenken bij elk personage, gebaseerd op uitspraken van de personages in het boek of hun eigen interpretatie van de personages.

Stellingen die bijvoorbeeld bij Ondine kunnen passen zijn:

'Ik heb een nogal naïeve kijk op de wereld.'

'Ik vind mezelf beter dan de anderen.'

'Ik doe echt alles om vooruit te gaan in het leven.'

'Ik geloof in de kracht van de wetenschap.'

'Ik ben een dromer.'

'Ik droom soms van uitvindingen/situaties die in realiteit niet kunnen.'

'Ik durf de handen uit de mouwen te steken.'

'Ik ben niet vies van handenarbeid.'

zouden stellingen van Vapeur kunnen zijn.

Louis' Alter ego Johan Janssens zou wel eens de volgende stellingen kunnen formuleren:

'Ik geloof dat de geschiedenis zich steeds herhaalt.'

'Elke poging van de mens tot vooruitgang is gedoemd te mislukken.'

'Ik vind dat wij in barbaarse tijden leven.'

'Ik kom tot de constatacie dat de maatschappij wordt aangevreten door een kankergezwel.'

'Ik stel voor buiten de partijen om 'een wereldvereniging der Eerlijken' te stichten.'

- Vanuit de karakterschetsen en de lijsten met stellingen van de 3 personages maken de leerlingen daarna een test voor het magazine.
In de linkerkolom komt de eigenlijke test waarin de lezers van het Louis magazine bepaalde stellingen of antwoorden kunnen aankruisen waarmee ze zelf akkoord gaan.
In de rechterkolom komt er eerst uitleg over de manier waarop de lezers hun aangekruiste keuzes kunnen interpreteren en kunnen zien op welk romanpersonage ze het meest lijken. Daarna volgen de karakterschetsen van de 3 personages in kwestie.
- Mogelijke vormen voor zo'n test:

In de linkerkolom staat er per personage een lijstje stellingen. Opdracht voor de lezers: Kruis die stellingen aan waarmee je het eens bent. Interpretatie in de rechterkolom: Bij welk personage kruiste je de meeste stellingen aan? Lees hieronder de beschrijving van het personage waarop jij het meest lijkt.

In de linkerkolom staan een aantal vragen waarop de personages telkens antwoorden vanuit hun eigenheid of situaties waarop de personages moeten reageren. De A-antwoorden/reacties zijn altijd van Ondine, de B-antwoorden/reacties zijn van Valeer, de C-antwoorden/reacties van Johan Janssens. Opdracht voor de lezers: Duid het antwoord/de reactie aan die het meest bij jou aanleunt.

Interpretatie in de rechterkolom: Kruiste je vooral A aan, dan lijkt je het meest op ... Antwoordde je voornamelijk B dan ... enzovoort. Lees hieronder de beschrijving van het personage waarop jij het meest lijkt.

- Achteraf kan je klassikaal de test overlopen en laten invullen door de leerlingen. Bij welk personage kruisten zij de meeste stellingen aan? Zitten er in de klas vooral Ondinekes, Johan Janssens' of Vapeurs?

3. EXTRA OPDRACHTEN

REINAERT DE VOS

Is Louis volgens jullie eerder de Wolf Isengrimus of Reinaert de Vos? Past Louis m.a.w. eerder in de rol van het slachtoffer of haalt hij eerder sluwe vossenstreken uit?

Context

Eén van de vaste vrienden/helden die voor onderbrekingen zorgt in De Kapellekensbaan, is de dichter en dagbladschrijver Johan Janssens. Hij schrijft de kranten-stukjes over Reinaert de Vos voor een marxistisch blad, maar breekt hier uiteindelijk mee.

Louis heeft dan ook een bijzondere band met dit Middelnederlands verhaal van 'Van den vos Reynaerde'. Met de in 1955 gepubliceerde roman Wapenbroeders schreef hij reeds zijn eigen versie van dit verhaal.

In zijn boeken ging Louis Paul Boon graag de confrontatie aan met de moderne wereld en de grote stad. Maar in het echte leven leek het alsof hij die stad juist ontvluchtte. Eind 1952 verruilde hij zijn rijtjeshuis in Aalst voor een bescheiden villa in het groen. Deze villa kreeg de 'wolvennaam' Isengrimus, verwijzend naar de naam van zijn vrouw Jeanneke de Wolf én naar de wolf uit het Middelnederlands dierenverhaal. Van een vlucht in de natuur was echter geen sprake, Boons terugtocht uit de fabrieksstad Aalst was een sluwe vossenstreek. Vanuit zijn schuilplaats aan de rand van de stad wilde hij de barbaarse naoorlogse wereld met des te meer kracht gaan bestrijden.

Hoewel hij zich graag mocht voordoen als de eeuwig bedrogene Isengrimus lijkt de historiograaf Louis daarin meer op Reinaert. Geen list of truc is hem te min om effect te sorteren. Overtuigen wil hij, en daarvoor moet hij de feiten vaak anders naar zijn hand zetten dan de zogenaamd objectieve historicus, die de feiten tenslotte in even grote mate manipuleert maar dat wel doet naar zogenaamd algemeen aanvaarde normen van wetenschappelijkheid.

OPDRACHT

- Op volgende pagina's vind je fragmenten terug waarin Johan Janssens verhalen beschrijft over deze Middelnederlandse personages: p. 39, 40, 42, 54, 55, 65, 66, 72, 73, 92, 93, 103, 104, 114, 115, 129, 130, 142, 143, 159, 160, 173, 175, 177, 183, 184, 190, 209, 210, 220, 221, 240, 257, 258, 271, 272, 274, 278, 279, 281, 284, 285
- Laat de leerlingen uit deze pagina's karaktereigenschappen destilleren van zowel de wolf als de vos.
- Wellicht komt tijdens de lessen Nederlands het echte verhaal van 'Van den vos Reynaerde' aan bod. Grijp dit aan als kans om met de leerlingen een vergelijking te maken tussen het origineel en Louis' visie op de personages.

TIPS & TRICKS

Ondine vertelt ons de kneepjes van het vak!

Context

Ondine weet als geen ander hoe ze zich moet redden uit de meest hachelijke situaties of hoe ze de schone schijn kan ophouden.

OPDRACHT

- Mag het iets ludieker? Laat de leerlingen in de huid van Ondine kruipen onder het motto "Zo red ik me uit de meest hachelijke situaties" of "Zo hou ik de schijn op tegen alle beter weten in."
- De leerlingen maken een lijstje met Ondines beste tips & tricks.
Volgende pagina's helpen jullie zeker op weg: p. 32, 33, 47, 90, 91, 93-95, 107, 108, 112-114, 116, 119, 120, 122, 125, 126, 128, 129, 134, 139, 140-142, 245, 155, 167, 171, 241, 244, 250, 256, 260, 279, 280, 283, 284
- Bespreek: Welke tips van Ondine zouden jullie zelf ook eens willen uitproberen? Welke wel/niet? Waarom?
- Deze opdracht kan inhoudelijk gekoppeld worden aan de beeldreportage (p...) of de opiniepagina (p...).

DE BENDE VAN
JAN DE LICHTTE

Louis Paul Boon

DE BENDE VAN JAN DE LICHTTE

1. OVER DIT BOEK...

Een eerste versie van De bende van Jan de Lichte verscheen in 1951-1952 als feuilleton in Het Laatste Nieuws. Het verhaal kwam vervolgens in 1953 uit in boekvorm.

In deze lesmap bespreken we enkel de tweede versie van Louis' roman De bende van Jan de Lichte, die in 1957 werd gepubliceerd.

In 1961 bracht Louis ook nog een vervolg hierop uit nl. De zoon van Jan de Lichte.

HISTORISCHE CONTEXT

De roman De bende van Jan de Lichte speelt zich af in het midden van de duistere 18e eeuw. De eerste helft van deze 18e eeuw was een donkere periode in de geschiedenis van de Zuidelijke Nederlanden.

Na het Vredesverdrag van Utrecht in 1713 werd Keizer Karel VI onze vorst en stelde zijn zuster Maria Elisabeth aan tot landvoogdes. Na zijn dood werd Karel VI in 1740 opgevolgd door zijn dochter Maria-Theresia.

Een aantal Europese grootmachten gingen echter niet akkoord met deze erfopvolgingen en de Oostenrijkse successieoorlog brak uit (1740-1748).

Maria-Theresia kon rekenen op de steun van Engeland, Rusland en de Bataafse republiek maar had machtige vijanden als Frankrijk, Spanje, en Pruisen.

In 1744 vielen Franse troepen onze gewesten binnen. Zij behaalden enkele schitterende overwinningen en veroverden haast volledig de zuidelijke Nederlanden. Pas na de vrede van Aken (1748) kreeg Maria-Theresia de Zuidelijke Nederlanden terug in haar bezit en werd de situatie in onze gewesten genormaliseerd.

Deze chaos van vreemde politieke en militaire overheersingen werd Vlaanderen fataal. In de praktijk kwam dit neer op een af- en aanlopen van vreemde troepen die het platteland kaalplukten. Vooral het Land van Aalst, het rijke gebied tussen Schelde en Dender, kreeg het hard te verduren.

Bovendien volgde de ene misoogst de andere op. Veel mensen leden honger en armoede. Het is dan ook niet verwonderlijk dat in de jaren 1740 criminaliteit en landloperij hoogtij begonnen te vieren. Stilaan begonnen plunderingen, moord, doodslag en totale chaos deel uit te maken van het alledaagse leven en her en der vormden zich rondtrekkende roversbenden, met de beruchte 'bende van Jan de Lichte' als meest bekende voorbeeld.

De historische figuur Jan de Lichte werd in 1723 geboren in de Zottegemse deelgemeente Velzeke. Zijn familie leefde in de marginaliteit en had een slechte reputatie: zijn beide ouders waren reeds vroeger verbannen, maar toch bleven ze in Velzeke wonen. Jan zelf verlaat op 15-jarige leeftijd het ouderlijk huis en gezien de voorgeschiedenis van zijn familie is het geen wonder dat hij zelf een misdadige carrière begint.

Vanaf het moment dat hij thuis weg is begint hij als marginale armoedzaaiër rond te trekken, begint hij criminele feiten te plegen en ontstaat de beruchte 'bende van Jan de Lichte'.

Die bende vormde een bont samenraapsel van allerhande marginalen, landlopers en vagebonden, die af en toe samen inbraken pleegden, maar in feite helemaal niet zo goed georganiseerd waren. Het was dus helemaal geen heldhaftig gezelschap, in tegenstelling tot wat in de volksliteratuur wel eens wordt beweerd.

Jan de Lichte zelf wordt in de bronnen niet voorgesteld als de leider van de bende, maar omdat

uit de dossiers wel blijkt dat hij contacten had met de meeste benedeleden, mogen we ervan uitgaan dat hij één van de voornaamste, zoniet het voornaamste bendelid moet geweest zijn.

Volgens de volksoverlevering spraken de benedeleden Bargoens onder elkaar, een speciale taal die ervoor zorgde dat vreemdelingen hun gesprekken niet konden volgen. Het staat in elk geval vast dat het Bargoens in die periode werd gesproken, maar of de benedeleden het ook werkelijk spraken is helemaal niet zeker. De meesten onder hen waren trouwens niet bijster intelligent: de meerderheid was analfabeet. Ook Jan de Lichte, die nochtans vaak als een verstandige kerel wordt voorgesteld, was niet in staat zijn eigen naam te schrijven.

Tegen het midden van de 18e eeuw is het aantal misdaden met geweld fel toegenomen en van hogerhand wordt beslist dat daar dringend iets moet aangedaan worden. Zo komt het dat in 1748 een algemene klopjacht wordt gehouden: alle personen zonder geldig paspoort moesten naar Aalst worden overgebracht. Tijdens deze razzia liepen de meeste benedeleden tegen de lamp. Ook Jan de Lichte, die op dat moment vier moorden en twee moordpogingen op zijn geweten had, werd aangehouden.

Eens de gevangenen in Aalst aangekomen waren, moesten ze voor een Franse militaire rechtbank verschijnen en werden ze al dan niet veroordeeld. Daarbij was de zwaarste straf weggelegd voor de zwaarste criminelen, de moordenaars, onder wie Jan de Lichte: zij werden op de Grote Markt te Aalst geradbraakt.

Dit hield in dat de veroordeelde ruggelings op een horizontaal rad werd gebonden, waarna zijn ledematen met een ijzeren staaf werden stukgeslagen. Daarna werd het rad op een paal getild, waar het verminkte lichaam aan de verrotting werd prijsgegeven om het volk af te schrikken. Jan de Lichte stierf op 13 november 1748 om half twaalf 's middags.

BOONS VERSIE VAN DE FEITEN

Boon heeft zich voor het schrijven van zijn roman grondig gedocumenteerd, maar 'historische correctheid' was voor hem geen doel op zich. Zijn verhalen blijven in de eerste plaats interpretaties van het verleden. Telkens wist hij immers een eigen fictieve werkelijkheid voor zijn romans te creëren.

Boons interpretatie van Jan de Lichte wijkt serieus af van de historische feiten. Zo ziet hij in Jan de Lichte een revolutionaire held, die de opstand van het volk tegen zijn onderdrukkers belichaamt. Van de historische Jan de Lichte die wellicht niet meer dan een marginale armoedzaaier was, maakt Louis een goedgehartige idealist, een soort Robin Hood, die de rijken bestelt om de armen te helpen.

Zijn goed georganiseerde bende plundert, steelt, moordt en pleegt overvallen om daarna een deel van de buit onder de arme benedeleden te verdelen.

In De bende van Jan de Lichte ontmaskert Boon hierdoor de hypocrisie van de groten en verdedigt hij de verdrukten en marginalen die, door honger en ellende gekweld, in opstand komen.

Alles verloopt vlot, totdat er strubbelingen in de bende ontstaan: een aantal benedeleden, onder wie Cies Tincke, begint zich tegen het leiderschap van Jan de Lichte te verzetten en op eigen houtje te opereren.

Bij een vergadering in de kelder van de kroeg van Tjeef de Lichte (= de vader van Jan de Lichte) ontstaat een ruzie tussen Tincke en Jan de Lichte. Opeens klinkt het waarschuwingssignaal. Franse soldaten hebben de schuilplaats ontdekt. Ze zijn verraden.

Tijdens de vluchtpoging wordt Jan de Lichte opgepakt en opgesloten in het belfort te Aalst, maar ondanks de vele folteringën houdt hij zijn onschuld staande.

De benedeleden slagen er uiteindelijk wel in om hem met een list uit het belfort te bevrijden, maar het wordt stilaan duidelijk dat Jan de Lichte zijn steeds groter wordende bende niet langer in de hand kan houden.

Twee benedeleden, Francis Meulenaere en Lieven Faviel, vinden dan ook dat Jan harder moet optreden en zo verandert de goedlachse schelm in een gevaarlijke bandiet die rondtrekt in Vlaanderen en het Land van Aalst op zoek naar verraders en ruziemakers.

Voor Boon is Jan de Lichte geen schurk, maar een revolutionaire held die de armen weet te organiseren. Zijn bende van verschoppelingen trekt ten strijde tegen de gevestigde orde en vormt zo volgens Boon een prelude op de Franse Revolutie.

De opstand mislukt echter, want Jan de Lichte wordt ter dood veroordeeld. Dit gegeven sluit naadloos aan bij de boodschap die Boon wil brengen: elke opstand die de hoop op een rechtvaardiger wereld tracht te realiseren is gedoemd om te mislukken.

In 1748 wordt een klopjacht (dit klopt WEL met de historische feiten) georganiseerd om alle zwervers in de omtrek gevangen te nemen, en ook De Lichtes stilaan uiteengevallen bende slaagt er niet in om de dans te ontspringen. Eén na één worden de benedeleden aangehouden en naar Aalst overgebracht. Ook Jan de Lichte loopt tegen de lamp.

De terechtstelling van Jan de Lichte op het einde van de roman wordt voorgesteld als de onvermijdelijke afloop van de geschiedenis.

Maar hoewel Boon de nederlaag van Jan de Lichte als een onvermijdelijkheid ziet, laat hij hem toch met opgeheven hoofd sterven. De uitroep 'Voor geen chanterik peu!' die Jan de Lichte vlak voor zijn terechtstelling slaakt vormt daar het bewijs van.

BOONS BRONNEN

In 1971 (in Het Boonboek) doet Louis uitspraken over zijn bronnengebruik alsof het boek louter ontstaan zou zijn uit de herinneringen aan het voorlezen van zijn peetje Sooi. Het is zijn peetje Sooi immers die hem Jan de Lichte heeft doen leren kennen.

In 1972 (in Over mijn boeken) geeft Louis echter toch aan archieven te hebben geraadpleegd voor zijn roman. Zo gebruikte hij ter inspiratie enkele volksboeken waarin Jan de Lichte wordt voorgesteld als een vriend van de armen.

Toch gaat Louis een stap verder dan de schrijvers van deze volksboeken. Zo laat hij zijn bende-verhaal niet uitlopen op een stichtelijke moraal. De bandieten in de volksboeken tonen aan het eind vrijwel altijd berouw en als ze dat niet doen, ondergaan ze zonder tegenstribbelen hun 'terechte straf'.

Louis' outlaw weigert echter te buigen voor de wet. Schaamte voor zijn misdaden voelt hij niet. Boons verbrijzelde held sterft als een eeuwige rebel, zonder een traantje te laten, geen grammetje spijt. Jan de Lichte wordt wel letterlijk, maar niet figuurlijk gebroken door de wet. Ook kiest Louis de kant van de bende terwijl in de volksboeken het crimineel gedrag van de bende steeds wordt afgekeurd.

Naast de verhalen van peetje Sooi en de 19e eeuwse volksboeken gebruikte Boon nog een derde bron, namelijk de gedrukte vonnissen uit 1748. Louis haalde heel gedetailleerde informatie uit deze documenten.

Zoals bijvoorbeeld de ouderdom en de geboorteplaats van de benedeleden, net als eventuele vroegere veroordelingen en misdaden. Ook de manier waarop Boon de namen van de benedeleden spelt wijst in de richting van de gedrukte vonnissen.

PERSONAGES

Op de geheimzinnige 'Brusselaar', Cies Tincke en diens goede vrienden na, zijn al de mannen en vrouwen in het verhaal vrienden en bondgenoten van Jan de Lichte.

Veel van de namen van de benedeleden die in de vonnissen zijn opgenomen, komen bij Louis ook echt aan bod. Bijvoorbeeld: de zigeuners Pieter en Adriaan, Pieter van de Putte, Pieter Merckhaut 'Appelken', Francies Van der Geenst 'Tincke', Francies van den Haute 'Abeel', Jan de Lichte, Francies Meulenaere, Jan Cottenier 'de zot van Wortegem', Adriaan Vagenende...

De figuur van Baru is volledig het product van Louis' fantasie.

TAAL & STIJL

Het taalgebruik is vooral Vlaams. Het is de taal van het volk. Geen gestileerde woorden, maar gebruik van streekdialect.

Er komen woorden in het boek voor die je normaal niet gebruikt (vb. Op de hoek der horlogerie, kasteelmeneerke, doch en elaas).

Louis heeft de stijl van de volksboeken waarop hij zich inspireerde, proberen nabootsen en is hier ook in geslaagd.

Ook duiken er verdeckte vormen van spot, sarcasme en ironie op.

Louis maakt tevens gebruik van contrasten.

VERTELPERSPECTIEF

De bende van Jan de Lichte heeft een ingewikkeld vertelperspectief. Louis flirt met het auctoriale vertelperspectief.

De roman is geschreven in de eerste persoon meervoud, waarbij onder 'wij' de schrijver en lezer samen worden verstaan, alsof die als getuigen bij de gebeurtenissen aanwezig zijn.

Waar Louis echter een onderscheid maakt tussen 'wij' en 'zij', tussen 1950 en 1750, is zijn gebruik van de voornaamwoorden soms verwarrend.

Zo spreekt hij reeds op de eerste bladzijde van 'onze' steden die door de Spanjaarden zijn uitgemoord en van 'ons' land dat door de soldaten van Lodewijk XV is bezet. Maar verder heet het bijvoorbeeld dat 'wij' er evenmin als 'zij' van houden dat de schildwacht naar onze papieren vraagt en elders wordt gezegd dat een van 'ons' kennis zal maken met de gevangenis van de koning.

Niet alleen voert Louis de lezer op deze manier mee naar het verleden, maar hij identificeert hem – en tegelijkertijd zichzelf – tevens met zijn personages. De positie van de verteller is dus niet altijd duidelijk: is Louis zelf aan het woord of een personage of Louis alleen of samen met de lezer...?

De geschiedenis van Jan de Lichte is ook de zijne en de onze. Het is de geschiedenis van de

kleine luiden uit alle tijden. Als gevolg hiervan voelen wij ons met de auteur bij de handeling betrokken en tevens er buiten gesloten.

Door tegelijk als verteller en als commentator op te treden speelt Louis dubbel spel. Hij is inderdaad slechts zelden bereid zich achter zijn personages te verbergen en vandaar dan ook dat hij bij voorkeur gebruik maakt van de derde persoon. Het maakt hem mogelijk beschrijvingen en toelichtingen te geven, in en uit de handeling te treden al naar hem goeddunkt en de lezer er afwisselend van af te leiden en weer in terug te werpen.

Louis laat de wij-figuur soms de karakters van de personen of zelfs de loop van het verhaal ter discussie stellen. De verteller is dus niet altijd alwetend. Het auctoriale vertelperspectief wordt op die manier doorbroken.

Louis relateert het verhaal én het genre door in de commentaar heel duidelijk zijn persoonlijke kijk op het verhaal en 'de revolutie' te geven. Zo ondersteunt de afwijkende vorm van Louis' volksboek de revolutionaire inhoud ervan.

Tips voor het klassikaal lezen van dit boek:

Vormelijk bestaat het boek uit 14 hoofdstukken. Op die manier kan je de klas makkelijk indelen in een aantal groepjes die elk een deel van het boek kunnen lezen en verwerken. De bende van Jan de Lichte werd ook omgezet in een stripverhaal.

Deze 5-delige reeks kan je wellicht terug vinden in de plaatselijke bibliotheek. Edwin Nagel zorgde voor deze omzetting van Louis' roman.

Eén van de magazine-opdrachten is gebaseerd op een tekening uit deze stripreeks. Hou hier rekening mee als je overweegt de strip te gebruiken voor de verwerking van de opdrachten.

Let op!

De boeken van Louis zijn in meerdere versies herdrukt. De paginaverwijzingen bij de magazine-opdrachten zijn gebaseerd op het Verzameld werk van Louis Paul Boon (De bende van Jan de Lichte/ De zoon van Jan de Lichte) uitgegeven door De Arbeiderspers in 2007.

Omslag: Steven van der Gaauw

2. OPDRACHTEN VOOR RUBRIEKEN EN ARTIKELS VOOR HET LOUIS MAGAZINE

FEIT OF FICTIE

In dit thema artikel wordt het bronnengebruik van Louis stevig onder de loep genomen. Kloppen zijn beschrijvingen wel met wat er in de historische bronnen terug te vinden is? Is Louis eerder een romanschrijver of historicus? En waarom zaait hij twijfel? We zoeken het voor u uit!

Context

Een curieus geval is – en dat wordt in de processen letterlijk opgetekend – dat de bendeleden een eigen ritueel hadden om een samenleven in te zegenen. Ze onderschreven (mondeling) een soort samenlevingscontract, waarbij Livinne Sonnevile, de ‘schoonmoeder’ van Jan de Lichte haar zegen gaf over een koppel.

Dit is een van de weinige indicaties (en dan nog onrechtstreeks) voor het feit dat Jan de Lichte een prominente plaats in de bende inneemt.

Jan de Lichte zelf wordt in de bronnen niet voorgesteld als de leider van de bende, maar omdat uit de dossiers wel blijkt dat hij contacten had met de meeste bendeleden, mogen we ervan uitgaan dat hij één van de voornaamste, zonet het voornaamste bendelid moet geweest zijn.

In Louis’ roman wordt het leiderschap van Jan de Lichte wel heel duidelijk gesteld. Zo doorstaat hij een test als leider: hij beraamt een overval op een postkoets en zorgt vervolgens voor de bevrijding van Anne-Marie.

In tegenstelling tot wat Louis beweert, werd er door de bende zelden geld gestolen. Dat kon ook niet, want er viel bij de modale plattelanders nauwelijks geld te rapen. En het was vooral op het platteland dat er werd ingebroken en gestolen. Bij gewone pachters, bij ambachtslieden en in winkels.

Stelen bij de rijken om het vervolgens uit te delen aan de armen is dus door Louis geconstrueerde fictie. In werkelijkheid bestond de buit voor het overgrote deel uit textielwaren. Bij particulieren waren dat kledingstukken of lakens, in winkels waren het stukgoederen (linnen, kousen...). Verder werd er voedsel gestolen voor eigen gebruik.

Tussen de bendeleden onderling ging het er bepaald ruw aan toe, en wie een oogje liet vallen op een van hun liefjes werd hard aangepakt. Meestal speelden de vechtpartijen zich af in de buurt van een kroeg. Er werd getwist over een spelletje bollen, over een vrouw, over het verdelen van de buit, over een hard woord dat was gevallen. In De bende van Jan de Lichte zijn het vooral Cies Tinckes vrienden die voor de ruzie en wrevel zorgen.

Wat er ook van zij, de dossiers tonen onverbloemd dat de gewelddelicten toenemen tegen 1748 aan. Dat betekent dat naarmate men langer in het ‘circuit’ zat, de geweldspiraal toenam: van diefstal tot inbraak, van inbreken met geweld tot vechten, van vechten tot doodslag en moord. Van een ommezwaai door de bendeleider zelf, zoals Louis het heeft beschreven, vinden we in de archieven niets terug.

Als het over de dood van zijn held gaat, houdt Louis zich aan de historische feiten. Zo werd (de echte) Jan de Lichte onder het toeziend oog van het volk geradbraakt en was de terechtstelling een halve kermisattractie.

Het verschil tussen feit en fictie? Louis geeft de rebellen het laatste woord: 'Voor geen chanterik peu!' zijn de laatste woorden van Jan de Lichte.

Boon maakt in tegenstelling tot zijn andere historische romans, in De bende van Jan de Lichte niet duidelijk aan de lezer welke bronnen hij gebruikt heeft. Uit onderzoek is gebleken dat Louis zich op minstens drie volksboeken en de gedrukte vonnissen uit 1748 over de bende van Jan de Lichte heeft gebaseerd.

OPDRACHT

- Lees de beschrijvingen van Jan de Lichtes leiderschapstest op pagina's 42, 43, 69, 70 en 73 van Louis' roman. Hij pleegt hiervoor een overval op een postkoets en zorgt vervolgens voor de bevrijding van Anne-Marie. Deze twee proeven worden beschreven in hoofdstuk VI (p. 76-89) en hoofdstuk VII (p. 90-109).
- Laat de leerlingen een feitelijk verslag schrijven van deze gebeurtenis als was het een hot nieuwsitem. Een mogelijke titel voor het artikel kan zijn 'Jan de Lichte slaagt in leiderschapstest!'.
Onderstaande vragen kunnen helpen om de juiste informatie te verzamelen:
Hoe moet Jan de Lichte bewijzen dat hij het leiderschap waard is? Waarvan wil hij leider worden? Wat is zijn visie als leider? Verloopt alles volgens plan tijdens de leiderschapstest of lopen er dingen fout? Wat gebeurt er en waar? Welke andere bendeleden zijn betrokken bij deze actie? Slaagt hij in de test?
- Vervolgens kan je bij de leerlingen peilen naar hun geloof in het verhaal van Louis.
Heeft Jan de Lichte volgens hen echt geleefd of niet? Is het een roman of historisch boek? Zou het echt kunnen gebeurd zijn? Waarom wel/niet?...
- Laat de leerlingen na hun eerste opinie het artikel lezen over Jan de Lichte dat je via onderstaande link terug kan vinden.
<http://www.zottegem.be/page.php?linkID=903>
Dit artikel kan tijdens de les geschiedenis tevens gebruikt worden om het tijds kader en de locatie van Louis' boek te situeren.
Klopt Boons visie op Jan de Lichte in vergelijking met de historische figuur? Wat zijn de verschillen?
- Tips voor het schrijven van een feitelijk artikel, vind je terug op pagina ...

OP DE SOFA MET...

In deze rubriek gaat onze reporter een gesprek aan met een bekende regisseur over de verfilming van Louis' roman *De bende van Jan de Lichte*. Een interview vol sappige vragen én antwoorden!

Context

*Een meeslepende roman over achttiende-eeuwse outlaws en hun strijd tegen een onderdrukkende orde lijkt zich bij uitstek te lenen voor een filmbewerking. Hoewel er gespeeld werd met het idee voor de verfilming van *De bende van Jan de Lichte*, kwam het echter nooit tot een effectieve realisatie van dit project. Louis' roman werd daarentegen wel meermaals bewerkt voor toneel.*

Een idee dat op tafel heeft gelegen voor een eventuele verfilming, is om het verhaal te laten vertellen door het personage Baru, de agent provocateur in Louis' roman.

Baru zou met de nodige bitterheid terugkijken op zijn leven. Hij zou het onbegrijpelijk vinden dat er over een stuk krapuul zoals Jan de Lichte nog steeds boeken en films worden gemaakt. Terwijl hij, een trouwe soldaat van de Franse bezettingstroepen in de Zuidelijke Nederlanden, compleet vergeten is.

OPDRACHT

- De leerlingen bedenken een (fictief) **interview** met een bekende regisseur over de (fictieve) verfilming van *De bende van Jan de Lichte*.
 - Laat de leerlingen eerst **brainstormen** over hoe ze het zelf zouden aanpakken als regisseur. *Hoe zouden ze het verhaal benaderen? Kiezen ze voor een letterlijke verfilming of vanuit een bepaald personage (zoals chef Baru)? Zouden ze een link leggen naar de actualiteit? Op welke locatie zouden ze filmen? Welke acteurs zouden ze inhuren?...*
 - Daarna bedenken ze welke **vragen** zij als journalist zouden stellen aan de regisseur.
 - Als input voor deze opdracht kunnen ook de **stripverhalen** van Edwin Nagel gebruikt worden. Deze staan immers al in de vorm van een mogelijk storyboard, en helpen de leerlingen wellicht in een concrete voorstelling van het verhaal.
-

Let op! Als je de leerlingen Louis' roman wil laten lezen, doe je deze opdracht best op het einde. Via een stripverhaal komen de leerlingen immers al snel de clou van het verhaal te weten.

- Tips voor het schrijven van een interview, vind je terug op pagina ...
- **Nog een stap verder?** Maak een filmpje van een fictieve 'making of' van de film. Het geschreven interview met de regisseur kan nagespeeld worden door de leerlingen. Misschien wordt het zelfs een fictief fragment uit een showbizz-programma waarbij de reporter komt kijken naar de opnames, repetities en zowel de regisseur als acteurs interviewt.
- In dit verfilmd interview kunnen de acteurs uitleggen welke rol ze vertolken, hoe ze te werk gaan, wat ze de belangrijkste scènes uit de film vinden... Nagespeelde scènes kunnen als fictieve trailer voor de film fungeren.

- **Extra input voor deze opdracht:**

De Erfgoeddag 2012 (22 april) was gewijd aan het thema 'helden'. Op de Grote Markt van Aalst, nabij het belfort werd een spektakel opgevoerd naar Louis' boek over Jan de Lichte. Dit theaterstuk toont hoe Jan de Lichte zich ontpopte tot de romanfiguur van Boon, met als apotheose zijn terechtstelling op dezelfde plaats als 264 jaar geleden.

Maar het spel ging verder dan louter evocatie: hedendaagse verwijzingen werden naadloos verweven met historische feiten. Boon voorzag het stuk van commentaar, Jan de Lichte schoot met een machinegeweer en een voetbalwedstrijd eindigde in zware rellen.

Meester Jef Vermassen bepleitte het proces: wie zou de Lichte vandaag zijn en hoe zou hij berecht worden?

De dvd van dit spektakel is te verkrijgen bij de Erfgoedcel Aalst. Op aanvraag kan je een kopie van de dvd bekomen.

Let op! Het spektakel bevat de nodige humor. Er speelden ook jonge kinderen mee. Hou er evenwel rekening mee dat enkele scènes gewelddadig kunnen overkomen.

Fragmenten uit de dvd kunnen tevens gebruikt worden als teaser voor de rubriek 'History repeated'.

JA – NEEN

Twee personen, twee meningen! Dit is de opiniepagina van ons magazine. Voor- en tegenstanders kunnen hier hun ei kwijt over de veroordeling van Jan de Lichte. Verdiende de historische Jan de Lichte de doodstraf ja of neen? Verdiende Louis' personage Jan de Lichte de doodstraf ja of neen?

Context

Jan de Lichte werd op 13 november 1748 op de Grote Markt van Aalst ter dood gebracht op het rad. Op dit reuzenwiel werd hij vastgebonden en zijn ledematen werden één voor één met een ijzeren staaf of hamer bewerkt totdat alle botten versplinterd waren. De verminkingen waren bedoeld om opstanding te voorkomen. Wie geradbraakt werd, had geen kans meer op het eeuwige leven. Publieke terechtstellingen moesten de mensen afschrikken.

De historische Jan de Lichte heeft op het einde van zijn leven 4 moorden, 2 moordpogingen en minstens 30 diefstallen en inbraken bekend. Verder werd hij nog veroordeeld voor desertie, landloperij, recidivisme en concubinaat. Tijdens zijn gewelddadige ondervraging verklaarde hij 'het Rooms-Katholieke geloof te hebben verlaten'.

De Lichte was volgens Louis een crimineel, maar evenwel een man die tenminste in verzet kwam tegen zijn mensonwaardig lot. Daarom heeft hij deze schurk in de literatuur verheven tot een icoon van de opstandige mens.

Louis benadrukt wel dat De bende van Jan de Lichte niet kan worden afgedaan als een lofrede op een universele verzetsheld. Hij heeft deze prototypische Vlaamse rebel afgebeeld als een impulsieve kerel die de situatie niet altijd helder beoordeelt. De bende van Jan de Lichte is een meeslepend eerbetoon aan een man die in weerwil van de omstandigheden opstond tegen zijn onderdrukkers.

OPDRACHT

- Deze opdracht kan starten met een klasgesprek over de doodstraf in het algemeen. Stel vragen aan de leerlingen zoals:
Vinden jullie de doodstraf terecht of onterecht? Waarom wel/niet?
Bestaat de doodstraf vandaag nog? Zijn er verschillen met vroeger?
- Via vraag en antwoord kan vervolgens overgegaan worden op de terechtstelling van Jan de Lichte. Maak hierbij een onderscheid tussen de historische figuur en Louis' personage.
Blijven de leerlingen bij hun standpunt? Of veranderen sommigen van mening?
Is Jan de Lichte volgens jullie een rebelse held of toch een ordinaire crimineel? Wat vinden jullie van 'radbraking' als doodstraf? Maken jullie een onderscheid tussen de historische Jan de Lichte en Louis' versie van deze man?
- Laat de leerlingen hun mening argumenteren. Verdeel de klas hierbij in 2 groepen (voor- en tegenstanders), zo kunnen beiden groepen brainstormen over zoveel mogelijk argumenten ter verdediging van hun mening.
- Het gedrag van Jan de Lichte wordt in Louis' roman op volgende pagina's beschreven: 41-44, 59, 63-76, 84, 87-89, 99, 101, 103, 107, 109-111, 115, 116, 118, 128-132, 135, 137, 140, 150, 152, 153, 155-159, 164-166, 172, 173, 175, 190-211

- Laat de leerlingen een duidelijk onderscheid maken tussen de historische Jan de Lichte en Louis' personage. Deze opdracht kan bijvoorbeeld in twee fases verlopen: eerst focussen op de historische figuur en vervolgens op Louis' versie van Jan de Lichte.
- Laat de leerlingen dit onderscheid ook duidelijk beschrijven in hun artikel.
- Je kan in de klas ook een debat laten plaatsvinden, waarbij de groepen afwisselend elkaars stelling proberen te weerleggen.
- Laat zowel voor- als tegenstanders een artikel schrijven ter motivatie van hun keuze. Voeg ook een foto toe van de 2 (groepen) journalisten die hier hun mening mee delen.
- Tips voor het schrijven van een opinie-artikel, vind je terug op pagina ...

DE STELLING VAN LOUIS

In deze column wordt een straffe uitspraak van Louis besproken. Bedoeling? Een pittig én zinvol debat op gang te brengen. Reacties zijn welkom!

Stelling van Louis uit het boek *De bende van Jan de Lichte*: 'Hoe er nooit een sant in eigen land is geweest'. De Noord-Nederlandse pendant van dit spreekwoord is 'Geen profeet is in zijn eigen land geëerd'.

Context

In De bende van Jan de Lichte gaat Louis' sympathie uit naar de struikrovers. Het is met deze uitgestotenen en niet met het volk dat hij zich het meest verwant voelt: de boeren en burgers blijven voor hun opstand onverschillig. Boon koestert omtrent de volksmassa's geen hoge verwachtingen meer. Hij wijst op de bekrompenheid en het gebrek aan moed die de sociale geschiedenis van Vlaanderen kenmerken. Men ziet hier het beeld van de extremist die alleen staat in een menigte van slappelingen en lafaards.

In feite beschouwt hij de rebellie van Jan de Lichte voor alles als een edelmoedig gebaar. Zijn enthousiasme doet hem, althans in het begin van het boek, de misdaden die met deze opstand gepaard gaan, vergeten.

Louis loopt echter niet in het voetspoor van zijn held. Hij volgt hem niet tot in de verzaking. Hij is een bitter, teleurgesteld en gekweld man, maar hij is geen verrader. De val van Jan de Lichte vervult hem met droefheid. Hij betreurt het noodlot dat de mens naar het geweld doet grijpen en hij bespaart ons, alsof hij er zelf van walgt, de uitbeelding van misdaden en foltering.

Jan de Lichte wordt in zijn eigen land nauwelijks gewaardeerd. Het gewone volk staat er niet bij stil dat hij is opgesloten is. Dit is extra wrang omdat hij volgens Louis geen gewone bandiet is maar juist voor de armen opkomt. Als een Robin Hood steelt hij van de rijken die met de Franse bezetters meewerken en zijn buit verdeelt hij onder de armen die het ergst onder dit regime te lijden hebben.

OPDRACHT

- Op pagina 125 van *De bende van Jan de Lichte* gebruikt Louis het Belgisch spreekwoord 'Niemand is sant in eigen land'. Wat bedoelde hij hiermee?
- Laat leerlingen volgende vragen beantwoorden:
Was Jan de Lichte een 'sant' of 'profeet'? Waarom wel/niet? Was Jan de Lichte een held? Waarom wel/niet? Werd Jan de Lichte behandeld als held in zijn land?
- Laat de leerlingen niet gewoon met ja-neen antwoorden, maar vraag naar argumentatie, extra uitleg. Dit opzoekwerk kan als huiswerk worden meegegeven. Een column vertrekt immers vanuit een persoonlijk standpunt.
Het hoofdstuk IX Kermisdagen (p.125-146) uit *De bende van Jan de Lichte* helpt de leerlingen zeker op weg.
- In de klas kan er meer aandacht besteed worden aan het omzetten van hun opzoekwerk in een column.
- Tips voor het schrijven van een column vind je terug op pagina...

ONGEZOUTEN MENING

Wat vindt onze redactie van *De bende van Jan de Lichte*? In deze pittige recensie worden zowel de zwakke als sterke punten van het boek belicht. Aan de lezers wordt meegegeven waarom het een absolute aanrader is of een moeilijk te verteren roman.

Context

Op de achterflap van De bende van Jan de Lichte staan volgende fragmenten uit recensies over het boek:

Ik doe voor niemand onder inzake bewondering voor het talent van Boon, hij is naar mijn gevoel de grootste Nederlandse schrijver van de voorbije halve eeuw, groter dan Elsschot. (Hugo Claus in de Volkskrant)

Deze romans [De bende van Jan de Lichte en De zoon van Jan de Lichte] behoren tot de betere helft van Boontjes werk: de lezer krijgt amper de tijd om zich te vervelen. (Elseviers Magazine)

Een als gedrevene en om zijn weergaloze scheppingskracht unieke verschijning in de moderne Nederlandse literatuur. De enige figuur in onze letteren in die zin met hem vergelijkbaar is Multatuli. (Moderne encyclopedie der wereldliteratuur)

OPDRACHT

- Deze opdracht kan gekoppeld worden aan het gesprek rond de cover, flaptekst en voorwoord (zie algemene inleiding pagina ...). Na het lezen van het boek kunnen dezelfde vragen worden gesteld.
Voldoet De bende van Jan de Lichte aan jullie oorspronkelijke verwachtingen? Hoe zou jullie cover er uitzien?
- Geef de leerlingen een houvast om hun mening te motiveren. Laat hen nadenken over de inhoud van het verhaal, de opbouw van het boek, de verscheidenheid aan personages, het taalgebruik, de historiografische weergave, of het vertelperspectief...
Zijn hun standpunten overwegend positief of eerder negatief?
- Je kan de leerlingen elk over de verschillende topics laten nadenken, of de topics verdelen over de leerlingen. Op die manier worden ze gedwongen grondiger te evalueren op hun verkregen topic.
- Maak duo's door leerlingen met een positieve evaluatie samen te zetten met leerlingen die een overwegend negatieve evaluatie van het boek voor ogen hebben. Zo kunnen ze per twee in discussie gaan en de tegenstrijdige argumenten op elkaar afstemmen.
Waarom zou je het boek wel/niet aanraden aan je vrienden of familie?
- Hebben jullie als klas een betere cover ontworpen voor *De bende van Jan de Lichte*? Je kan deze uploaden als foto bij het artikel.
- Tips voor het schrijven van een recensie vind je terug op pagina ...

HISTORY REPEATED

In deze rubriek onderzoeken we Louis' cyclische opvatting van de geschiedenis. Herhaalt de geschiedenis zich inderdaad zoals Louis beweert? Om het onderzoek te staven duiken we als journalist in de actuele berichtgeving.

Vinden we een hedendaagse tegenhanger voor de historische figuur Jan de Lichte? En zo ja, waarin treffen we de gelijkenissen? En waarin verschillen?

Context

In De bende van Jan de Lichte geeft Louis ons een kijk op de sociale problematiek van de vertelde periode. Degenen die zich bij de bende aansloten hoopten het beter te krijgen of een revolutie op gang te brengen.

Louis is er van overtuigd dat het Vlaamse volk dringend wat minder braaf moet worden en zelfstandig en kritisch moet leren denken. De literatuur acht hij een geschikt medium voor de beoogde heropvoeding en daarbij komt een legendarische vrijbuiters van twee eeuwen geleden goed van pas.

Louis bekommert zich minder om de intrige dan om de uitwerking ervan op het publiek. Hij staat naast ons en is bereid ons te leiden, waarbij hij hardop denkt, retorische vragen stelt, zijn boek soms onder onze ogen vorm geeft, de les trekt uit de gebeurtenissen en afwisselend goedkeurt en veroordeelt.

Deze werkwijze had hij al eerder toegepast in De Kapellekensbaan, waarin de commentaar echter zozeer is uitgedijd dat deze de vertelling in belangrijkheid haast overtreft. Door zich in het verhaal te mengen geeft Louis onder meer te kennen dat de tijd van de handeling nauw aan de onze is verbonden.

De vele personages die Louis in zijn boeken beschrijft, zijn vaak gebaseerd op historische personen. Ook Jan de Lichte is gebaseerd op een werkelijk bestaand figuur. Maar ook hier zette Louis het personage naar zijn hand.

Zijn held toont aan hoe zijn idealen van vrijheid en rechtvaardigheid het moeten afleggen tegen de verdorvenheid van de menselijke natuur. Deze wordt o.a. verpersoonlijkt door de politiechef Baru.

OPDRACHT

- Maak samen met de leerlingen een karakterschets van de historische Jan de Lichte. *Welk karakter heeft deze historische figuur? Waardoor wordt hij gedreven? Hoe handelt hij? Voor wat komt hij op? Tegen wat verzet hij zich? Hoe ziet zijn sociale omgeving er uit?*
- Gebruik hiervoor de passage 'historische context' op pagina... Of het online-artikel dat bij de rubriek 'Feit of fictie' wordt beschreven (pagina...).
- Laat de leerlingen daarna thuis op zoek gaan naar een mogelijke hedendaagse variant van deze historische figuur. Deze zoektocht kan online verlopen of door het zoeken van gepaste kranten- of tijdschriftartikels. *Voor welke overeenkomsten gaat de vergelijking op? Waarin verschillen de verschillen? En kunnen we Louis' cyclische gedachte inderdaad door trekken naar onze actualiteit? Heeft de geschiedenis zich met andere woorden inderdaad herhaald?*

- Een mogelijke titel voor dit artikel kan zijn 'Jan de Lichte anno...(jaartal)'
- Variatie op deze opdracht voor in de lessen geschiedenis:
Focus niet op de historische figuur, maar op de sociale leefomstandigheden die kenmerkend waren voor de tijd en omgeving waarin Jan de Lichte leefde.
Komen thema's zoals 'sociale wantoestanden, criminaliteit en de doodstraf' vandaag nog in onze berichtgeving?
- Tips voor het schrijven van een vergelijkend artikel vind je terug op pagina ...

BEELDVERHAAL

Zeg het met beelden! In deze beeldreportage krijg je een blik in het hoofd van Jan de Lichte. Welke stemmetjes spoken rond in zijn gedachten en doen hem veranderen van een goedlachse schelm in een gevaarlijke bandiet?

Context

Nadat in de eerste negen hoofdstukken de opkomst van de held is uitgebeeld, volgt in het tiende een keerpunt, waarop wij van het elfde tot het veertiende hoofdstuk achtereenvolgens getuige zijn van de overwinning van de onmenselijkheid op het gemeenschapsideaal, het uiteenvallen van de bende en de dood van de leider.

Evenals alle revolutionairen moet de hoofdpersoon het probleem van het doel en de middelen oplossen. Kan men een plan verwezenlijken met middelen die er mee in tegenspraak zijn? Kan men naar het goede streven met gebruikmaking van geweld? Of moet men daarentegen steeds overeenkomstig het ideaal handelen, maar er in dat geval van afzien het te bereiken?

Hoe dan ook, de mislukking staat vast. Boon maakt van de nederlaag een onvermijdelijkheid. Bovendien gelden de op de 18e eeuw toegepaste waarden voor alle tijden. De hoofdpersoon gaat te gronde omdat hij in botsing komt met de fatale loop van de Geschiedenis en met de menselijke natuur.

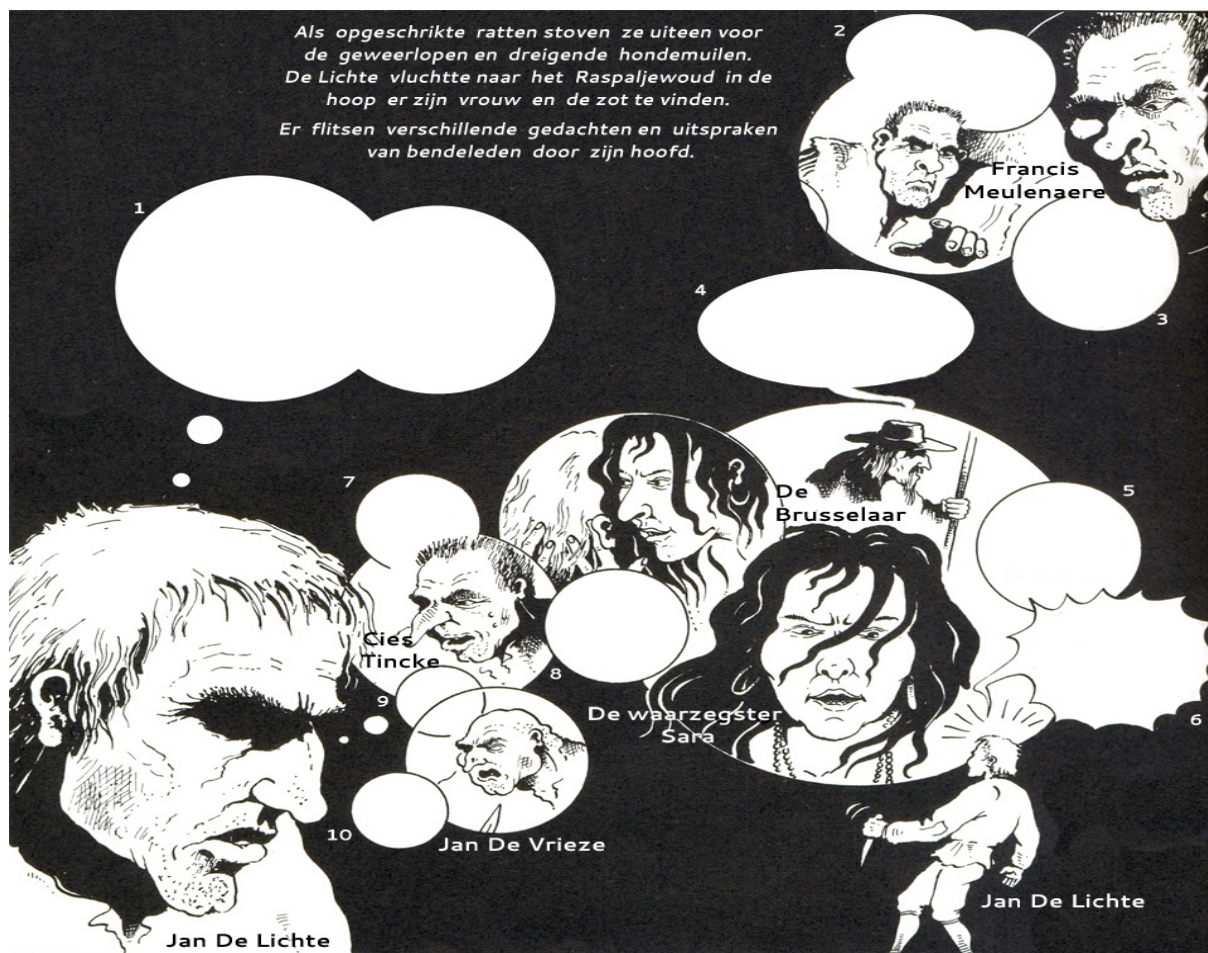
Jan de Lichte kon eenvoudig niet slagen. De bende breidt zich zo uit dat zij hem uit de hand loopt, en om zijn gezag te herstellen zou hij de oppositie uit de weg moeten ruimen en als een dictator regeren.

Het lijkt wel alsof de auteur van mening is dat elke democratische organisatie naar totalitaire vormen moet evolueren op straffe van haar doelmatigheid te verliezen.

OPDRACHT

Jan de Lichte verandert in Louis' roman van een goedlachse schelm in een gevaarlijke bandiet. Hij wilde eigenlijk nooit moorden, maar uiteindelijk doet hij dit toch.

- Laat de leerlingen eerst zelf nadenken over wat voor zo een ommezwaai kan zorgen.
- Vervolgens kan je hen opzoekwerk laten doen. Volgende pagina's uit De bende van Jan de Lichte beschrijven de tegenslagen die leiden tot De Lichtes ommezwaai: p. 57, 58, 113, 114, 117, 118, 121, 122, 149-159, 162-166, 172-175, 179, 180, 182-196
- Zorg er voor dat de leerlingen zo kort mogelijk beschrijven wat de Lichte aanzet tot verandering.
- De roman De bende van Jan de Lichte werd omgezet in een stripverhaal door Edwin Nagel. Toon dit stripverhaal nog niet aan de leerlingen en zorg dat ze er ook niet zelf naar op zoek gaan voor ze deze opdracht gedaan hebben!
- In deze stripreeks vind je een beeld van het keerpunt bij Jan de Lichte terug. Je ziet een tekening van Jan de Lichte die nadent. In zijn hoofd spoken een aantal gedachten en uitspraken van andere bendeleden.
- Wij veranderden de tekening een beetje en verwijderden de tekst.
- Het resultaat zie je hieronder en is ook te vinden in de media-bibliotheek van het online magazine.

- Laat de leerlingen in de huid kruipen van de afgebeelde personages. *Wat zouden ze in Jan de Lichte's oor fluisteren dat hem aanzet tot verandering? Welke gedachten spoken door zijn hoofd van reeds gebeurde situaties?*
- De leerlingen zetten de uitspraken en gedachten om in korte zinnnetjes die in de lege tekst- en denkballonnen zullen komen.
- Een mogelijke titel bij deze beeldreportage kan zijn 'Een keerpunt in het leven van Jan de Lichte'.
- Laat de leerlingen achteraf hun interpretatie vergelijken met de originele tekening in het stripverhaal van Edwin Nagel (zie pagina 31 van het derde deel van de stripreeks). *Hebben de leerlingen dezelfde 'hersenspinsels' afgebeeld?*
- Na deze opdracht kan je het stripverhaal indien gewenst verder gebruiken voor opdrachten zoals bijvoorbeeld 'Op de sofa met...' (zie pagina...).

BOONS VOOR BEGINNERS

Test je kennis van het Boons in deze quiz!

Context

In De bende van Jan de Lichte gebruikt Louis de taal van het volk. De Vlaamse woorden komen echter vaak archaïsch over. Dit komt voort uit Louis' geraadpleegde bronnen voor deze roman, nl. de volksboeken.

Louis heeft de stijl van de volksboeken waarop hij zich inspireerde, proberen nabootsen en is hier ook in geslaagd.

OPDRACHT

- Verzamel uit het boek *De bende van Jan de Lichte* een reeks woorden die je nu niet meer gebruikt. Kunnen jullie de betekenis van de woorden uit de context afleiden?
- Laat de leerlingen de verklaringen ervan opzoeken als huiswerk.
Op volgende pagina's van *De bende van Jan de Lichte* vind je zeker enkele archaïsche woorden terug: p. 24, 29, 30, 32, 33, 36, 37, 40, 50, 53, 55, 60, 61, 70, 72, 87, 101, 107, 112, 119, 127, 131, 143, 155, 162, 163, 167, 176, 191, 200
- Verdeel de leerlingen hierbij in groepjes, zodat ze niet van alle woorden de betekenis kennen. Laat hen naast de werkelijke betekenis voor het woord, telkens nog 2 andere mogelijkheden bedenken.
- Breng vervolgens alle zinnen + mogelijke betekenissen samen in een multiplechoice-quiz.
- Laat de groepjes of individuele leerlingen de quiz uitvoeren. Dit kan op een ludieke manier met een quizmaster in de klas.
- Laat de winnaar(s) de quiz uploaden of publiceren op de website van ons Louis magazine.

3. EXTRA OPDRACHTEN

DE VROUW ACHTER DE MAN

Een portret van de vrouw van Jan de Lichte

Context

Mie Gendarme wordt verraden. Ze wordt opgepakt door Franse soldaten en in de toren van Aalst opgesloten. Deze keer kunnen de bendeleden niet zo gemakkelijk de toren in om haar te bevrijden. Na een paar dagen staat Mie plots voor de neus van Jan. Ze heeft zich vrij gekocht met haar lichaam. Niets is voor haar meer hetzelfde.

OPDRACHT

- Laat de leerlingen een karakterschets maken van Mie Gendarme.
Wie is zij? Wat betekent zij binnen de bende? Wat betekent zij voor Jan de Lichte?
- Volgende pagina's uit De bende van Jan de Lichte helpen jullie zeker op weg: p. 113, 115, 119-121, 124, 186-194

WAARZEGSTER SARA

De toekomst van de bende wordt voorspeld!

Context

Tijdens een feest voorspelt Sara de toekomst van enkele bendeleden. Maar ook Louis is in een bepaald opzicht waarzegger. Zo geeft hij van bij het begin aan dat de bendeleden uiteindelijk op het schavot zullen terecht komen. De haast van zijn personages is niet zonder doel. Van het begin af wordt de terechtstelling voorgesteld als de onvermijdelijk afloop van de geschiedenis.

Het is tenslotte dit schrijnend besef van machteloosheid van de onderdrukte mens om zijn eigen lot in handen te nemen, dat aan Boons epos die tragische dimensie verleent waardoor het ver boven een populaire bandietenroman uitstijgt.

OPDRACHT

- Laat de leerlingen in de huid kruipen van waarzegster Sara.
Laat hen een gesprek beschrijven tussen de waarzegster en een bendelid.
Welke vragen stelt het bendelid? Welke toekomst wordt voorspeld? Ziet ze haar eigen toekomstbeeld? Kloppen haar voorspellingen?
- Mag het iets ludieker? Laat de leerlingen hun gesprek theateraal voor de klas brengen!
- Volgende pagina's uit De bende van Jan de Lichte helpen jullie zeker op weg: p. 170-172, 182

BEELDSPRAAK

De expressionistische beschrijvingen van Louis' personages

Context

Boon zoekt aansluiting bij het expressionisme. Hij geeft de dingen schematisch, in grote lijnen en zonder schakering weer.

Ook overdrijft hij sommige details, ten koste van de andere.

En neemt er geen genoegen mee sommige verschijnselen alleen maar te beschrijven, maar verandert ze in symbolen.

Zo wordt hij, wat Baru betreft, getroffen door diens korte benen en vooral door diens geweldige snor waarvan de punten, al naar gelang zij hangen of zijn opgedraaid, droefheid of trots uitdrukken.

De kroegen waar de bendeleden samen komen, heten bijvoorbeeld 'Het Verloren Hol' of 'De Honger'. De feiten zijn dus steeds ondergeschikt aan de ideeën die zij moeten overbrengen.

Op dezelfde manier gaat Boon te werk met de door hem geraadpleegde documenten. Hij generaliseert, vereenvoudigt, laat alle schakeringen weg die zijn boodschap zouden kunnen verzwakken en gaat recht op zijn doel af.

OPDRACHT

- Laat de leerlingen op zoek gaan naar voorbeelden van dergelijke 'expressionistische' beschrijvingen.
- Laat hen de symbolen die Louis gebruikt in zijn beschrijvingen verduidelijken. Volgende pagina's helpen jullie zeker op weg: 12, 16-21, 27, 28, 38, 39, 43, 45-47, 49-51, 53, 68, 81, 93, 97, 106, 163, 177, 198, 202, 210

PIETER DAENS

OF **HOE**
IN DE **NEGENTIENDE EEUW**
DE ARBEIDERS VAN
AALST VOCHTEN **TEGEN**
ARMOEDE & ONRECHT

LOUIS PAUL BOON

PIETER DAENS
OF HOE IN DE NEGENTIENDE EEUW DE ARBEIDERS VAN AALST VOCHTEN
TEGEN ARMOEDE EN ONRECHT

1. OVER DIT BOEK...

In 1971 verscheen de documentaire roman Pieter Daens, over de sociale en politieke strijd aan het einde van de 19e eeuw en het begin van de 20e eeuw in de stad Aalst.

In 1972 kreeg Louis voor dit boek de Multatuliprijs van het Amsterdams Fonds voor Kunst.

ONTSTAANSGESCHIEDENIS

Vele jaren heeft Louis gewerkt aan het verzamelen van documentatie over de sociale strijd in het negentiende-eeuwse Aalst.

Boon sorteerde na jarenlang documenteren zijn materiaal: 1600 dichtbeschreven vellen!

Aanvankelijk leek het hem zelf niet meer dan een hoop dorre getallen, data en namen. Drie maal werd het hele boek herschreven. De oorspronkelijke titel was Fabriekstad Aalst.

Het verhaal miste volgens de schrijver echter levendigheid en overtuigingskracht. Daarom besloot hij zijn boek te herwerken vanuit het gezichtspunt van Pieter Daens, de tot relativeren geneigde broer van Adolf Daens, in wie hij wel iets van zichzelf herkende.

HISTORISCHE CONTEXT

In de tweede helft van de 19e eeuw ontwikkelde België zich tot een geïndustrialiseerd land. Tegen de achtergrond van deze economische vooruitgang leefden de fabrieksarbeiders – in Aalst was vooral de textielnijverheid belangrijk – in armoedige omstandigheden (lage lonen, kinderarbeid, lange werkdagen, geen sociale zekerheid...).

Ook op het platteland was de woon- en werksituatie allesbehalve rooskleurig. De arbeidersonlusten die zich voordeden tijdens de jaren 1880 maakten duidelijk dat er op het gebied van sociale wetgeving duidelijk iets moest veranderen.

Tegelijkertijd eiste de Vlaamse Beweging, die vooral door Vlaamsgezinden uit de kleine en intellectuele burgerij bestond, voor het Vlaamse volk dezelfde rechten als voor de Franstalige Belgen.

De vraagstukken i.v.m. de sociale kwestie en de verschillende mogelijke antwoorden hierop deden in de jaren 1890 tegenstellingen ontstaan in het politieke landschap en binnen de Katholieke Partij die op dat moment aan de macht was. Er was sprake van een zware politieke crisis.

In 1885 werd de Belgische Werkliedenpartij gesticht, de eerste socialistische partij die de arbeidersbelangen verdedigde.

Binnen de Katholieke Partij waren de meningen verdeeld. Er ontwikkelde zich een hervormingsgezinde, christen-democratische stroming die ijverde voor de ontvoogding van de arbeidersklasse en zich inzette voor een sociale wetgeving.

Deze hervormingsgezinden konden op hun beurt verder onderverdeeld worden afhankelijk van de mate waarin ze meer of minder radicale hervormingen bepleitten.

Het sociaal-katholicisme van Arthur Verhaegen was bijvoorbeeld sterk antisocialistisch en ijverde voor sociale liefdadigheid.

De radicalere christen-democraten (daensisten, genoemd naar hun leider en bezieler priester Daens) verenigden zich in 1893 in de Christene Volkspartij, de eerste echte autonome christen-democratische partij in België. Zij verbonden de ontvoogding van de arbeiders met de Vlaamse taaleisen. Ook binnen de daensistische partij waren de leden het niet altijd eens over de te volgen koers: moesten ze streven naar volledige autonomie of moesten ze mikken op eenheid binnen de katholieke partij?

De conservatieve vleugel van de Katholieke Partij vreesde dat de hervormingsgezinden de eenheid binnen de partij teniet zouden doen, waardoor ook de absolute macht van de katholieken gebroken zou worden. Zij probeerden met behulp van hun macht en invloed de hervormingsgezinde stroming de kop in te drukken.

In 1891 verscheen de encycliek Over de toestand van de werklieden - Rerum Novarum van paus Leo XIII. Over de negatieve gevolgen van de industrialisering en het kapitalisme ('de nieuwe zaken' of 'nieuwe toestanden') bleef de paus echter bijzonder vaag. Door deze vaagheid werd de encycliek door conservatieven en christen-democraten verschillend geïnterpreteerd. Allen voelden ze zich erdoor gesteund.

In datzelfde jaar kreeg de christen-democratie een officieel orgaan in de Belgische Volksbond. De Volksbond verenigde alle christen-democraten die binnen het kader van de Katholieke Partij ijverden voor arbeidersbelangen. De Christene-Volkspartij maakte deel uit van de Volksbond in de periode 1896-1897.

In 1893 werd het algemeen meervoudig stemrecht ingevoerd.

In Ninove speelden de Roelanders in deze periode de belangrijkste rol binnen het ontstaan van de Christene Volkspartij. Deze groep van sociaal-bewuste Vlaamsgezinde intellectuelen en middenstanders (komma weg) wilde breken met het conservatisme, oplossingen zoeken voor de sociale en de Vlaamse kwestie, het socialisme bestrijden en streefde ook naar hervorming van het kiesstelsel en evenredige vertegenwoordiging.

Op 15 april 1893 ontstond te Okegem bij Ninove een eerste bijeenkomst tussen de Roelanders en Pieter Daens. Het resultaat was de stichting van de Christene Volkspartij.

Priester Adolf Daens schreef vervolgens het partijprogramma, waarin volgende punten aan bod kwamen:

- Landbouwbelangen
- Hervorming van het belastingstelsel
- Wettelijke regelingen voor de arbeiders (wettelijke erkenning van vakverenigingen, verzekering tegen ongelukken en ziekte, regeling van arbeidsduur en vrouwen- en kinderarbeid).
- Leerplicht
- Vlaams in Vlaanderen als de bestuurlijke, rechterlijke en wetgevende taal.
- Politieke hervormingen (enkelvoudig algemeen stemrecht, evenredige vertegenwoordiging, invoering van de poll).

Tijdens de parlementsverkiezingen van 14 oktober 1894 kwam de Christene Volkspartij op met een eigen lijst. (spatie teveel) In Aalst stond Adolf Daens als lijsstrekker op deze aparte lijst. Hij ging de politieke confrontatie aan met de stugge behoudsgezinde katholieken onder leiding van Charles Woeste. In sommige andere arrondissementen stonden de christen-democratische kandidaten wel nog op de katholieke lijsten.

In Aalst kregen de verkiezingen een verlengstuk door een uitzonderlijke herstemming op 9 december 1894, na onregelmatigheden die werden toegeschreven aan de katholieken.

Priester Daens kwam zo in het parlement. Ook Woeste raakte verkozen.

Na 1894 ontstonden ook elders in Vlaanderen daensistische partijen.

Vanaf 1894 nam de Kerk verschillende maatregelen tegen priester Daens en de daensisten. De tegenstanders van het daensisme hadden dan ook een beginsel te verdedigen, nl. de eenheid in het katholieke kamp bewaren.

Maar de partij-katholieken maakten hierbij een historische fout: de eenheid van de partij werd direct gekoppeld aan de handhaving van de toestand van materiële en geestelijke verdrukking, waarin het Vlaamse volk op dat moment leefde.

De conservatieve katholieken vonden dat ze te weinig steun kregen bij de Belgische

bisschoppen en dus probeerden ze het via de diplomatie. Baron Léon de Bethune werd ingeschakeld.

In Aalst werd de situatie ook erg bemoeilijkt door de figuur van Woeste. Hij schakelde zelfs koning Leopold II in om het daensisme te bestrijden.

Samengevat (komma weg) bestonden de antagonisten van het daensisme uit 3 machtige groepen: de partij-katholieken, de Kerk en de katholieke streekpers. De antidaensisten hadden behalve het 'bewaren van de eenheid onder katholieken' hun houding echter nooit ideologisch gemotiveerd.

Van 14 tot 25 mei 1895 verbleef priester Daens in Rome, maar werd er niet ontvangen. Hij kreeg een brief mee waarin zijn politieke activiteit werd afgekeurd.

Op 10 juli 1895 stuurde de paus een brief naar de Belgische bisschoppen met de aansporing tot verzoening. De instructies waren nadelig voor de conservatieven. Woeste deed er dan ook alles aan om publicatie te voorkomen.

In datzelfde jaar riep bisschop Stillemans de gelovigen op zich niet te laten misleiden door de daensistische pers, met als gevolg dat de oplagen sterk terug liepen.

De gemeenteverkiezing van 17 november werd een nederlaag voor de daensistische partij.

In 1896-1897 was de Christene Volkspartij aangesloten bij de Belgische Volksbond. De aansluiting bij deze belangrijke organisatie van katholieke werkliedenverenigingen (het officieel orgaan van de christen-democratie) was echter van korte duur. De partij werd uitgesloten omdat ze veel radicaler was dan de andere aangesloten partijen.

Later ging de Christene Volkspartij samen met de andere daensistische partijen op in de Vlaamsch-Christene Volkspartij. Hector Plancquaert was hiervan de eerste voorzitter.

Deze organisatie oefende een grote invloed uit op de politieke oriëntering van de daensisten.

Een aantal belangrijke aandachtspunten waren:

- Het beklemtonen van de band tussen vlaamsgezindheid en christen-democratie.
- Het verbinden van de sociale beweging van het platteland met die van de industriële centra.
- Een volstrekt autonome opstelling.
- Antiroyalisme, antiklerikalisme, samenwerking met liberalen en socialisten, bestrijding van de Kongopolitiek.

Ondertussen werd priester Daens steeds meer met de vinger gewezen. In 1898 mocht hij bijvoorbeeld geen politieke spreekbeurten meer houden van Stillemans.

Pieter Daens nam tijdens de daaropvolgende parlementsverkiezingen de plaats van Adolf in, maar raakte niet verkozen.

Op 3 december 1898 werd priester Daens definitief het recht ontzegd om de mis te lezen vanwege zijn hardnekkige weigering zich te onderwerpen aan het bisschoppelijk gezag en omdat hij misbruik maakte van de priesterlijke waardigheid.

Priester Daens keerde vervolgens terug naar de politiek. Tijdens het congres van de Vlaamsch-Christene Volkspartij op 25 december 1898 werd hij het hoofd van de partij.

Tijdens de gemeenteraadsverkiezingen in oktober 1899 in Aalst (komma weg) stond de Christene Volkspartij op een kartellijst met socialisten en liberalen. Daens raakte echter niet verkozen.

Op 13 oktober 1899 kreeg priester Daens het verbod om nog langer het priesterkleed te dragen.

Op 27 mei 1900 werden de eerste verkiezingen in het stelsel van de Evenredige Verdeling gehouden. De Katholieke Partij behield haar absolute meerderheid. De Christene Volkspartij haalde met Aloïs De Backer een Kamerzetel in Aalst.

In 1902 raakte Daens verkozen en behaalde een Kamerzetel voor het district Brussel tot 1906. In 1904 verving Pieter Daens Aloïs De Backer die overleden was. Tot 1906 hadden beide broers een zetel in de Kamer.

Een uitdrukkelijke veroordeling van de Christene Volkspartij door het Vaticaan volgde echter in 1905.

Een jaar later ontstond er een conflict binnen de eigen daensistische partij: Priester Daens en priester Fonteyne stonden met meningsverschillen tegenover Plancquaert.

De organisatorische moeilijkheden en meningsverschillen binnen de daensistische rangen (komma weg) zorgden voor twee strekkingen binnen de Christene Volkspartij. Enerzijds was er het gematigde daensisme met de gebroeders Daens: zij streefden naar integratie in de Katholieke partij. Anderzijds was er het planquaertisme: deze radicale vleugel rond Hector Plancquaert was scherp antiklerikaal en streefde naar een autonome politieke partij. Binnen de Christene Volkspartij vertoonde Aalst (met de gebroeders Daens) meer bereidheid tot het sluiten van compromissen met de katholieken dan Plancquaert en de kern van de Roelanders. Dit kwam omdat deze laatsten al enkele jaren bezig waren met de voorbereiding van een christen Vlaamse democratische partij toen de gebroeders Daens bij hen aansloten. Zij vonden autonomie dan ook belangrijker.

De meningsverschillen binnen de eigen partij vormden een extra moeilijkheid voor de Christene Volkspartij en voor priester Daens, die zich steeds moest verantwoorden t.o.v. zijn kerkelijke overheid.

Eind januari 1907 werd priester Daens zwaar ziek. Hij bekeerde zich, ontving de laatste sacramenten en stierf op 14 juni 1907.

BOONS VERSIE VAN DE FEITEN

Wie hoopt dat Louis in deze roman de diepste zielenroerselen van de gebroeders Daens uit de doeken doet, blijft op zijn honger zitten. De auteur komt amper toe aan de persoonlijke gevoelens van de protagonisten. Dit heeft veel te maken met het opzet van zijn roman.

Louis wou in Pieter Daens de historische werkelijkheid namelijk zo nauwkeurig mogelijk beschrijven. Het werk is dan ook in de eerste plaats een aanrader voor wie meer te weten wil komen over (een deel van) de geschiedenis van het daensisme en de sociale en politieke ontwikkelingen in Aalst rond deze periode.

Louis nam met het schrijven van deze roman zijn rol als historiograaf, als geschiedschrijver duidelijk ernstig. Ter voorbereiding van zijn magnum opus doorploegde hij vijf jaar lang dag- en weekbladen, archieven en boeken, waaruit hij ten slotte zijn uiteindelijke roman distilleerde.

Maar is Louis geslaagd in zijn opzet om een objectief, neutraal aandoend relaas te schrijven over de sociale en politieke hervormingen in Aalst op het einde van de 19de en begin van de 20ste eeuw?

Zijn roman bevat inderdaad véél historische details. Dat kan ook moeilijk anders na zo'n grondige research. Onderzoek heeft ook aangetoond dat Louis erin geslaagd is om de historische werkelijkheid vrij nauwkeurig en waarheidsgetrouw te benaderen.

Maar toch is zijn versie van de feiten zeer onvolledig! Zo vermeldt hij veel dingen niet en het beeld dat hij van het verleden schetst is ook helemaal niet zo neutraal als hij zelf beweert.

Een paar voorbeelden:

- Louis vertelt het verhaal vanuit het standpunt van Pieter Daens, waardoor hij bij voorbaat subjectief te werk gaat. Pieter Daens maakt zelf deel uit van het verhaal en door alles vanuit zijn standpunt te beschrijven kiest Louis onvermijdelijk partij.
- Louis vertelt in zijn roman vooral over de situatie van de fabrieksarbeiders in de stad Aalst en

besteedt eigenlijk zo goed als geen aandacht aan de leef- en werkomstandigheden van de mensen op het platteland. Hierdoor krijg je als lezer de indruk dat de sociale problemen zich vooral voordeden bij fabrieksarbeiders in de regio Aalst, terwijl in werkelijkheid ook op het platteland en ook elders in het land om hervormingen geschreeuwd werd.

- Priester Daens had ook niet alleen aanhangers onder de Aalsterse fabriekswerkers, zoals je in Boons roman kan lezen, het was ook – en vooral – de Vlaams- en democratisch gezinde middenklasse die hem zijn zetel in het parlement bezorgde.
- Daarnaast lijkt Boon ook zijn sympathie voor de socialistische partij niet onder stoelen of banken te kunnen steken. Hoewel hij het verhaal vertelt vanuit het standpunt van één van de daensisten, zegt hij in de hele roman meer over de ontwikkelingen binnen de socialistische partij dan over die binnen de daensistische beweging. Opmerkelijk is dat Louis in zijn roman het daensistische partijprogramma niet weergeeft.
- Op een bepaald moment (September 1907-februari 1909) is er ook een serieus conflict binnen de daensistische beweging.
- Er vindt een scheuring in de partij plaats en er ontstaan twee vleugels, een radicale en een gematigde (daensisme versus planquaertisme). Die scheuring houdt anderhalf jaar aan, maar Boon rept hier in zijn roman met geen woord over.
- De Vlaamsch Christene-Volkspartij wordt door Louis helemaal niet genoemd en dit terwijl deze landelijke federatie de oorzaak werd van de uitsluiting van de Aalsterse Christene Volkspartij uit de Volksbond.
- Boon vertelt ook niets over de oprichting van de Belgische Volksbond in 1891. Deze bond zocht nochtans naar oplossingen voor de arbeiderskwestie, een maatschappelijk vraagstuk dat Pieter Daens ten zeerste bezighield.

Dat Louis zijn streven naar objectiviteit niet altijd hard kon maken, blijkt ook uit de vele krantencitaten die hij in zijn roman heeft opgenomen. Wat daarbij opvalt is dat hij nauwelijks katholieke persbronnen heeft geraadpleegd. Over deze kant van het verhaal kom je als lezer dus beduidend minder te weten.

Boon heeft zijn streven naar objectiviteit dus niet volledig kunnen waarmaken, maar toch blijft de verwezenlijking van deze documentaire roman een fenomenale prestatie. Hij heeft er dan ook vele bekroningen voor mogen ontvangen. De auteur legt in zijn relaas duidelijk de klemtoon op het historisch feitenmateriaal, vermeldt data en plaatsen en deelt ook de herkomst van zijn bronnen mee. Pieter Daens mag dan ook vanuit geschiedkundig oogpunt het hoogtepunt in Boons historisch oeuvre genoemd worden.

BOONS BRONNEN

In de eerste plaats gebruikte Louis kranten. De broer van priester Daens, Pieter, was journalist, drukker en uitgever van De Werkman en het Land van Aelst. Daarnaast gebruikte Louis ook andere kranten, zoals Recht en Vrijheid, de spreekbuis van de socialisten.

Enkele andere belangrijke bronnen voor Louis waren de boeken Priester Daens, geschreven door Pieter Daens en Pieter en priester Daens van Luc Delaforterie, de schoonzoon van Pieter Daens.

Dat Boon gretig van zijn bronnen gebruikt gemaakt heeft, blijkt uit het feit dat de tekst in zijn roman heel dicht aanleunt bij de brontekst: sommige passages zijn soms bijna letterlijk overgenomen. Boon verontschuldigt zich hiervoor in zijn voorwoord.

Anders dan bij De bende van Jan de Lichte voegde hij op het einde van zijn roman zelfs een gedetailleerde bronnenlijst toe waarin alle werken die hij geraadpleegd heeft staan opgesomd. Dat duidt erop dat Louis echt de bedoeling heeft gehad om een goed gedocumenteerd werk af

te leveren en dat hij er een wetenschappelijk karakter trachtte aan te geven. Boon hoopte dat het werk op zijn historiografische waarde geschat zou worden.

PERSONAGES

Pieter Daens werd in 1842 geboren als zoon van Louis Daens en Anna Maria Boon. In het begin van het boek beschrijft Louis hoe Pieter zich nauwelijks om de politiek bekommert. Naarmate het boek vordert, merk je dat het personage zich hiervoor meer en meer begint te engageren.

Adolf was de drie jaar oudere broer van Pieter Daens. Adolf deed eerst geleerdheid op bij de jezuïeten en werd dan priester.

Louis schetst ons het beeld van een integer man met het hart op de juiste plaats. Hij beschrijft Adolf als een man die zich afzet tegen het enge denkpatroon van de conservatieven. Voor de schrijver is Adolf Daens, het opstandige personage dat ingaat tegen de gevestigde orde.

Louis beperkte zich qua personages niet enkel tot de tegenstelling priester Daens versus Woeste. Vele andere personages komen aan bod.

Hoewel Louis voor de tekening van de feiten en de personages zich steeds gebaseerd (dubbele spatie) heeft op talrijke historische bronnen, schrok hij er niet voor terug om een bepaalde subjectieve beeldvorming te creëren. Hector Plancquaert en Aloïs De Backer worden bijvoorbeeld eerder negatief voorgesteld in de roman.

Ook Louis' grootvader komt in het boek aanbod, nl. het liberaal gemeenteraadslid Louis Verbestel.

TAAL & STIJL

Het taalgebruik is vooral Vlaams. Het is de taal van het volk. Louis gebruikt af en toe ook het Aalsters dialect.

Het boek Pieter Daens heeft een journalistiek karakter. Zo wordt er veelvuldig gebruik gemaakt van aanhalingstekens en worden uitvoerige data vermeld.

Boon heeft in zijn roman de stijl van Pieter Daens proberen nabootsen. De broer van priester Daens, Pieter, was journalist, drukker en uitgever van De Werkman en het Land van Aelst. Hij was een volksmens met veel gevoel voor humor die in zijn bladen een sappige, volkse stijl hanteerde, iemand die er ook niet voor terugschrok om een flinke dosis spot (ook zelfspot) in zijn bladen te verwerken.

Uit deze kranten van Pieter Daens (komma weg) heeft Louis dan ook enorm veel letterlijk geciteerd. Dit deed hij trouwens ook met zijn andere geraadpleegde bronnen.

Louis verontschuldigt zich in zijn voorwoord voor deze soms letterlijk overgenomen passages.

VERTELPERSPECTIEF

Voor zijn roman over priester Daens (komma weg) kruipt Louis in de pen van de volkse journalist en krantenuitgever Pieter Daens.

Pieter Daens is de broer van priester Adolf Daens, die op het einde van zijn leven terugblijkt op een periode van sociale bewogenheid.

Pieter Daens treedt op als ik-verteller. Louis herkende zichzelf in Pieter omdat hij eveneens een sociaal bewogen dagbladschrijver met gevoel voor humor was.

De ik-verteller is dus tegelijkertijd een van de hoofdrolspelers in het door hem beschreven gebeuren. Door de gekozen vertelinstantie krijgen we dus een subjectieve benadering van de feiten. Het geeft ons een gevoel van betrokkenheid.

Tips voor het klassikaal lezen van dit boek:

Vormelijk bestaat de historische roman uit 6 boeken met telkens nog een aantal subhoofdstukken.

Op die manier kan je de klas makkelijk indelen in een aantal groepjes die elk een deel van het boek kunnen lezen en verwerken.

Pieter Daens werd verfilmd door Stijn Coninckx in 1992.

Deze film werd in 1998 vervolgens omgezet in een musical.

De dvd's van beide omzettingen kan je wellicht terug vinden in de plaatselijke bibliotheek.

Let op! Beide omzettingen vormen een interpretatie van Louis' boek. Net zoals Boons roman een interpretatie is van de historische feiten. Het personage Nette werd bijvoorbeeld door Coninckx bedacht.

Let op! De boeken van Louis zijn in meerdere versies herdrukt. De paginaverwijzingen bij de magazine-opdrachten zijn gebaseerd op de derde druk van het boek.

Copyright 1971 - uitgeverij N.V. De Arbeiderspers, Amsterdam.

2. OPDRACHTEN VOOR RUBRIEKEN EN ARTIKELS VOOR HET LOUIS MAGAZINE

FEIT OF FICTIE

In dit thema artikel wordt het bronnengebruik van Louis stevig onder de loep genomen. Kloppen zijn beschrijvingen wel met wat er in de historische bronnen terug te vinden is? Is Louis eerder een romanschrijver of historicus? En waarom zaait hij twijfel? We zoeken het voor u uit!

Context

Louis nam met het schrijven van Pieter Daens zijn rol als historiograaf, als geschiedschrijver duidelijk ernstig. Ter voorbereiding voor zijn roman heeft hij dan ook een stevig bronnenonderzoek uitgevoerd.

In zijn voorwoord geeft hij zijn 4 belangrijkste bronnen weer:

- 1) Het Daensisme van Karel Van Isacker (1959)
- 2) Pieter en priester Daens van Luc Delafortrie (1963)
- 3) Priester Daens van Pieter Daens (1909)
- 4) Jan Bijl en de eerste socialisten te Aalst van L. Roelandt (1946)

Van al de historische romans van Louis, sluit Pieter Daens het meest aan bij de wetenschap van de geschiedschrijving. Maar uit onderzoek naar zijn bronnengebruik, is gebleken dat Louis ook hier vergissingen maakte, dingen aandikte, verzweeg of passages letterlijk overnam.

Zijn historische weergave van het personage Jan Bijl komt bijvoorbeeld niet volledig overeen met de beschrijvingen in het werk van L. Roelandt.

Het verhaal over Jan Bijl bevat een vrij groot aantal onnauwkeurigheden bij Louis, maar zijn beschrijvingen blijken toch de werkelijkheid veel meer te benaderen dan die van L. Roelandt - zijn belangrijkste inspiratiebron voor dit hoofdstuk. Roelandts boek is immers vooral gebaseerd op memoires.

Op pagina's 57 en 62 van Pieter Daens vermeldt Louis een door Jan Bijl zelf geschreven Korte schets der historie van de Werkmansbond, maar deze wordt niet opgenomen in zijn bibliografie.

In onderstaand schema vind je een overzicht van een aantal vergelijkingen tussen Louis' beschrijvingen over Jan Bijl en Roelandts versie.

ROELANDT	BOON	OPMERKINGEN
Bijl vertelt op meeting wat de Engelse Trade-Unions hebben bereikt en dat dit navolging verdient.	wordt niet vermeld	
Bijl krijgt bedenktijd.	Bijl wordt op staande voet ontslagen.	
Bijl gaat bij biechtvader.	wordt niet vermeld	
Bij de bijeenkomst in de Hoogstraat loopt de zaal stampvol.	Geen grote massa.	
Bijl trekt naar Londen.	Bijl trekt naar Brussel.	

ROELANDT	BOON	OPMERKINGEN
Rol van de gebroeders Van der Smissen.	De gebroeders staan zelf achter de werkersbond en geven Bijl adviezen.	Hier lijkt Roelandt niet de voornaamste bron te zijn.
Bijl is door en door godsdienstig. Hij gaat vaak biechten en woont elke morgen de mis bij.	Komt niet aan de orde, hoewel het toch belangrijk is.	Het is onduidelijk waarom Louis dit weglaat. Misschien kon hij zich als niet-christen niets voorstellen bij Bijls levenshouding. De ik-verteller Pieter Daens, die als door en door christelijk bekend stond zou zich hierin echter wel moeten kunnen inleven. Een duidelijk voorbeeld van Boons socialistische kijk op de dingen.
	Bijl werd geboren op 22/7/1856 in de Nieuwstraat.	Geboorteakte: geboren op 22/7/1855 in de Sint-Jorisstraat. Dus Boon maakt duidelijk een fout.
Bijl heeft school gelopen aan het college in de Pontstraat, waar ook Adolf Daens les volgde.	Neemt info Roelandt over.	Schoolarchivalia: Jan Bijl liep school aan de Ecole Moyenne de l'Etat te Aalst. Bijl en Daens zijn dus nooit medeleerlingen geweest!
Bijl trekt van Aalst naar Manchester met een tussenstop in Londen.	Bijl trekt van Aalst naar Manchester met een tussenstop bij zijn broer in Brussel.	Officieel document toont aan dat Bijl geen broer had, dus heeft ook nooit zijn intrek kunnen nemen bij zijn broer in Brussel, zoals Boon beweert. Maar het klopt wel dat Bijl eerst naar Brussel trok: de inschrijving in het bevolkingsregister van de hoofdstad bewijst dit. Het verblijf was echter van korte duur. Roelandts stelling dat Jan Bijl van Aalst naar Londen trok valt in het water, maar ook Boon krijgt niet helemaal gelijk.
Bijl overlijdt op 22/1/1903, er wordt niets gezegd over een zwangerschap.	Bijl overlijdt op 21/1/1903, zijn vrouw is op dat moment aan een derde zwangerschap toe.	Jan Bijl stierf op 13/1/1903 In Bredbury (County of Chester) – niet in Beeburg zoals Boon schreef en evenmin in Beebury zoals in Recht en Vrijheid werd vermeld. Volgens de gegevens van het overlijdensregister leed hij sinds jaren aan een hartkwaal.

OPDRACHT

- Ga aan de slag als een echte historicus! Controleer het bronnenmateriaal van Louis' hoofdstuk "1886: Jan Bijl" (p. 54-64).
- Deze opdracht kan inleidend gekoppeld worden aan het gesprek rond de cover, flaptekst en voorwoord (zie algemene inleiding pagina ...).
Onderstaande vragen kunnen helpen om een gesprek op gang te brengen:
Wat vertelt Louis over zijn bronnengebruik? Welke bronnen noemt hij op? Zijn dit allemaal betrouwbare bronnen? Wat verwacht je van dit boek vanuit historisch oogpunt? Is het een roman of een historisch boek?
- Laat de leerlingen vervolgens het hoofdstuk lezen over Jan Bijl en gegevens verzamelen over dit personage. Dit kunnen de leerlingen ook als huiswerk doen. Op pagina's 71, 90, 213, 214 en 392 uit Pieter Daens komt Jan Bijl ook nog aan bod.
Wie is Jan Bijl? Wat komen ze allemaal te weten over deze figuur?
- Mag het iets ludieker? Laat de leerlingen in groepjes een aantal waarheden/stellingen die ze gevonden hebben in Louis' roman over Jan Bijl verdraaien.
- Maak een mix van al deze verzamelde gegevens in de vorm van een quiz. De groepjes kunnen zo in de klas tegen elkaar 'strijden'.
Wie kan achterhalen of de stellingen waar of niet waar zijn?
- De verzamelde gegevens kunnen daarna vergeleken worden met fragmenten over Jan Bijl uit het boek van L. Roelandt.
De bruikbare pagina's uit dit boek vind je terug in de media-bibliotheek van Louis-magazine.
Tot welke conclusie komen de leerlingen? Hoe heeft Louis zijn bron gebruikt? Heeft hij letterlijke passages overgenomen? Worden er gegevens verzwegen? Of heeft hij gegevens veranderd?
- Gebruik de stellingen vervolgens voor het artikel 'feit of fictie'. Elke stelling kan een eerste zin zijn van een alinea. Laat de leerlingen de stelling uitwerken door het te vergelijken met het fragment van Roelandt.
- Nog een stapje verder?
Hoewel Louis voor de tekening van de feiten en de personages zich steeds gebaseerd heeft op talrijke historische bronnen, schrok hij er niet voor terug om een bepaalde subjectieve beeldvorming te creëren.
Zo kiest Louis in zijn roman resoluut partij voor de gebroeders Daens en de socialisten. Sommige daensistische figuren (vb. Plancquaert en De Backer) worden erg negatief voorgesteld en hun rol binnen de partij wordt door Louis onderschat of te weinig belicht.
- Laat de leerlingen op zoek gaan naar beschrijvingen van de historische figuur Hector Plancquaert of Aloïs De Backer.
Maak zoals hierboven beschreven een vergelijking tussen de historische weergave en Louis' beschrijvingen in Pieter Daens.
- Op volgende pagina's uit Pieter Daens wordt Aloïs De Backer besproken: 171, 243, 250, 251, 277, 280, 286, 289, 309, 324, 336, 341-345, 347, 363-365, 378, 379, 398, 414-417, 427, 441, 583
- Over Hector Plancquaert kom je meer te weten op pagina's 168, 203, 236, 267, 268, 271, 284-286, 297, 336, 366, 381, 399, 400, 425, 426, 454, 467, 472, 490, 491, 499, 552, 554-557, 559,

561, 633, 634, 640, 656, 657, 658

Hoe pakt Louis zijn subjectieve beeldvorming van deze personages aan? Welke verschillen en gelijkenissen merk je op? Waarom doet Louis dit?

- Tips voor het schrijven van een vergelijkend artikel, vind je terug op pagina

LOUIS REAGEERT

In 'Louis reageert' kruipt een van onze journalisten in de huid van Louis Paul Boon. Het is een denkbeeldige lezersbrief van Louis aan ons magazine. Want zelfs na de dood, geeft hij ons graag zijn mening mee! Volgens Louis verdient Pieter Daens (de broer van priester Adolf) ook een apart schrijven. Dit verheerlijkend artikel schrijft Louis in de vorm van een grafrede.

Context

Louis schrijft zijn geschiedenis over priester Adolf Daens vanuit het standpunt van zijn broer Pieter Daens. Louis herkende zichzelf het meest in Pieter omdat hij eveneens een sociaal bewogen dagbladschrijver met gevoel voor humor was.

Louis heeft bovendien steeds sympathie gehad voor de 'underdogs' in de maatschappij. Hij laat de hele politieke strijd dan ook samenvallen met het leven van de gebroeders Daens. Iedereen die in de golden sixties aan politiek wil doen, zou volgens Boon een voorbeeld moeten nemen aan deze hervormers en hun verlangen om vaste structuren te doorbreken. Dat er ook binnen de daensistische partij geschillen waren, wordt bij Louis dan ook niet uitgebreid besproken.

OPDRACHT

- Laat de leerlingen een karakterschets maken van het personage Pieter Daens. Welk karakter heeft hij? Waardoor wordt hij gedreven? Hoe handelt hij? Voor wat komt hij op? Tegen wat verzet hij zich? Hoe ziet zijn sociale omgeving er uit?
- Laat de leerlingen vervolgens in de huid kruipen van Louis. Wat vindt Louis zo bijzonder aan Pieter Daens? Wat trekt hem aan in deze figuur? Past Daens als figuur ook bij zijn andere boeken? Wat vinden de leerlingen zelf van Pieter Daens? Dit opzoekwerk kan ook meegegeven worden als huiswerk.
- Pieter Daens is de verteller en hoofdpersonage in Louis' boek. Doorheen het ganse boek kom je meer te weten over deze figuur.
- Op pagina 655 beschrijft Louis hoe er in de lokale bladen werd vermeld 'dat Pieter Daens overleden was', terwijl dit niet zo was.
- In de klas kan er meer aandacht besteed worden aan het omzetten van hun opzoekwerk in een grafrede.
-
- Tips voor het schrijven van een grafrede vind je terug op pagina ...

DE STELLING VAN LOUIS

In deze column wordt een straffe uitspraak van Louis besproken. Bedoeling? Een pittig én zinvol debat op gang te brengen. Reacties zijn welkom!

Stelling van Louis over het boek Pieter Daens: 'Daens was niet de hoofdrol, maar de hoofdrel'

Context

Toen priester Daens koos voor politieke actie, koos hij absoluut niet voor een gemakkelijke weg. Zowel voor zichzelf als voor zijn broer had dit heel wat consequenties. (Een aantal van deze gevolgen vind je terug bij 'Over dit boek' p...).

In het hoofdstuk '1907: Dood van Adolf' (p. 465-486) beschrijft Louis hoe priester Daens moreel en lichamelijk bergafwaarts gaat. In zijn laatste levensfase begint hij te twijfelen aan het nut van de Christen Volkspartij.

Op een bepaald moment verhuist priester Daens van Pieter naar diens dochter Maria. Hij vreesde wellicht de laatste sacramenten niet te kunnen ontvangen als hij bij Pieter bleef. Dit wordt echter niet beschreven door Louis.

De niet-christen Louis vermeldt ook niet dat Daens berecht werd en daarvoor ook zijn biecht uitsprak.

Adolf spoorde zijn broer aan tot verzoening met de katholieke partij. Pieter zou hierop volgens Boon geantwoord hebben 'dat hij nog liever naar het socialisme overging'. Deze uitspraak is niet bij Daens of Delaforterie terug te vinden.

Het is dan ook zeer onwaarschijnlijk dat Pieter Daens die uitspraak gedaan heeft, hij was immers een diepgelovig man. De uitspraak past wel in Louis' socialistische visie! Het is dus een subjectief gegeven dat Louis verzonnen heeft.

Het klopt wel dat Pieter Daens fel reageerde als Adolf over verzoening begon. Zo legde hij nadruk op het feit dat de katholieken door hun koppige houding elke vorm van samenwerking onmogelijk maakten.

Voor de beschrijving van priester Daens' laatste levensfase neemt Boon erg veel uit de bronnen over. Ondanks dit plunderen van het bronnenmateriaal geeft Louis de verkeerde sterfdatum van priester Daens: 15 juni in plaats van 14 juni!

OPDRACHT

- Laat de leerlingen volgende vragen beantwoorden:
Wie bedoelt Louis met Daens? Zijn personage Adolf Daens of Pieter Daens? Was deze figuur een hoofdrolspeler? Waarin wel/niet? Was deze figuur een rebel? Waarom wel/niet?
- Om een antwoord te kunnen formuleren op deze vragen, is het misschien handig om de leerlingen een karakterschets te laten maken van het personage. (zie rubriek 'Louis reageert' p....)
- Laat de leerlingen niet gewoon met ja-neen antwoorden, maar vraag naar argumentatie, extra uitleg. Dit onderzoekwerk kan als huiswerk worden meegegeven. Een column vertrekt immers vanuit een persoonlijk standpunt.

- Pieter Daens is de verteller en hoofdpersonage in Louis' boek. Doorheen het ganse boek kom je meer te weten over deze figuur.
- Op volgende pagina's wordt door Louis vooral Adolf Daens beschreven: p. 13, 18, 19, 26, 77-81, 83, 84, 91, 103, 116, 122, 139, 140, 145-147, 149, 151-155, 161, 164-179, 181-210, 216, 217, 219, 220, 222-225, 227-229, 231-237, 241, 250, 256, 257, 261, 264-273, 282, 284, 285, 288, 294-297, 301, 303, 304, 308, 309, 311, 315, 319, 321-326, 337-339, 342, 344, 345, 348, 349, 364-367, 378-381, 386-390, 397-401, 406, 415-418, 424, 425, 435, 438, 439, 441, 442, 454, 455, 457-459, 462, 463, 465-475, 498, 499
- In de klas kan er meer aandacht besteed worden aan het omzetten van hun opzoekwerk in een column.
- Tips voor het schrijven van een column vind je terug op pagina...

ONGEZOUTEN MENING

Wat vindt onze redactie van Pieter Daens?

In deze pittige recensie worden zowel de zwakke als sterke punten van het boek belicht. Aan de lezers wordt meegegeven waarom het een absolute aanrader is of een moeilijk te verteren roman.

Context

Louis' boek Pieter Daens werd vele malen bekroond, vele malen herdrukt en ook gebruikt voor zowel een verfilming als omzetting in musical.

Pieter Daens werd bekroond met de Multatuliprijs van de stad Amsterdam, de literaire prijs van de stad Aalst, de Driejaarlijkse Staatsprijs voor het proza en de Achiel van Ackerprijs.

Toch krijgt het boek ook kritiek. Historici zijn het immers niet eens over de wetenschappelijke waarde van dit werk. Volgens sommigen ziet Louis het daensisme te eenzijdig als een christelijk socialisme. Ook zou hij te sterk de nadruk leggen op de situatie in Aalst.

Opdracht

- Deze opdracht kan gekoppeld worden aan het gesprek rond de cover, flaptekst en voorwoord (zie algemene inleiding in de klas pagina ...).
Na het lezen van het boek kunnen dezelfde vragen worden gesteld. Voldoet Pieter Daens aan jullie oorspronkelijke verwachtingen? Hoe zou jullie cover er uitzien?
- Geef de leerlingen een houvast om hun mening te motiveren.
Laat hen nadenken over de inhoud van het verhaal, de opbouw van het boek, de verscheidenheid aan personages, het taalgebruik, de historiografische weergave, of het vertelperspectief...
Zijn hun standpunten overwegend positief of eerder negatief?
- Je kan de leerlingen elk over de verschillende topics laten nadenken, of de topics verdelen over de leerlingen. Op die manier worden ze gedwongen grondiger te evalueren op hun verkregen topic.
- Maak duo's door leerlingen met een positieve evaluatie samen te zetten met leerlingen die een overwegend negatieve evaluatie van het boek voor ogen hebben. Zo kunnen ze per twee in discussie gaan en de tegenstrijdige argumenten op elkaar afstemmen.
Waarom zou je het boek wel/niet aanraden aan je vrienden of familie?
- Hebben jullie als klas een betere cover ontworpen voor Pieter Daens?
Je kan deze uploaden als foto bij het artikel.
- Tips voor het schrijven van een recensie vind je terug op pagina ...

HISTORY REPEATED

In deze rubriek onderzoeken we Louis' cyclische opvatting van de geschiedenis. Herhaalt de geschiedenis zich inderdaad zoals Louis beweert?

Om het onderzoek te staven duiken we als journalist in de actuele berichtgeving. Vinden we hedendaagse varianten voor de beschreven wantoestanden in Pieter Daens terug? En zo ja, waarin treffen we de gelijkenissen? En waarin schuilen de verschillen?

Context

In zijn voorwoord beschrijft Louis zijn werkwijze voor dit boek, verantwoordt hij zijn keuze voor Pieter Daens als hoofdpersonage, en geeft hij ook zijn bedoeling weer.

Zo schrijft hij: 'zo objectief mogelijk deze strijd te beschrijven. Misschien dat het een weinig zijn nut kan hebben, voor wie een vergelijking wil maken met de sociale en politieke strijd van vandaag... of van morgen.'

Louis gebruikte dan ook het verleden om te schrijven over het heden. Hij geeft het streven naar vooruitgang de schuld van de ontsporing van de mens.

In Pieter Daens worden sociale, maatschappelijke en economische (wan)toestanden aangekaart.

OPDRACHT

- Laat de leerlingen in groepjes een lijst aanleggen van verschillende wantoestanden die in het boek worden besproken.
- Volgende pagina's uit Pieter Daens helpen jullie zeker op weg: p. 15-17, 24, 30-44, 46-48, 52, 54, 55, 71, 83, 84, 86, 94, 100, 105, 107, 111, 249, 262, 265, 266, 270, 275, 290, 299, 300, 312, 313, 316, 330, 331, 358, 359, 360, 369, 387, 406, 407, 434, 448, 506
- Ter illustratie kan je ook fragmenten gebruiken uit de verfilming van Daens door Stijn Coninx.
- Laat de leerlingen daarna op zoek gaan naar hedendaagse tegenhangers van deze wantoestanden. Deze zoektocht kan online verlopen of door het zoeken van gepaste kranten- of tijdschriftartikels.
Bestaan deze ongelijkheden vandaag nog? Waartegen zouden jullie protesteren? Voor welke overeenkomsten gaat de vergelijking op? Waarin schuilen de verschillen? Kunnen we Louis' cyclische gedachte inderdaad door trekken naar onze actualiteit?
- Tips voor het schrijven van een vergelijkend artikel vind je terug op pagina ...

IN BEELD

Zeg het met beelden! In deze fotoreportage brengen onze reporters verslag uit vanop de hedendaagse locaties uit Pieter Daens.

Context

Louis gaf zelf aan weinig verbeelding te hebben. Hij gebruikte daarom ter inspiratie voor zijn boeken mensen en situaties uit zijn omgeving. Zo schreef hij bijvoorbeeld over zijn kleinkind David het boek Davids jonge jaren.

Louis gebruikt in bijna al zijn boeken zijn geboortestad Aalst. Het is als het ware zijn middelpunt van de wereld. De historische figuur Daens liep in werkelijkheid natuurlijk ook rond in Aalst. De straten rond de Aalsterse Werf waren de voedingsbodem voor de acties van de gebroeders Daens.

OPDRACHT

- De leerlingen zullen een fotoreportage maken op de locaties uit Pieter Daens aan de hand van archieffoto's.
In de beeldbibliotheek op de website van Louis-magazine, kan je de volgende foto's gebruiken voor deze opdracht:
- de Borse van Amsterdam op de Grote Markt in Aalst: dit was het hoofdkwartier van de conservatieve katholieken (o.l.v. Charles Woeste)
- de St. Martinuskerk: hier las Daens de mis tot het hem verboden werd.
- de Keizerlijke Plaats in Aalst (huidige Keizersplein): nu nog vind je er de herenhuizen van de fabriekseigenaars uit de tijd van Daens
- de fabrieksstad Aalst met het industrie-eiland Chipka
- de betoging voor algemeen stemrecht
- het Oud-Hospitaal aan de Oude Dender (huidige Burchtstraat)
- Verdeel de leerlingen in groepjes. Geef hen elk (de link naar) een oude foto. Laat hen als huiswerk de hedendaagse bestemming van de locatie opzoeken. Dit kan online gebeuren.
- Vervolgens trekken ze er als echte reportagemakers op uit en bezoeken de locaties uit het boek. Zien de locaties die Louis in zijn roman bespreekt er nu nog altijd zo uit?
- Ter plaatse nemen de leerlingen een foto van de hedendaagse omgeving.
- Laat hen als echte journalisten beschrijven hoe zij de locatie ervaren. Lees eventueel ter plekke een fragment voor uit Pieter Daens waarin de locatie aan bod komt.
Misschien kunnen de leerlingen proberen om ongeveer hetzelfde standpunt in te nemen als bij de oude foto. Zo worden de gelijkenissen/verschillen nog duidelijker.
- Als jullie uit de omgeving van Aalst zijn, kan je de leerlingen zelf op pad sturen. Deze opdracht kan zeker als huiswerk worden meegegeven. Geef de leerlingen hierbij wel voldoende tijd om dit in te plannen. Bijvoorbeeld na een vakantie.
- Wie niet uit de regio komt, kan een fiets-of wandelroute maken als klasuitstap. Brochures over deze uitstappen kan je aanvragen bij de dienst Toerisme van de stad Aalst. Bij bepaalde routes is er een mobile app waardoor je ter plekke meer informatie kan bekijken. Uiteraard is er ook de Louis Paul Boon-wandeling met gids.

- Rond Louis Paul Boon werden ook twee fietsroutes uitgestippeld Twee fietslussen brengen je langs locaties die voorkomen in de bekende historische romans van Louis Paul Boon. Niet de schrijver zelf staat centraal in de fietstochten, maar wel het historisch feitenmateriaal waaruit hij putte om zijn romans vorm te geven. Via onderstaande link kan je een fragment bekijken over deze fietsroute die in het programma 'Vlaanderen Vakantieland' aan bod kwam: <http://www.een.be/programmas/vlaanderen-vakantieland/een-boon-voor-fietsen>

3. EXTRA OPDRACHTEN

BRONVERMELDING

DE BIBLIOGRAFIE VAN LOUIS

Context

Wie zich in het oeuvre van Louis verdiept zal inderdaad al snel merken dat de schrijver soms schaamteloos historische bronnen manipuleert om zijn eigen versie van de geschiedenis duidelijk te maken.

Louis vermeldt zijn bronnen vaak niet of niet correct volgens de algemeen aanvaarde normen.

OPDRACHT

- Bekijk samen met de leerlingen Louis' bibliografie
- Laat hen onderstaande vragen beantwoorden:
Hoe maak je een correcte bronvermelding? Wat moet er zeker vermeld worden? Speelt de volgorde van de gegevens een belang? Doet Louis het op een correcte manier? Waarom wel/niet?

SPOTPRENT

Maak een spotprent over een fragment uit Daens en publiceer deze als foto bij jullie artikel!

Context

Al in de periode die in Pieter Daens wordt beschreven, werd de pers door alle politieke strekkingen gretig gebruikt om propaganda te voeren. De verschillende kranten lieten hun politieke voorkeuren immers duidelijk blijken. Mals waren ze zeker en vast niet voor elkaar. Niet alleen met tekst kwam men scherp uit de hoek, maar ook met beelden.

Zo werd Pieter Daens door Zander Van de Velde beschreven als een windwijzer (p.280). De spotprent werd vervolgens door de Denderbode gepubliceerd.

Ook Charles Woeste ontsnapte niet aan een spotprent. Hij werd geportretteerd met een aureool van worsten rond het hoofd (p.310) en beschreven als 'Charel de Sauciesseman'.

In Pieter Daens komen veel sociale thema's aan bod. Denk maar aan kinderarbeid, het groot verschil tussen de fabriekseigenaars en de arbeiders, slechte werkomstandigheden, geen duidelijk arbeidsvoorwaarden op papier enzovoort.

Op pagina ... (Over dit boek) krijg je een overzicht van de Aalsterse situatie in de 19e eeuw.

OPDRACHT

- Toon als voorbeeld enkele spotprenten uit deze periode. In de mediatheek van Louis-magazine vind je al enkele voorbeelden terug.
- Laat de leerlingen onderstaande vragen beantwoorden:
Wat probeert de tekenaar ons duidelijk te maken? Welke zin zou jij schrijven onder dit beeld? Hoe beeldt de tekenaar zijn idee uit? Is het een realistische tekening? Waarom wel/niet?
- Laat de leerlingen in groep een thema kiezen als uitgangspunt. Laat hen brainstormen over hoe ze dit beeldend zouden kunnen voorstellen.
Welke associaties kunnen ze maken? Wat zijn de tegenstellingen binnen jullie thema? Kan er iets worden uitvergroot of juist verkleind? Waarin schuilt de ironie?
- Laat de leerlingen eventueel nadenken over een 'sarcastische opmerking of mopje' rond hun thema, dit helpt wellicht om het beeldend voor te stellen. Een spotprent speelt vaak in op een dergelijke humor.
- De spotprent kan worden gebruikt als foto bij het artikel 'History repeated'. Ga hiervoor ook op zoek naar een hedendaagse spotprent over de wantoestand die in je artikel aan bod komt.

STANDPUNTENTAFEL

Voor welke politieke partij zou jij gestemd hebben anno 1900?

Context

In de politieke strijd van de eind 19e eeuw speelden verschillende partijen en figuren een belangrijke rol.

Binnen de Katholieke Partij waren de meningen verdeeld. Zo ontwikkelde er zich een hervormingsgezinde, christen-democratische stroming. Deze christendemocratie bestond op haar beurt uit verschillende groeperingen, die vooral verschilden in de mate waarin ze radicaler of gematigder standpunten innamen. Het sociaal-katholicisme van Arthur Verhaegen was bijvoorbeeld sterk antisocialistisch en ijverde voor sociale liefdadigheid. De radicalere christen-democraten (daensisten), verenigden zich in de Christene Volkspartij. Ook binnen deze daensistische beweging bestonden twee strekkingen: een radicale (die een volledig autonome partij nastreefde) en gematigde strekking (waartoe de gebroeders Daens behoorden).

Diametraal tegenover hen stonden de socialisten, die de kerk en het geloof wantrouwden. Zij raakten in deze periode steeds beter georganiseerd, stichtten hun eerste coöperaties en bouwden een eigen zuil uit. Verder waren er nog de progressieve liberalen, strijdbare antiklerikalen, waaronder Louis' grootvader Louis Verbestel. In deze tijden werd de pers door alle politieke strekkingen gebruikt als een machtig wapen. De verschillende kranten lieten hun politieke voorkeuren immers duidelijk blijken. Het beheersen van de informatiekanaal werd toen reeds aanzien als primordiaal. De meeste kranten behoorden zeer duidelijk tot een bepaalde politieke strekking. Pieter Daens' bladen Het Land van Aelst en De Werkman, evenals het Ninoofse Klokke Roeland verdedigden overwegend christendemocratische standpunten.

Het Volk, antisocialistisch dagblad uit Gent, stond in het begin eerder aarzelend tegenover de daensisten: hun programma vertoonde immers een grote gelijkenis met wat ze zelf onderschreven. In hun standpunt ten opzichte van de katholieke partij zaten ze echter niet op dezelfde lijn. De antisocialisten leggen de nadruk op christelijke liefdadigheid.

De Denderbode, een lokale conservatieve katholieke krant, was zeker één van de hevigste anti-Daens-bladen en voerde een hevig polemische, ongenueanceerde campagne, die ook bij vele katholieken als overdreven en onaanvaardbaar werd aangevoeld. Het progressieve liberale Het Laatste Nieuws en het socialistische Vooruit sympathiseerden sterk met priester Daens, ook al waren puur politieke motieven hieraan niet vreemd: door Daens aan te moedigen hoopten zij de scheuring in het katholieke kamp aan te wakkeren.

OPDRACHT

- Breng met de leerlingen een bezoek aan 't Gasthuys, Stedelijk Museum Aalst. Dit museum heeft een uitgebreide collectie over priester Daens.
- In het museum staat er een standpuntentafel opgesteld. Deze tafel is verdeeld in 4 delen: daensistisch (groen), katholiek (oranje), socialistisch (rood) en liberaal (blauw).
- In de standpuntenmappen (die bij de tafel gepresenteerd worden) vind je gelijke thema's telkens vanuit deze verschillende standpunten belicht door originele bronnen (krantenartikels).

- Er komen 10 thema's aan bod die steeds vertrekken vanuit priester Daens nl.: de sociale kwestie, landbouw, Daens op meeting, loting/militie, algemeen enkelvoudig stemrecht, Daens in het parlement, Daens te Rome, overlijden van Daens, de monarchie en de kerk straft.
- Laat de leerlingen in groepjes afwisselend de artikels van een verschillend thema lezen. *Wat is de toon van deze krantenartikels? In welke standpunten kunnen zij zich terug vinden? Naar welke politieke partij gaat hun voorkeur uit? Waarom? In welke politieke partij kunnen ze zichzelf helemaal niet terug vinden? Waarom?*

DE ZWARTE HAND

(OF HET ANARCHISME VAN DE NEGENTIENDE
EEUW IN HET INDUSTRIESTADJE AALST)

LOUIS . PAUL . BOON

DE ZWARTE HAND
OF HET ANARCHISME VAN DE NEGENTIENDE EEUW IN
HET INDUSTRIESTADJE AALST

1. OVER DIT BOEK...

In 1976 schreef Louis Paul Boon de geheimzinnige roman *De Zwarte Hand*.

ONTSTAANGSGESCHIEDENIS

In *De Zwarte Hand* wordt dezelfde periode behandeld als in *Pieter Daens*. Veel bronnen die Louis voor *Pieter Daens* geraadpleegd had, heeft hij voor deze roman opnieuw kunnen gebruiken.

Onderzoekers van Louis' oeuvre beschouwen *Pieter Daens* en *De Zwarte Hand* als onderdelen van een sociale kroniek van het 19e-eeuwse Aalst:

- 1) *Pieter Daens*: sociale strijd vanuit het standpunt van de politiek, vanuit de burger Pieter Daens en zijn broer priester Adolf Daens
- 2) *De Zwarte Hand*: andere kant van het spectrum, duistere en misdadige zijde
- 3) Het jaar 1901: tussen de 2 – de Aalsterse werkmens

Deze indeling in drie delen is een interpretatie die achteraf bedacht is. Wellicht had Louis op het moment dat hij zijn boeken schreef geen kroniek voor ogen. Hij schreef over hetgeen hem interesseerde, en aangezien hij nog bronnenmateriaal voor handen had, recycleerde hij dit.

HISTORISCHE CONTEXT

De Zwarte Hand situeert zich in de 19e eeuw. Doorheen het boek krijgen we een zicht op de toenmalige leefomstandigheden in Aalst.

In de geschiedenisboeken vinden we volgende feiten terug over deze 19e eeuwse fabrieksstad:

- Conservatieve gezagdragers zijn aan de macht, maar ondervinden tegenstand van daensisten, socialisten en anarchisten.
- In de sociale sector ('de goede werken' van de katholieken) was er voortdurend slordigheid en wanbeheer.
- Er was ook zeker sprake van vriendjespolitiek. Hiervan profiteren vooral de katholieken. Wie aan de verkeerde politieke kant staat, wordt tegengewerkt.
- Schandaal dat niet helemaal in de doofpot kon worden gestopt: de zaak van stadsontvanger Van den Bossche, die stadsgeld verduisterde.
- Socialisten, daensisten, progressief-liberalen klagen de slechte werkomstandigheden in de fabrieken aan.
- Arbeiders hebben amper rechten. De fabrieksbaas was heer en meester. Een wettelijk werkcontract bestond niet.
- Lage lonen, hoog arbeidsritme.
- Processen-verbaal uit deze periode: grootste aantal handelt over wangedrag bij de kleine man die in een klimaat van beklemmende sociale ellende spontaan een uitweg zoekt in de roes van de dronkenschap of de geldingsdrang, in vechtpartijen en baldadigheden.
- De politieverlagen zijn één treurige illustratie van de morele aftakeling en ellende bij de werkende klasse.
- Analfabetisme, verpaupering en misdadigheid. Veel kinderen gaan niet naar school.
- Gebrek aan hygiëne.

BOONS VERSIE VAN DE FEITEN

In *De Zwarte Hand* tracht Louis een beeld te schetsen van het anarchisme dat het stadje Aalst (en het nabijgelegen dorp Erembodegem) overspoelde op het eind van de negentiende eeuw. Louis heeft de idee dat de eigen streek of stad een spiegel is van de wereld en dus een bron van

kennis van de hele wereld is. De lokale geschiedenis wordt op die manier in het keurslijf van de algemene geschiedenis gedwongen.

Inbraken en diefstallen bleken echter overal een plaag te zijn. De situatie in Aalst moet dan ook enigszins gerelativeerd worden en niet per definitie als een uiting van toenemend anarchisme worden beschouwd.

Als lezer word je in dit boek geconfronteerd met een aaneenschakeling van mysterieuze inbraken, diefstallen en rooftochten.

De rode draad doorheen dit relaas zijn de twee hoofdpersonages: Johan Dabbers en Aart Niels.

Louis beschrijft in zijn roman hoe bij een inbraak in Aalst twee afdrukken van een zwarte hand gevonden worden. Dit feit zorgt bij de bevolking voor het ontstaan van een legende rond 'De bende van De Zwarte Hand'.

Johan Dabbers is de politieman die het geweld van de (bende) anarchisten najaagt. Hij opereert vooral 's nachts en noteert zorgvuldig alles en iedereen die hij op zijn pad als 'zeer verdacht' aantreft. Hij is een succesvol politieman die promotie maakt omwille van zijn dienstijver.

Toch heeft Dabbers een zwakke plek: hij is een vrouwengek. Dit heeft dan ook een weerwerk op zijn onderzoeksdaeden. Zo stelt hij geen onderzoek in naar vrouwen die hem bevallen. Hij gaat zelfs zo ver dat hij affaires begint met de vriendinnen van verdachte anarchisten.

Tussen de stroom aan inbraken door, wordt de lijst van verdachten bij Dabbers steeds langer.

Toch zijn er verschillende namen die steeds opnieuw ter sprake komen. Aart Niels wordt onder meer beschouwd als de leider der anarchisten.

Ondanks Dabbers' onderzoek lopen de sporen telkens dood en blijven de misdaden onopgelost. Na verloop van tijd begint ook Dabbers zich verdacht te gedragen. Hij houdt bewust informatie achter.

Al vlug wordt er door de bewoners van Aalst gefluisterd dat de politie zelf wel eens medeplichtig zou kunnen zijn aan al deze wandaden. Wordt dan werkelijk iedereen aangetast door de giftige rook van het industriestadje?

Meer en meer wordt er in Aalst ook openlijk geïnsinueerd dat Dabbers schuldig zou zijn aan zedenfeiten. De zaak wordt stilaan uitgepluisd en in 1905 wordt agent Johan Dabbers aangehouden wegens aanslagen op de eerbaarheid. Uiteindelijk belandt hij net zoals zijn tegenspeler Aart Niels in de gevangenis.

In een corrupte maatschappij is de grens tussen schuld en onschuld volgens Boon immers niet meer zo duidelijk te trekken.

Toch blijven Louis' verhalen in de eerste plaats interpretaties van het verleden. Uit de verschillende historische bronnen en verhalen wist Louis immers telkens een eigen fictieve werkelijkheid voor zijn romans te creëren.

Uit onderzoek is gebleken dat de ijverige Johan Dabbers gebaseerd is op de historische figuur 'Camiel Commerman'. Al in zijn boek Pieter Daens werd Commerman echter ten tonele gevoerd en daarin wél bij naam genoemd.

De corrupte hulpcommissaris wordt hier kennelijk wel naar waarheid getekend als een vrouwengek die seksuele betrekkingen onderhield met diverse verdachten van criminele feiten. Maar in De Zwarte Hand gaat Louis nog een stap verder door te suggereren dat deze politieman op zijn beurt de 'bende' van de Zwarte Hand manipuleert. Het wordt door Louis zelfs niet uitgesloten dat Dabbers zelf heeft deelgenomen aan acties van de 'anarchisten'.

Dabbers wordt ook op verschillende momenten gelinkt aan Aart Niels, alsof er een samenzweerderige relatie tussen beide hoofdpersonages zou bestaan.

Het feit dat Boon in zijn boek Dabbers en Niels bijna als dubbelgangers beschrijft, is volstrekt fictie. Er bestaan geen bronnen om deze door Boon gemaakte vergelijking te staven.

Ook Aart Niels heeft een historisch equivalent. Frans (Sooike) Van der Niepen zou voor het personage van Niels 'model hebben gestaan'.

Frans Van der Niepen wordt echter nergens (noch in de archieven, noch in Louis' persoonlijke bronnen) als anarchist beschreven, laat staan dat hij als dader van de inbraken die Boon aanslagen noemt wordt bekend gemaakt.

Uit het historisch bronnenmateriaal valt wel af te leiden dat de Aalstenaars op het einde van de 19e eeuw geconfronteerd werden met criminaliteit. Verschillende krantenartikels uit deze periode berichten over diefstallen en inbraken.

Louis heeft deze informatie in zijn roman verwerkt, maar hij heeft de chronologie in de roman op zijn kop gezet door sommige gebeurtenissen in de tijd te verschuiven. Hierdoor lijkt het alsof Aalst eind 19e eeuw in de greep gehouden werd door een constant rondtrekkende bende die een opeenvolging van misdaden veroorzaakte, terwijl het archiefmateriaal eerder laat uitschijnen dat de armoede op het einde van de 19e eeuw overal - en dus niet enkel in Aalst - veel gelegenheidsdieven creëerde.

Door de werkelijkheid te manipuleren slaagde Louis er evenwel in zijn eigen visie op die werkelijkheid mee te geven, en die visie is pessimistisch: De Zwarte Hand – symbool voor de industrialisatie – heeft een negatieve invloed op alle inwoners van het fabrieksstadje Aalst. Zowel de politie, de ordehandhavers, als de anarchist, die verlangen naar een nieuwe samenleving, gaan eraan ten onder.

De mens kan dan wel in opstand komen, aan zijn noodlot ontkomt hij niet.

In De Zwarte Hand tref je steeds herhalingen aan. Dit is vormelijk zeer vreemd voor een boek dat aangeeft een historische roman te zijn.

De geschiedenis wordt beschreven als een verhaal zonder begin en einde, zonder structuur en met steeds opnieuw dezelfde ellende. Louis heeft dan ook een cyclische opvatting van de geschiedenis. Hij gebruikte het verleden om te schrijven over het heden.

BOONS BRONNEN

Louis haalde voor zijn boek De Zwarte Hand feiten uit verslagen, kranten en verhalen.

Deze laatste zijn als geschiedkundige bron dubieus. Ze zijn immers secundair en bijgevolg overgeleverd aan het domein van de herinnering.

Ook geeft Louis weer dat de verslagen van bepaalde processen en veroordelingen op de rechtbanken van Gent en Dendermonde verloren gegaan zijn tijdens een brand.

Vervolgens geeft Louis aan veel gegevens ontleend te hebben aan de geschriften van Van der Niepen zelf. Hij uit zijn verbazing over het feit dat Van der Niepen zo 'nauwkeurig' verslag heeft uitgebracht. De nauwkeurigheid van deze beschrijvingen is dan ook een zeer twijfelachtig gegeven. Misschien is Boons verwijzing hier echter wel een teken van fictionaliteit?

Laat nu net dat bronnenonderzoek een van de meest aangehaalde kritieken zijn op de boeken van Louis. Onderzoekers besluiten dat Louis in de verwerking van zijn bronnen een zeer eigenzinnige aanpak heeft gehanteerd.

Samengevat zou Louis 3 soorten wijzigingen hebben aangebracht bij de verwerking van zijn bronnen: hij wijzigde de chronologie van gebeurtenissen, verdraaide feiten of verzong verhalen bij.

Louis zette de chronologie op zijn kop. Ofwel omdat hij slordig met de data omsprong, of meer waarschijnlijk omdat hij hoe dan ook een anarchistische opzet wou aantonen. Hij suggereert een grote broeihaard van anarchisme, terwijl dit in werkelijkheid vrij geleidelijk opkwam.

De criminelen die in De Zwarte Hand als een bende worden voorgesteld, pleegden in werkelijkheid diefstallen waar en wanneer het hen goed uitkwam. In de roman daarentegen volgen ze een min of meer vast patroon. Zo geeft Boon bijvoorbeeld mee dat ze elke tweede dag van de maand toeslaan. En opereren ze volgens hem in een cirkel waarvan het middelpunt gevormd wordt door de Bollenweg, het straatje waar op dat moment Aart Niels (alsook zijn historische equivalent) woont.

Afdrukken van een zwarte hand zijn niet terug te vinden in de politieverslagen. Louis moet deze informatie ergens anders gehaald hebben of zelf verzonnen. Of misschien heeft hij deze info gevonden bij mondelinge bronnen zoals stadslegenden en verwerkte hij deze in een feitelijk incident. Evenmin wordt in de roman met zekerheid beweerd dat deze bende echt bestaat. Louis liet in zijn eigen beschrijving zijn fantasie soms op hol slaan. Hij liet zaken weg, of dikte feiten aan.

Daarentegen kloppen verschillende feiten in Louis' boeken wel. Uit onderzoek is ook gebleken dat Louis sommige passages bijna letterlijk zou hebben overgenomen.

VERTELPERSPECTIEF

In De Zwarte Hand maakt Louis gebruik van een auctoriale vertelsituatie. De verteller trekt echter geen partij en laat de lezer in het ongewisse over wie er nu goed of kwaad is, wat hij ervan denkt en wat de lezer ervan moet denken. Er worden wel veel insinuaties gedaan.

De verteller stelt constant vragen. Door deze techniek zet hij ons als lezer zelf aan het denken en vermijdt tegelijkertijd zelf een duidelijk standpunt in te nemen. Op die manier worden we in het verhaal betrokken. De verteller profileert zich als een ondervragende en interpreterende onderzoeker.

Zo maakt de verteller in zijn beschrijvingen Dabbers verdacht, maar blijkt hij tegelijk sympathie te voelen voor deze figuur. Meermaals lijkt hij bij de lezer begrip op te roepen voor dit personage.

Tips voor het klassikaal lezen van dit boek:

Vormelijk bestaat het boek uit 3 boeken met telkens 3 hoofdstukken.

Op die manier kan je de klas makkelijk indelen in een aantal groepjes die elk een deel van het boek kunnen lezen en verwerken.

Let op! De boeken van Louis zijn in meerdere versies herdrukt. De paginaverwijzingen bij de magazine-opdrachten zijn gebaseerd op de tweede druk.

Copyright 1977 – uitgeverij N.V. De Arbeiderspers, Amsterdam.

Omslag en grafische vormgeving: Wim Mol

2. OPDRACHTEN VOOR RUBRIEKEN EN ARTIKELS VOOR HET LOUIS MAGAZINE

FEIT OF FICTIE

In dit thema artikel wordt het bronnengebruik van Louis stevig onder de loep genomen. Kloppen zijn beschrijvingen wel met wat er in de historische bronnen terug te vinden is? We maken hierbij een vergelijking tussen artikels uit De Denderbode met Louis' weergave van de misdaden.

Is Louis eerder een romanschrijver of historicus? En waarom zaait hij twijfel?

We zoeken het voor u uit!

Context

Louis haalde voor zijn boek De Zwarte Hand feiten uit verslagen, kranten en verhalen. Deze laatste zijn als geschiedkundige bron dubieus. Ze zijn immers secundair en bijgevolg overgeleverd aan het domein van de herinnering.

Ook geeft Louis weer dat de verslagen van bepaalde processen en veroordelingen op de rechtbanken van Gent en Dendermonde verloren gegaan zijn tijdens een brand.

Vervolgens geeft Louis aan veel gegevens ontleend te hebben aan de geschriften van Van der Niepen zelf. Hij uit zijn verbazing over het feit dat Van der Niepen zo 'nauwkeurig' verslag heeft uitgebracht. De nauwkeurigheid van deze beschrijvingen is dan ook een zeer twijfelachtig gegeven. Misschien is Boons verwijzing hier echter wel een teken van fictionaliteit?

Laat nu net dat bronnenonderzoek een van de meest aangehaalde kritieken zijn op de boeken van Louis. Onderzoekers besluiten dat Louis in de verwerking van zijn bronnen een zeer eigenzinnige aanpak heeft gehanteerd.

Samengevat zou Louis 3 soorten wijzigingen hebben aangebracht bij de verwerking van zijn bronnen: hij wijzigde de chronologie van gebeurtenissen, verdraaide feiten of verzong verhalen bij.

OPDRACHT

- Ga aan de slag als een echte historicus! Laat de leerlingen een vergelijking maken tussen een artikel uit De Denderbode over een overval en de beschrijving die we terugvinden in Louis' roman.
- Deze opdracht kan inleidend gekoppeld worden aan het gesprek rond de cover, flaptekst en voorwoord (zie algemene inleiding pagina ...).
Onderstaande vragen kunnen helpen om een gesprek op gang te brengen:
Wat vertelt Louis over zijn bronnengebruik? Welke bronnen noemt hij op? Zijn dit allemaal betrouwbare bronnen? Wat verwacht je van dit boek vanuit historisch oogpunt? Is het een roman of een historisch boek?
- Laat de leerlingen vervolgens in groep de beschrijving van een bepaalde misdaad in De Zwarte Hand lezen.
Wat komen ze allemaal te weten over de misdaad? Zijn de daders bekend? Zijn er sporen gevonden? Hoe gaat de politie om met deze overval?
- Laat de leerlingen vervolgens het bijpassend krantenartikel uit De Denderbode lezen.
Hoe wordt de misdaad in de krant beschreven? Welke informatie krijg je hier? Vind je dezelfde

informatie dan terug bij Louis? Meer of minder? Hoe heeft Louis zijn bron gebruikt? Heeft hij letterlijke passages overgenomen? Worden er gegevens verzwegen? Of heeft hij gegevens veranderd? Tot welke conclusie komen de leerlingen?

- In hun betoog kunnen de leerlingen ook rekening houden met de reeds aangehaalde gegevens over Louis' bronnengebruik en zijn eigen beschrijvingen van zijn bronnen in bijvoorbeeld zijn 'woord vooraf' (p. 5-6), nawoord (p. 269-287) of zijn passages over de geschriften van Aart Niels (p. 45-48, 233).
- Enkele misdaden die in De Denderbode uit deze periode worden vermeld bij Louis zijn: de inbraak bij kousenfabrikant Limbourg (bij Louis kousenfabriek Brugman), de inbraak bij Modest De Kerpel en de brutale overval op mevrouw Teerlinck (door Boon vrouw Peyr genoemd). Ook de diefstal in het Café Chantant op de hoek van het Vrouwstraatje en de Hoogstraat vinden we terug in De Denderbode.
- Dankzij het Documentatiecentrum en Archief voor Daensisme en hedendaagse geschiedenis van de Denderstreek (D.A.D.D. vzw) kunnen we deze oorspronkelijke krantenartikels online bekijken. Gebruik hiervoor onderstaande linken:
- <http://aalst.courant.nu/index.php?page=1&mod=krantresultaat&q=+Limbourg+diefstal&datering=&krant=DDB&qt=paragraaf&pagina=&sort=score+desc&doc=0&p=2¶graaf=156&y=72>
Op pp. 135-138 van De Zwarte Hand vind je Louis' versie over deze inbraak terug.
- <http://aalst.courant.nu/index.php?page=1&mod=krantresultaat&q=de+kerpel+gestolen&datering=&krant=DDB&qt=paragraaf&pagina=&sort=score+desc¶graaf=131&doc=2&p=3¶graaf=96&y=217>
Op pp. 145-146 van De Zwarte Hand vind je Louis' versie over deze inbraak terug.
- <http://aalst.courant.nu/index.php?page=1&mod=krantresultaat&q=Teerlinck&datering=&krant=DDB&qt=paragraaf&pagina=&sort=score+desc¶graaf=91&doc=26&p=2¶graaf=147&y=1447>
Op pp. 153-158 en 161-163 van De Zwarte Hand vind je Louis' versie over deze inbraak terug.
- <http://aalst.courant.nu/index.php?page=1&mod=krantresultaat&q=chantant+diefstal&datering=&krant=DDB&qt=paragraaf&pagina=&sort=score+desc&doc=0&p=2¶graaf=57&y=72>
Op pp. 35-39 van De Zwarte Hand vind je Louis' versie over deze inbraak terug.
- Tips voor het schrijven van een vergelijkend artikel, vind je terug op pagina...

LOUIS REAGEERT

In 'Louis reageert' kruipt een van onze journalisten in de huid van Louis Paul Boon. Het is een denkbeeldige lezersbrief van Louis aan ons magazine. Louis treedt hierbij op ter verdediging van Dabbers. Want zelfs na de dood, geeft hij ons graag zijn mening mee!

Context

In De Zwarte Hand lijkt Louis meermaals bij de lezer begrip op te roepen voor het personage Johan Dabbers. Dit is historisch niet verantwoord want in het boek wordt nergens hard en overtuigend bewijsmateriaal bijeengebracht.

Dat Commerman veroordeeld werd voor zedenfeiten staat vast, maar toch kan Boon het niet laten om deze waarheid te betwijfelen.

De giftige dampen van de Aalsterse fabrieken, m.a.w. de industrialisering zijn volgens Louis schuldig aan alles. De mensen zijn slachtoffers van het losgeslagen 19e eeuwse Aalst.

Louis suggereert een complot tegen Dabbers en beschrijft dan ook bijna iedereen als een mogelijke vijand van de politieman: anarchisten, socialisten, liberalen, de behoudsgezinde katholieke bestuurders van de stad en zijn collega's bij de politie.

In het nawoord beschrijft Louis het dossier Dabbers (p. 269-287). Dit is wellicht het meest waarheidsgetrouwe deel van het boek geworden. Hij moest dit deel vrij snel klaar hebben, en daardoor had hij geen tijd om er verschillende versies van te schrijven.

Hij geeft hier ook zelf aan het dossier Dabbers (Commerman) pas te kunnen hebben inkijken nadat zijn boek reeds was geschreven.

In het proces Commerman wordt er met geen woord gerept over een anarchistische groepering die een zwarte hand achterliet. Ook in zijn nawoord focust Louis vooral op de zedenfeiten.

OPDRACHT

- Laat de leerlingen een karakterschets maken van Johan Dabbers.
Welk karakter heeft hij? Waardoor wordt hij gedreven? Hoe handelt hij? Voor wat komt hij op? Tegen wat verzet hij zich? Hoe ziet zijn sociale omgeving er uit?
- Volgende pagina's uit De Zwarte Hand helpen jullie zeker op weg: p. 12, 13, 14, 17, 18, 22, 23, 26, 27, 31, 32, 43, 44, 50, 54, 79, 80, 112, 119, 139-145, 150, 151, 160, 161, 163, 169-171, 176, 179, 181, 189, 190, 194, 200, 207, 211, 212, 214-216, 225, 228, 229, 234, 236-238, 242-245, 247-255, 257, 258, 269-287
- Deze karakterschets kan je tevens gebruiken voor de rubriek 'history repeated'.
- Laat de leerlingen vervolgens in de pen kruipen van Louis.
Wat vindt Louis zo bijzonder aan Johan Dabbers? Wat trekt hem aan in deze figuur? Past Dabbers als figuur ook bij zijn andere boeken? Wat vinden de leerlingen zelf van Dabbers? Delen zij de mening van Louis? Wat vinden de leerlingen sympathiek aan Dabbers? En wat niet? Welke redenen gebruikt Louis ter verdediging van Dabbers?
- Je kan voor deze opdracht de klas in groepjes delen zodat ze elk een deel van het boek kunnen verwerken.
- Breng vervolgens in de klas alle gegevens samen.

- Een mogelijke quote of titel voor dit artikel zou kunnen zijn: 'Vurig pleidooi, maar Dabbers komt niet vrij.'
- Tips voor het schrijven van een lezersbrief vind je terug op pagina ...

DE STELLING VAN LOUIS

In deze column wordt een straffe uitspraak van Louis besproken. Bedoeling? Een pittig én zinvol debat op gang te brengen. Reacties zijn welkom!

Stelling van Louis uit het boek *De Zwarte Hand*: "Met al de verantwoordelijkheid die ik in mijn woorden weet besloten te liggen, verklaar ik dat de politie van Aalst medeplichtig is geweest."

Context

Zowel openbaar als in zijn boeken deed Louis al wel eens een straffe uitspraak of lanceerde hij een controversiële stelling. Want "wie geen bom durft gooien, schrijve er één".

*Zo benadrukt Louis op pagina 121 van *De Zwarte Hand* de stelling "Ik verklaar de politie medeplichtig" die door de Procureur des Konings tijdens het proces tegen Stadsontvanger Begijn zou aangehaald zijn.*

Wanneer we in het archief duiken, krijgen we volgend beeld van de Aalsterse politie in de 19e eeuw:

- *De politie die de verdediger van de onderdrukkende klasse was, krijgt van de onderdrukten heel wat scheldwoorden naar het hoofd geslingerd.*
 - *De politie treedt op tegen kruimeldieven en ruziemakers, maar aan de erbarmelijke omstandigheden waarin de fabrieksarbeiders leven, wordt niets gedaan.*
 - *Er zijn insinuaties dat sommige politieagenten zich lieten omkopen.*
 - *De politie kan zelden rekenen op enige medewerking.*
 - *Er wordt soms veel en zelfs meer dan gewone aandacht besteed aan relatief onbelangrijke vergrijpen. Sommige diefstallen zijn zuiver vanuit een noodsituatie te beoordelen.*
 - *Politieoptreden heeft repressief karakter.*
 - *Meestal keert de volksmens zich tegen de politie of wordt de politie belachelijk gemaakt.*
 - *Rapporten waarin politieke rellen beschreven worden zijn zeldzaam. Er waren nochtans genoeg politieke rellen in Aalst.*
 - *Volgens de officiële rapporten is Aalst 'een goed bestuurde, veilige, rustige en ordelijke stad'.*
 - *Veel zaken die worden aangegeven worden door de politie niet verder onderzocht. Ze noteren het gebeurde, maar daar blijft het dan ook bij.*
 - *Wel besteedt de Aalsterse politie veel aandacht aan zaken die sensatie teweeg brengen. Sensationele details worden gretig in de verklaringen opgenomen.*
 - *Schandalen en corruptie hield men buiten het optreden van de politie.*
-

OPDRACHT

- Laat de leerlingen pagina 121 lezen van *De Zwarte Hand* en volgende vragen beantwoorden: *Wat bedoelde Louis met de uitspraak "Ik verklaar de politie medeplichtig"? Aan wat is de politie medeplichtig? In welke context wordt deze uitspraak aangehaald? Welk beeld krijg je van de politie in *De Zwarte Hand*? In welk opzichten wordt deze politie als corrupt beschreven? Welk beeld heeft de gewone burger van deze politie?*
- Laat de leerlingen niet gewoon met ja-neen antwoorden, maar vraag naar argumentatie, extra uitleg. Dit opzoekwerk kan als huiswerk worden meegegeven. Een column vertrekt immers vanuit een persoonlijk standpunt.
- Volgende pagina's van *De Zwarte Hand* helpen jullie zeker op weg: p. 25, 41, 58, 61, 70, 76-80, 91, 92, 95, 104-107, 112-114, 121-125, 135, 139, 140, 144, 145, 150, 153, 160, 170, 184, 185, 236-238, 246-258

- Tijdens de les geschiedenis kan de tijdsgeest van de 19e eeuw aan bod komen. Focus hierbij op het beeld van de politie.

Komt Louis' beeld van de politie overeen met de beschrijvingen uit de les geschiedenis? In welk opzichten wordt deze politie als corrupt beschreven?

Welk beeld heeft de gewone burger van deze politie? Wat denken zij over de beschrijvingen van de politie? Gebeuren die zaken vandaag nog? Of zijn de tijden helemaal veranderd?

- Tijdens de les Nederlands kan er meer aandacht besteed worden aan het omzetten van hun onderzoekwerk in een column.
- Tips voor het schrijven van een column vind je terug op pagina...

ONGEZOUTEN MENING

Wat vindt onze redactie van De Zwarte Hand?

In deze pittige recensie worden zowel de zwakke als sterke punten van het boek belicht. Aan de lezers wordt meegegeven waarom het een absolute aanrader is of een moeilijk te verteren roman.

Context

Op de achterflap van De Zwarte Hand staan volgende fragmenten uit positieve recensies over het boek:

- Boons magnum opus Pieter Daens heeft met De Zwarte Hand een bewonderenswaardige uitbreiding gekregen. - T. van Deel in Trouw*
- Boon overdrijft nergens, zijn proza blijft van toon uiterst beheerst, gang voor gang wordt het labrynt aangelegd, met het rustige vakmanschap schrijvers eigen - Kees Fens in de Volkskrant*
- Precies deze sfeer van de-laatste-oordeelsdag-is-in-aantocht heeft Louis Paul Boon uitstekend gestalte gegeven in De Zwarte Hand - Frans Boenders in Vrij Nederland*

OPDRACHT

- Deze opdracht kan gekoppeld worden aan het gesprek rond de cover, flaptekst en voorwoord (zie algemene inleiding in de klas pagina ...).
Na het lezen van het boek kunnen dezelfde vragen worden gesteld.
Voldoet De Zwarte Hand aan jullie oorspronkelijke verwachtingen? Hoe zou jullie cover er uitzien?
- Geef de leerlingen een houvast om hun mening te motiveren.
Laat hen nadenken over de inhoud van het verhaal, de opbouw van het boek, de verscheidenheid aan personages, het taalgebruik, de historiografische weergave, of het vertelperspectief...
Zijn hun standpunten overwegend positief of eerder negatief?
- Je kan de leerlingen elk over de verschillende topics laten nadenken, of de topics verdelen over de leerlingen. Op die manier worden ze gedwongen grondiger te evalueren op hun verkregen topic.
- Maak duo's door leerlingen met een positieve evaluatie samen te zetten met leerlingen die een overwegend negatieve evaluatie van het boek voor ogen hebben. Zo kunnen ze per twee in discussie gaan en de tegenstrijdige argumenten op elkaar afstemmen.
Waarom zou je het boek wel/niet aanraden aan je vrienden of familie?
- Hebben jullie als klas een betere cover ontworpen voor De Zwarte Hand? Je kan deze uploaden als foto bij het artikel.
- Tips voor het schrijven van een recensie vind je terug op pagina ...

HISTORY REPEATED

In deze rubriek onderzoeken we Louis' cyclische opvatting van de geschiedenis. Herhaalt de geschiedenis zich inderdaad zoals Louis beweert?

Om het onderzoek te staven duiken we als journalist in de actuele berichtgeving. Vinden we hedendaagse tegenhangers voor Aart Niels of Johan Dabbers terug? En zo ja, waarin treffen we de gelijkenissen? En waarin schuilen de verschillen?

Context

In De Zwarte Hand tref je steeds herhalingen aan. Steeds dezelfde verschijnselen worden herhaald. Dit is vormelijk zeer vreemd voor een boek dat aangeeft een historische roman te zijn. Louis stelt de geschiedenis voor als een verhaal zonder begin en einde.

Dezelfde soort inbraken, het geweld van Dabbers op zijn vrouw, dezelfde golf van ellende over Aalst en Dabbers zedenfeiten: het is de cyclus in het verhaal.

De personages die Louis in zijn boek beschrijft zijn vaak gebaseerd op historische personen.

Camiel Commerman komt als personage in de roman De Zwarte Hand voor onder de fictieve naam Johan Dabbers.

Dabbers is een succesvol politieman die op het eind van de 19e en het begin van de 20e eeuw de anarchisten in Aalst te lijf gaat. Hij is er vooral op gebrand om Aart Niels, de leider van de anarchistenbende, te vatten. In de roman van Boon wordt gesuggereerd dat Dabbers zelf medeplichtig is aan de talrijke inbraken en diefstallen die Aalst overspoelen in deze periode. Hij leidt als het ware een dubbelleven. De rol die hij in deze misdaden gespeeld heeft raakt echter niet opgehelderd en ook het mysterie van de anarchisten in Aalst blijft onopgelost. Wel wordt Dabbers aan het eind van de roman veroordeeld voor een aantal zedenfeiten.

De figuur Frans (Sooike) Van der Niepen wordt in de roman geïntroduceerd als het personage Aart Niels. In de roman wordt gesuggereerd dat Niels de leider van de Aalsterse anarchisten zou zijn. Over Niels zelf komen we weinig te weten, hij lijkt altijd van op de achtergrond te handelen. Wel wordt duidelijk het rebelse, opstandige karakter van Niels in de verf gezet: het zou zijn doel geweest zijn om de bestaande wereld omver te werpen en er daarna een heel andere voor in de plaats te brengen. Dit opzet mislukt echter: Niels komt in de gevangenis terecht.

OPDRACHT

- Maak samen met de leerlingen een karakterschets van Johan Dabbers en/of Aart Niels. Welk karakter heeft het personage? Waardoor wordt hij gedreven? Hoe handelt hij? Voor wat komt hij op? Tegen wat verzet hij zich? Hoe ziet zijn of haar sociale omgeving er uit? Wat zijn hun sterke én zwakke kantjes?
- Deze karakterschets heb je misschien al gemaakt voor de rubriek 'Louis reageert' en kan je dus nu opnieuw gebruiken.
- Laat de leerlingen daarna thuis op zoek gaan naar een mogelijke hedendaagse variant van het personage. Deze zoektocht kan online verlopen of door het zoeken van gepaste kranten- of tijdschriftartikels. Voor welke overeenkomsten gaat de vergelijking op? Waarin schuilen de verschillen? En kunnen we Louis' cyclische gedachte inderdaad door trekken naar onze actualiteit? Heeft de geschiedenis zich met andere woorden inderdaad herhaald?

- Een mogelijke titel voor dit artikel kan zijn 'Johan Dabbers (of Aart Niels) anno...(jaartal)'
- Op de flaptekst krijg je een beknopte samenvatting van beide figuren.
In het nawoord wordt het dossier Dabbers behandeld (Pp. 269-287).
- Volgende pagina's uit De Zwarte Hand helpen de leerlingen zeker op weg: p. 12-15, 17, 18, 22, 23, 26, 27, 31, 32, 43-45, 50, 54, 79, 80, 95-97, 99, 101, 111, 112, 118, 119, 139-145, 150, 151, 160, 161, 163, 169-171, 176, 179, 181, 189, 190, 194, 200, 207, 211, 212, 214-216, 225, 228, 229, 233, 234, 236-238, 242-245, 247-255, 257, 258, 264-267
- Tips voor het schrijven van een vergelijkend artikel vind je terug op pagina ...

3. EXTRA OPDRACHTEN

COMMISSARIS KLUNGEL

Deze beeldreportage is een sketch gebaseerd op de commissaris. Onze reporters maken een karikatuur van deze lapzwans in de vorm van een fotostrip.

Context

Louis geeft in De Zwarte Hand een niet al te positieve beschrijving van de politie. Naast de insinuaties over Dabbers wordt zijn commissaris vooral in het begin van het boek beschreven als een echte lapzwans.

Deze klungel is dan ook steeds op een dwaalspoor en laat zich misleiden door de dieven.

Natuurlijk wordt hij er zelf wel eens kwaad en gefrustreerd van.

Maar ook in de getuigenissen neemt Louis wel eens een loopje met de feiten die hij terugvindt in zijn bronnen. Het feit dat de dieven bijvoorbeeld steeds met opzet een dwaalspoor achterlaten is een door Louis gecreëerde fantasie.

OPDRACHT

- Laat de leerlingen een passage over de commissaris lezen. Bijvoorbeeld pagina's 17, 24, 27-34.
- Mag het iets ludieker? Laat de leerlingen een sketch maken over deze 'Commissaris Klungel'. Laat de leerlingen in groepjes een mogelijk storyboard bedenken voor de beschrijving van de commissaris' geklungel.
Hoe zouden zij dit omzetten in een fotostrip? Welke handelingen moeten worden uitgebeeld? Welke uitdrukkingen moeten duidelijk op het gezicht af te lezen zijn? Welke attributen zijn nodig om dit uit te beelden? Welke ondertitels zouden er onder de beelden moeten komen?
- Vervolgens brengen de leerlingen het nodige materiaal mee naar school of laat je hen deze foto's als huiswerk maken.
In plaats van een fotostrip kan dit natuurlijk ook een filmpje worden.
- De leerlingen mogen een parodie maken op de beschreven scène. Het mag dus nog meer overdreven, nog klungeliger en lachwekkender.
- Deze opdracht kan qua inhoud een uitloper vormen voor de rubriek 'de stelling van Louis'. Hier werd ook reeds een beeld geschetst van de politie.

STRAFBLAD

In onze rubriek 'strafblad' proberen we een beeld te schetsen van een voor het publiek vaak mysterieuze crimineel. We hebben ditmaal echter af te rekenen met een heuse bende. Welke beeld hebben we reeds van deze bende van De Zwarte Hand? We zetten de feiten voor u graag eens op een rij.

Context

Aalst wordt reeds geruime tijd overspoeld door een ware inbrakenplaag. Het volk fluistert over een mogelijke 'bende van De Zwarte Hand'. Waar haalden ze hun mosterd voor deze geruchten? En wie of wat is nu die 'Zwarte Hand' die Louis in zijn boek steeds laat terug komen?

De Zwarte Hand kunnen we als symbool verschillende interpretaties toekennen. Dit is een gevolg van Louis' steeds opeenvolgende insinuaties.

Maar bovenal staat De Zwarte Hand symbool voor de industrialisatie. We kunnen ze echter ook koppelen aan besmettelijke ziekten, de anarchisten, de behoudsgezinden of de relatie tussen de anarchisten en politie.

OPDRACHT

- Laat de leerlingen eerst zelf brainstormen over een mogelijke betekenis van de titel. Vraag hen daarna in het boek op zoek te gaan naar een antwoord op volgende vragen: *Wat betekent de titel? Waarop slaat die 'Zwarte Hand'? Wanneer komt deze 'Zwarte Hand' ter sprake? Is het duidelijk wat Louis bedoelt met deze Zwarte Hand of geeft hij meerdere interpretaties?* Volgende pagina's uit De Zwarte Hand helpen jullie op weg: p. 24, 25, 30, 48, 90, 210, 211, 246, 263, 269
- Ook hier kan je de klas in groepjes verdelen: zo kunnen ze elk een deel van het boek voor hun rekening nemen.

Het Geuzenboek

Louis Paul Boon

HET GEUZENBOEK

1. OVER DIT BOEK...

Het Geuzenboek is het laatste grote werk van Louis Paul Boon. Hij voltooide deze monumentale roman enkele maanden voor zijn dood in 1979. Het boek verscheen postuum.

ONTSTAANSGESCHIEDENIS

Louis kent een zekere evolutie als 'geschiedschrijver'. Zo vertonen zijn laatste werken duidelijk verwijzingen naar vroegere werken, hoewel ze echter nieuwe specifieke kenmerken in zich dragen.

In Het Geuzenboek probeert Louis de roman met de historische verslaggeving te verzoenen. Om dit mogelijk te maken heeft hij zich uitvoerig gedocumenteerd, maar toch kon hij zijn eigen kijk op de historische feiten niet achterwege laten. Louis wil de mens van vandaag aanspreken met zijn relaas over de Geuzen. Hij wil "een beeld geven van de tijd, maar die tijd geldt voor alle tijden."

Dit laatste boek van Louis sluit in die zin de evolutie van zijn historische romans af. Het kenmerk van dit nieuwe boek is dat hij de feiten voor zichzelf laat spreken.

In Pieter Daens heeft hij bijvoorbeeld nog een romanprocedé toegepast door de hoofdpersoon zelf de gebeurtenissen te laten vertellen. Het Geuzenboek is meer een historisch dan een literair werk.

OPBOUW

Louis heeft zijn materiaal chronologisch geordend zoals in een kroniek. Binnen deze structuur heeft hij nog een bepaalde volgorde aangebracht.

De gebeurtenissen zijn meestal op zo een manier geordend dat er een afwisseling ontstaat tussen beschrijvingen van hoge kringen en beschrijvingen van het kleine volk. Dit is een perspectiefwisseling die vaak door een ironische opmerking van de verteller tot stand komt. Zo is het hele boek samengesteld uit schrille contrasten tussen rijk en arm, rooms en ketters, vreemdeling en vaderlander, beroepssoldaat en burger, noord en zuid.

Louis maakt het ons als lezer niet gemakkelijk door de detaillering van elke veldslag, elke onthoofding of slachtpartij te registeren. Als lezer hebben we de neiging om in dit nauwkeurig beschreven relaas weg te zinken zodat we de draad van de handeling dreigen te verliezen. Wellicht wilde Louis aantonen dat de Geuzen het ook niet makkelijk hadden in hun strijd tegen machthebbers en profiteurs.

HISTORISCHE CONTEXT

Het verhaal speelt zich af in de woelige 16e eeuw, te beginnen met de geboorte van Keizer Karel in 1500 en eindigend met de val van Antwerpen in 1585.

Het verhaal speelt zich af in de Zuidelijke Nederlanden – Vlaanderen. Verschillende Vlaamse en Nederlandse steden komen dan ook in het boek aan bod: Antwerpen, Gent, Brugge, Mechelen, Munster, Aalst, Dendermonde, Veurne...

De 16e eeuw was een tijd die bol stond van de godsdiensttroebelen: het katholieke geloof werd meer en meer in vraag gesteld door nieuwe stromingen, zoals het lutheranisme, het

anabaptisme en het calvinisme.

Deze nieuwe geloofsleer vond ook uitbreiding in verschillende Vlaamse steden (waaronder Gent), waar zij door het strenge katholieke bewind bestreden werd via de Inquisitie: ketters werden zonder medelijden op de brandstapel gegooid.

Die ketterij groeide in de jaren 1560 uit tot rebellie: steeds meer mensen, ook stedelijke en andere lokale autoriteiten, begonnen zich tegen de Inquisitie te verzetten. Het calvinisme werd de ruggensteun van de strijd tegen de bestaande orde.

In 1566 brak de Beeldenstorm los in het Westkwartier, waarbij de revolutionair gezinde massa haar woede koelde op katholieke kerken en kloosters.

Alva's Raad van Beroerte roeide de rebellen genadeloos uit. Ook de edelen werden niet gespaard want in 1568 werden graaf Egmont en Hoorn geëxecuteerd.

De Spaanse onderdrukking bleef duren, maar de opstand kreeg een nieuwe impuls door het ontstaan van de Watergeuzen in het Noorden (= piraten die de Nederlandse kust en het Kanaal onveilig maakten en voeren onder de vlag van Oranje) en de Bosgeuzen in het Zuiden.

In het Zuiden nam de stad Gent de leiding van het verzet op zich. Uiteindelijk zou ook Gent bezwijken en met de val van Antwerpen in 1585 viel het doek over het verzet in het Zuiden. De scheuring van Noord en Zuid was nu compleet.

BOONS VERSIE VAN DE FEITEN

In Het Geuzenboek vertelt Louis over de strijd van de Nederlanden tegen het katholieke Spaanse bewind. Hij besteedt daarbij vooral aandacht aan het harde gevecht dat de Zuidelijke Nederlanden – Vlaanderen – leverden tegen de Spaanse onderdrukking.

Ter voorbereiding van Het Geuzenboek heeft Louis zich opnieuw grondig gedocumenteerd: hij nam verschillende historische werken ter hand. Ook aan deze roman heeft Louis een bibliografie toegevoegd, om de nadruk te leggen op de wetenschappelijke waarde van zijn werk.

De historische werkelijkheid wordt door Louis echter gemanipuleerd door knip- en plakwerk. Louis verdraait de geschiedenis om zijn eigen visie aan de lezer mee te geven.

Bij een vergelijking van Het Geuzenboek met zijn gebruikte bronnenmateriaal werd immers ontdekt dat Louis enkel datgene heeft overgenomen wat in zijn kraam kon passen: hij wou registreren hoe het kleine volk ten onder ging door de schuld van machthebbers, edelen en bezittende klassen. Hoe de machtigen en rijken enkel hun eigen belangen verdedigden. Passages in de historische bronnen die deze visie ondersteunden werden door Louis vrijwel letterlijk overgenomen.

Op die manier compileerde Louis verschillende passages uit de door hem ingekeken bronnen tot de uiteindelijke roman.

Je zou kunnen zeggen dat Het Geuzenboek het resultaat is van minutieus knip- en plakwerk: Boon heeft werkelijk stukken tekst uit verschillende bronnen samengevoegd tot een nieuw geheel, dit alles in zijn eigen typische stijl en met een opvallende nieuwe kijk op de geschiedenis.

Omdat hij zoveel stukken letterlijk uit andere bronnen heeft overgenomen, beschuldigen sommige critici hem van plagiaat.

Vakhistorici vinden ook dat Boons bibliografie gering en onnauwkeurig is. Zij wijzen erop dat de historische realiteit van zijn feitenrelaas in Het Geuzenboek heel wat te wensen overlaat.

Maar wie het boek leest als een poging van Boon om de geschiedenis te verklaren of te

herschrijven, kan alleen maar vaststellen dat hij er in geslaagd is om met een flinke dosis spottende humor een resem historische feiten samen te brengen in een nieuw, origineel beziend verband.

PERSONAGES

Louis zet schaamteloos de wereldlijke en geestelijke leiders uit de zestiende eeuw in hun hemd door op spottende en sarcastische wijze hun kleine kwaaltjes uit te vergroten, door hun uitspattingen en decadentie in de verf te zetten.

Louis hekelt de grote figuren uit de geschiedenis ten voordele van het kleine volk. Hij maakt de geestelijkheid en de edelen belachelijk en beschrijft hun daden negatief.

Paul Paulus IV bijvoorbeeld wordt door Louis beschreven als een knorrig en twistziek oud mannetje en paus Leo X heeft een gezwel dat hem voortdurend parten speelt.

Graag beschrijft Louis deze figuren met een bijnaam die naar hun karakter verwijst. Zo passeren 'Egmont de ijdele', 'de sluwe Vlaamse boer Karel V', 'de zielige jongen Filips II', 'de roekeloze Lodewijk van Nassau' en nog vele anderen de revue.

Voor Willem van Oranje moet het ontgelden. Boon schildert hem af als een opportunist die uit vrees voor het verlies van zijn eigen macht geen partij durft te kiezen en op die manier het Zuiden in de steek laat. Hij is Willem de Zwijger.

Onderzoek heeft aangetoond dat Louis ook met betrekking tot zijn bronnenmateriaal over Willem van Oranje zeer selectief te werk is gegaan: het is zo dat hij systematisch die fragmenten heeft weggelaten waar Willems goede eigenschappen in de verf worden gezet. Als Boons bronnen zeggen dat Willem van Oranje tolerant is en met zijn volk begaan is, laat Boon dit gewoon weg in zijn roman.

En zo lijkt de Prins van Oranje in Het Geuzenboek door zijn laffe zwijgen op beslissende momenten, zijn baatzuchtige berekening en zijn wantrouwen jegens het gewone volk soms wel een hilarische karikatuur van de even handige als tolerante leider van de opstand tegen de Spanjaarden die we kennen van andere romans, historische werken, film en televisie.

Boon stelt de arme Oranje bijna persoonlijk verantwoordelijk voor het mislukken van de eerste grote rebellie van het Vlaamse volk tegen zijn onderdrukkers, en daarmee onrechtstreeks ook voor alle toekomstige mislukkingen op dat terrein.

Niet de wereldlijke en geestelijke leiders zijn volgens Louis de helden van de geschiedenis, maar wel de anonieme massa, de kleine bos- en watergeuzen die de tirannie van de Spanjaarden en de Inquisitie bestreden. Hij staat aan hun kant en rechtvaardigt dan ook hun daden. Zij vormen de hoofdpersoon in zijn boek.

In Jan Camerlinck, de grote bandiet, ziet hij zoals in Jan de Lichte en priester Daens, de verzetsheld, de man die niet terugdeinsde het op te nemen voor het economisch, sociaal, politiek en religieus verdrukte volk. Maar ook hier moeten Louis' rebellen het onderspit delven. Iedere opstand die hij beschrijft lijkt als het ware gedoemd om te mislukken.

TAAL & STIJL

Louis schreef Het Geuzenboek in een beeldende, directe, spontane, bewogen en meeslepende stijl.

We hebben hier niet te maken met de hoogdravende taal van de machthebber, maar met de taal van het onderdrukte volk.

Op een grimmige, ironische en zelfs sarcastische manier beschrijft hij de geestelijke en wereldlijke leiders.

Louis is een slordige schrijver: zo maakt hij stijl- en drukfouten en fouten tegen de grammatica van het Nederlands.

Het verouderde taalgebruik in Het Geuzenboek is waarschijnlijk een gevolg van het feit dat hij zoveel letterlijk heeft overgenomen uit zijn geraadpleegde bronnen.

VERTELPERSPECTIEF

Louis kruipt niet meer in de huid van de hoofdpersonages (zoals bijvoorbeeld bij Pieter Daens), maar vertelt als observator van bovenaf. Hij is de alwetende auteur.

Als hij-verteller heeft hij hierdoor een minder rapporterend karakter dat meer aansluit bij een historisch verhaal. Louis doet ook minder een beroep op de actieve lezer. Zo gebruikt hij geen insinuaties. Hij bezorgt de lezer een meer afgerond geschreven geheel.

Het standpunt van waaruit Boon schrijft, is het standpunt van het volk. Jan Camerlinck, die in de geschiedenis bekend staat als terroristische bendeleider, wordt bij Louis een volksheld.

Tips voor het klassikaal lezen van dit boek:

Vormelijk bestaat het boek uit 4 boeken met telkens 3 hoofdstukken.

Op die manier kan je de klas makkelijk indelen in een aantal groepjes die elk een deel van het boek kunnen lezen en verwerken.

Let op! De boeken van Louis zijn in meerdere versies herdrukt. De paginaverwijzingen bij de magazine-opdrachten zijn gebaseerd op de eerste druk van het boek.

Copyright 1979 - uitgeverij N.V. De Arbeiderspers, Amsterdam.

Omslag: Pieter Brueghel De moord op de onnozele kinderen, uit de collectie van het Kunsthistorisch Museum te Wenen, Oostenrijk

Ontwerp omslag: Joost van de Woestijne

2. OPDRACHTEN VOOR RUBRIEKEN EN ARTIKELS VOOR HET LOUIS MAGAZINE

OP DE SOFA MET...

In deze rubriek gaat onze reporter een gesprek aan met Louis Paul Boon. Hij polst hierbij naar Louis' eigenzinnige visie op de Beeldenstorm. Een interview vol sappige vragen én antwoorden!

Context

Louis heeft voor zijn Geuzenboek een stevig bronnenonderzoek uitgevoerd. Enkele van deze belangrijke historische bronnen voor de realisatie van het Geuzenboek, zijn:

- Marcel Backhouse, Beeldenstorm en Bosgeuzen in het Westkwartier (1566-1568)
- Marcel Backhouse, Dokumenten betreffende de godsdiensttroebelen in het Westkwartier: Jan Camerlinck en tien zijner gezellen voor de leperse vierschaar. (1568-1569)
- Erich Kuttner, Het hongerjaar (1566)

Net zoals de auteur Backhouse, gelooft Louis dat de Beeldenstorm geen spontane uiting van volkswoede was, maar een georganiseerde opzet.

De Beeldenstorm hangt samen met de godsdienstprikkelingen in de 16e eeuw. De Bloedplakkaten, pogingen tot uitroeiing van de wederdopers, de inquisitie... Louis herinterpreteert de religieuze strijd als een sociale strijd of een strijd om de macht.

In de wereld van het Heilige Roomse Rijk, het Europese imperium waarvan Karel V in 1519 aan het hoofd kwam te staan, zijn uitbarstingen van zinloos geweld volgens Louis onvermijdelijk. De wereld waarin de beeldenstormers leven is zo verrot dat ze wel extreme reacties moet oproepen.

In de openingsscène van zijn Geuzenboek laat Louis de machtige keizer dan ook geboren worden in een nachtemmer. Karels wereldrijk stinkt naar bederf. Die rottigheid is evenwel een prima voedingsbodem voor rebellie en vernieuwing.

Alleen dient iemand dit proces in goede banen te leiden. Willem, Prins van Oranje zou in theorie zo'n leider kunnen zijn.

Maar in de praktijk ontpopt deze Willem de Zwijger zich volgens Boon als een verrader van de Groot-Nederlandse Opstand.

Zo kan het gebeuren dat 'Vlaanderen' wordt overgeleverd aan totale verkommering, terwijl de Noordelijke Nederlanden na 1585 hun plaats in de Europese beschaving zullen opeisen als een vrijgevochten republiek.

Louis schuift graag de historiciteit terzijde om plaats te ruimen voor originaliteit.

Gebeurtenissen worden bijvoorbeeld uit hun context getrokken en chronologisch door elkaar gegooid zodat ze in zijn eigen interpretaties passen.

Soms laat Louis ook cruciale informatie weg.

Hij beschrijft bijvoorbeeld niet hoe Sebastiaan Matte veinst dat hij ziek is om niet te moeten preken. Dit past immers niet in Boons visie, hij creëert namelijk helden van de beeldenstormers en geuzen. En een moedige predikant zoals Sebastiaan Matte zou (volgens Boon althans) nooit een ziekte veinzen!

Volgens Backhouse speelden de predikant Sebastiaan Matte en diens assistent Jacob de Buzere een belangrijke rol. Hij beschrijft hoe Matte onmogelijk alleen gehandeld kan hebben.

Louis geeft daarentegen de indruk dat de predikant wel alleen handelde, hetgeen eens te meer past in zijn historische visie.

De septemberacties van Sebastiaan Matte (1566) worden beschouwd als een nieuwe fase van de opstand, nl. het begin van het geuzenverzet.

Boon schenkt weinig aandacht aan de belangrijke rol van de adel tijdens de Beeldenstorm en schenkt ook weinig aandacht aan de rol van de consistories der Frans-Vlaamse gemeenschappen.

Het feit dat Boon schrijft dat de beeldenstormers betaald werden bewijst weer dat de Beeldenstorm voor hem inderdaad goed georganiseerd was.

Louis vermeldt dat de plundersaars uitgehongerde textielarbeiders zijn die binnendringen in particuliere huizen en gewelddaden plegen op dorpspastoors. Dit wordt ook bij Kuttner vermeld.

Kuttner ziet de Beeldenstorm als een afleidingsmanoeuvre van de bezittende klassen.

Louis neemt deze visie over. De Beeldenstorm heeft dus zowel bij Kuttner als bij Boon een klassenstrijd-karakter. Backhouse gaat hier echter niet mee akkoord.

Louis neemt deze omstreden visie zonder enige kritiek over. Deze opvatting past immers in zijn kraam: Louis wil aantonen hoe de kleinen ten onder gingen door de schuld van machthebbers, edelen en bezittende klassen.

Wat Louis niet overneemt van Kuttner is dat de Beeldenstorm als een verspilling van revolutionaire energie kan beschouwd worden.

OPDRACHT

- In de les geschiedenis kan de Beeldenstorm aan bod komen. *Wat is de Beeldenstorm? Waar en wanneer situeren we de Beeldenstorm? Wat waren de aanleidingen voor deze Beeldenstorm? Hoe is het zover kunnen komen? Wat waren de gevolgen?*
- Verdeel de leerlingen in groepjes. Geef elk groepje een deel van het boek (bijvoorbeeld een subhoofdstuk) om te verwerken.
Laat de leerlingen vervolgens op zoek gaan naar Louis' mening over de Beeldenstorm.
Komt deze overeen met de beschrijvingen uit de les geschiedenis? Waarin schuilen de gelijkenissen? Waarin verschillen? Welke bedenkingen maakt Louis?
Volgende pagina's uit Het Geuzenboek helpen jullie zeker op weg: p. 250, 251, 290, 291, 312, 318, 319, 322, 398, 399, 474, 531, 555-557
- Laat de leerlingen a.d.h.v. het opzoekwerk vragen aan Louis opstellen en vervolgens antwoorden bedenken zodat een uitgeschreven interview ontstaat tussen hen en Louis.
Welke vragen zou je aan Louis stellen? Op welke vragen geeft hij een antwoord in zijn boek?
- Tips voor het schrijven van een interview, vind je op pagina ...

JA – NEEN

Twee personen, twee meningen! Dit is de opiniepagina van ons magazine. Voor- en tegenstanders kunnen hier hun ei kwijt over de populariteit van Willem van Oranje. Is Willem van Oranje terecht een gevierde Prins? Ja of neen?

Context

In tegenstelling tot de meeste academische historici beschrijft Louis de gevierde prins Willem van Oranje minachtend als de Zwijger.

Het radicale Vlaanderen en dus ook Louis, zien in de 'vader des vaderlands' geen man die ten dienste stond van zijn volk, maar een verrader.

Louis' visie is goed verklaarbaar vanuit zijn identificatie met de vernederden en vertrapten.

De Prins is voor Louis het literaire antwoord op de vraag waarom elke poging tot opstand in Vlaanderen gedoemd lijkt te mislukken.

Volgens Louis is de beroemde Willem de Zwijger iemand die alleen uit eigenbelang gehandeld heeft. Iemand die het kleine volk opzij geduwd heeft om zijn eigen bezit in veiligheid te stellen.

Louis laat in het handelen van de Zwijger steeds een aantal duidelijke motieven terugkeren. Een eerste constante die steeds opduikt is Willems onverschilligheid voor de religie en de daaruit voortvloeiende tolerantie. Volgens Louis verandert Willem enkel van godsdienst uit eigenbelang. Dat de Zwijger voor Boon steevast een opportunist is, wordt duidelijk wanneer we Oranjes visie op het calvinisme bekijken waaruit een onmiskenbare angst voor het verlies van eigen macht spreekt.

Dat Willem zich niet aan het hoofd van het revolutionaire calvinistische leger wou plaatsen enkel en alleen om zijn macht te behouden, is voor Louis een onvergeeflijke fout.

Mét de calvinistische volksbeweging had hij de oorlog tegen Spanje kunnen winnen. Deze zware fout van de Zwijger wordt dan ook veelvuldig herhaald.

Het is juist door het steeds opnieuw herhalen van de Zwijgers motieven dat we een beeld krijgen van Louis' visie op Oranje. Over het karakter van de Zwijger weten we bitter weinig en hij komt zelden zélf aan het woord in het boek.

Bovendien herhaalt Boon maar al te duidelijk dat het Oranjes grote droom was heerser te worden over de Nederlanden en dat zijn gematigde politiek voortvloeide uit angst zijn rang en titels te verliezen.

Net zoals de Zwijger zich niet aan het hoofd van de revolutionaire calvinisten wilde plaatsen, weigerde hij eveneens te strijden met de geuzen. Enerzijds omdat deze gewoon uit het 'grauw' samengesteld waren, anderzijds omdat ze dreigden zijn machtspositie in het gedrang te brengen. Hierbij blijkt eens te meer zijn opportunisme.

Nochtans is Louis ervan overtuigd dat Willem met het volk had kunnen winnen.

Wat Louis de Zwijger het meest verwijt, is dat hij het Zuiden in de steek gelaten heeft. Dat hij er steeds van onder uit kroop toen men hem het meest nodig had in het zuiden, dat hij laf en onbeslist was, elke veldslag weer opnieuw verloor en dat hij tenslotte weigerde zich als leider van het Zuiden te laten erkennen.

Wanneer de Zwijger door Alva gedagvaard wordt om voor de Bloedraad te verschijnen, verandert Louis' opinie.

De Zwijger vertoont in Louis' negatieve visie ook enkele menselijke en tegenstrijdige aspecten. Zo krijgt de Zwijger iets sympathieks bij de beide moordaanslagen.

Wellicht zijn er door het compileren van het bronnenmateriaal een aantal tegenstrijdigheden aan het licht gekomen in de negatieve visie op de Zwijger. Louis heeft namelijk werken gecompileerd die volgens totaal verschillende uitgangspunten tot stand kwamen.

Zo heeft hij bijvoorbeeld een biografie gebruikt waarin Willem van Oranje hoofdpersoon is en heeft hij bijvoorbeeld het werk van Erich Kuttner gelezen waarin het volk hoofdpersoon is.

In de passages die Louis overgenomen heeft uit zijn bronnen brengt hij vaak ook kleine veranderingen aan. Deze kleine nuanceverschillen geven ons een kijk op zijn interpretatie van de feiten. Op pagina 434 van Het Geuzenboek beschrijft Louis bijvoorbeeld dat het volk het geloof in Oranje is verloren, maar dat bij het zien van de Watergeuzen de hoop in hun hart herleeft. In het boek van Wedgewood wordt echter beschreven dat het volk nooit het geloof in de prins heeft verloren.

In de veelvuldig letterlijk overgenomen passages laat Louis vaak een goede eigenschap van Willem van Oranje weg.

Ook worden die passages weggelaten waaruit blijkt dat het volk vertrouwen in de prins heeft of die ons vertellen dat de prins zich verbonden voelt met het volk.

Tevens laat Boon weg dat Willem Vlaams praat, dat het gewone dialect van zijn (Zuid-Nederlands) onderhorigen is.

Boon laat ook die passages weg waarin Wedgewood een meer genuanceerde visie op Willem heeft of waarin deze poogt te peilen naar de beweegredenen van Willems handelen. Die passages vallen voor Willem dan ook bijna nooit negatief uit: zijn motieven worden tegen de achtergrond en de tradities van die tijd geplaatst.

Dit doet Boon nooit, we vinden geen greintje psychologisering terug of geen enkele poging om Willems houding enigszins te begrijpen tegen de achtergrond van de denkwereld van die tijd.

OPDRACHT

- Laat de leerlingen als huiswerk opzoekingen doen over Willem van Oranje. Laat hen een antwoord zoeken op onderstaande vragen:
Wie was Willem van Oranje? Waarvoor staat hij gekend? Wat is zijn bijnaam? Wat heeft hij verwezenlijkt?
- In de les geschiedenis kunnen deze gegevens verzameld worden en aangevuld door de leerkracht.
- Stel vervolgens aan de leerlingen de vraag:
Is Willem van Oranje terecht een gevierde prins, ja of neen?
- Laat de leerlingen vervolgens Louis' mening opzoeken over deze figuur.
- Ook hier kan je de klas in groepjes verdelen zodat ze het boek voor een verticale lezing in stukken kunnen delen.
- Volgende pagina's uit Het Geuzenboek helpen de leerlingen op weg: p. 150, 151, 168, 181, 189, 200, 218, 241, 242, 251, 254, 257, 261, 263, 280-282, 336-338, 353, 354, 358, 359, 360, 364, 365, 380, 407, 409, 413, 418, 420, 423-425, 431, 432, 436-441, 447, 462, 463, 465, 470, 475, 482, 483, 486, 488, 491, 492, 497, 499, 511, 514, 522, 527-529, 532-535, 541, 545, 546, 550, 560, 562, 566-571, 574, 579, 589, 592, 593, 596, 597, 600-605, 609, 617-619, 628, 629, 637, 642, 643, 646, 648, 653, 655, 657, 675, 677, 678, 680, 686
- Stel daarna opnieuw dezelfde vraag:
Is Willem van Oranje terecht een gevierde prins, ja of neen? Blijven de leerlingen bij hun standpunt? Of veranderen sommigen van mening? Maken jullie een onderscheid tussen de historische Willem van Oranje en Louis' versie van deze man?
- Laat de leerlingen hun mening argumenteren. Verdeel de klas hierbij in 2 groepen (voor- en

tegenstanders), zo kunnen beiden groepen brainstormen over zoveel mogelijk argumenten ter verdediging van hun mening.

- Je kan in de klas ook een debat laten plaatsvinden, waarbij de groepen afwisselend elkaars stelling proberen te weerleggen.
- Laat zowel voor- als tegenstanders een artikel schrijven ter motivatie van hun keuze. Voeg ook een foto toe van de 2 (groepen) journalisten die hier hun mening mee delen.
- Tips voor het schrijven van een opinie-artikel, vind je terug op pagina ...

DE STELLING VAN LOUIS

In deze column wordt een straffe uitspraak van Louis besproken. Bedoeling? Een pittig én zinvol debat op gang te brengen. Reacties zijn welkom!

Stelling van Louis uit Het Geuzenboek:

‘Nederlanders zijn gewoon Vlamingen, alleen ze zijn het vergeten.’

Context

Ook volgende uitspraak van Louis past in deze context: “Ik vind dat men in 1830 er verkeerd aan gedaan heeft: men had toen België gewoon moeten splitsen en Vlaanderen bij Holland aanhechten en Wallonië bij Frankrijk.” (1972)

De tegenstelling tussen Vlaamse en Waalse provincies is volgens Louis ook een gevolg van Oranjes politiek.

Boon ziet de scheuring tussen Noord en Zuid reeds ontstaan op p. 489 van zijn Geuzenboek, wanneer door de plotse dood van Coligny (de grote Hugenenotenleider) het slagveld bijna geheel naar het noorden verschuift, terwijl het zuiden door de Spanjaarden onder controle gehouden wordt.

Deze stellingname druist volgens menig historicus echter in tegen de historische realiteit.

Louis heeft een eigen visie op de Unie van Utrecht en Atrecht. Hij ziet hierin de gelegenheid waarin de Zwijger alle calvinistische Nederlandssprekenden onverbreekbaar aan elkaar had kunnen smeden. Voor Louis is het dus niet de scheuring tussen Noord en Zuid, maar tussen Nederlandssprekenden en Franssprekenden.

Boons verdere verloop van de feiten zal dan ook geheel vanuit deze tegenstelling geïnterpreteerd worden. De eigenlijke scheuring tussen Noord en Zuid begon met de inname van Gent in 1584 en werd volledig na de capitulatie van Antwerpen in 1585.

OPDRACHT

- Wat bedoelde Louis met zijn uitspraak ‘Nederlanders zijn gewoon Vlamingen, alleen ze zijn het vergeten.’?
- Laat leerlingen volgende vragen beantwoorden:
Zijn er parallellen in de geschiedenis van Nederland en Vlaanderen? Vormden Nederlanders en Vlamingen ooit één volk? Waarom zouden zij dit dan ‘vergeten’ zijn?
- Laat de leerlingen niet gewoon met ja-neen antwoorden, maar vraag naar argumentatie, extra uitleg. Dit opzoekwerk kan als huiswerk worden meegegeven. Een column vertrekt immers vanuit een persoonlijk standpunt.
- De scheuring tussen Noord en Zuid wordt door Louis in Het Geuzenboek vooral besproken in boek 3 (pp. 407-550) en boek 4 (pp. 553-705).
- In de klas kan er meer aandacht besteed worden aan het omzetten van hun opzoekwerk in een column.
- Tips voor het schrijven van een column vind je terug op pagina...

ONGEZOUTEN MENING

Wat vindt onze redactie van Het Geuzenboek?

In deze pittige recensie worden zowel de zwakke als sterke punten van het boek belicht. Aan de lezers wordt meegegeven waarom het een absolute aanrader is of een moeilijk te verteren roman.

Context

Het Geuzenboek werd algemeen positief onthaald in de kritiek. Over de leesbaarheid van de roman zijn de meningen verdeeld. Het boek telt bijvoorbeeld meer dan 700 bladzijden. Ook over het bronnengebruik van Louis duiken er kritieken op. De bibliografie die Louis weergeeft zou zeer gering en uiterst onnauwkeurig zijn.

Sommige gebruikte bronnen heeft hij bijvoorbeeld niet opgenomen in zijn bibliografie of sommige noodzakelijke bronnen heeft hij niet geraadpleegd. Boon werd ook beschuldigd van plagiaat omdat hij veel passages letterlijk uit de bronnen heeft overgenomen.

Louis gaat dan ook eigenzinnig om met zijn bronnen. Enerzijds heeft hij sommige historische bronnen letterlijk overgenomen in zijn roman. Anderzijds heeft hij de feiten bewerkt om 'zijn' historische realiteit te dienen.

OPDRACHT

- Deze opdracht kan gekoppeld worden aan het gesprek rond de cover, flaptekst en voorwoord (zie algemene inleiding in de klas pagina ...).
Na het lezen van het boek kunnen dezelfde vragen worden gesteld.
Voldoet Het Geuzenboek aan jullie oorspronkelijke verwachtingen? Hoe zou jullie cover er uitzien?
- Geef de leerlingen een houvast om hun mening te motiveren.
Laat hen nadenken over de inhoud van het verhaal, de opbouw van het boek, de verscheidenheid aan personages, het taalgebruik, de historiografische weergave, of het vertelperspectief...
Zijn hun standpunten overwegend positief of eerder negatief?
- Je kan de leerlingen elk over de verschillende topics laten nadenken, of de topics verdelen over de leerlingen. Op die manier worden ze gedwongen grondiger te evalueren op hun verkregen topic.
- Maak duo's door leerlingen met een positieve evaluatie samen te zetten met leerlingen die een overwegend negatieve evaluatie van het boek voor ogen hebben. Zo kunnen ze per twee in discussie gaan en de tegenstrijdige argumenten op elkaar afstemmen.
Waarom zou je het boek wel/niet aanraden aan je vrienden of familie?
- Hebben jullie als klas een betere cover ontworpen voor het Geuzenboek?
Je kan deze uploaden als foto bij het artikel.
- Tips voor het schrijven van een recensie vind je terug op pagina ...

HISTORY REPEATED

In deze rubriek onderzoeken we Louis' cyclische opvatting van de geschiedenis. Herhaalt de geschiedenis zich inderdaad zoals Louis beweert?

Om het onderzoek te staven duiken we als journalist in de actuele berichtgeving. Vinden we hedendaagse tegenhangers voor de Geuzen terug?

En zo ja, waarin treffen we de gelijkenissen? En waarin schuilen de verschillen?

Context

Louis wil de wereld van vandaag kritisch doorlichten. Hij wil de mens waarschuwen, opdat die niet ten onder zou gaan aan zijn eigen vooruitgangsdrijf. Daarvoor grijpt hij steeds terug naar het verleden, in dit geval de Geuzenstrijd.

Louis beschouwt de Geuzen niet als bandieten maar als helden. Hij staat aan hun kant en rechtvaardigt hun daden. Hij pleit hen vrij van elke schuld, want hun daden worden voorgesteld als een gerechtvaardigde wraak op de nog veel wredere inquisitie.

In Jan Camerlinck, de grote bandiet, ziet hij zoals in Jan de Lichte en priester Daens, de verzetsheld, de man die niet terugdeinsde het op te nemen voor het economisch, sociaal, politiek en religieus verdrukte volk.

Om deze rebellen te eren, heeft Boon zoveel mogelijk van hun namen in Het Geuzenboek vermeld. Dat het een harde en bittere strijd was, wordt weergegeven door zoveel mogelijk acties te registeren.

Voor Louis is het geuzenvolk de held van zijn roman. Niet door het uitmuntende van haar daden maar wel door haar moedig karakter. Het volk blijft immers strijden en hopen op een rechtvaardiger bestaan.

OPDRACHT

- Maak samen met de leerlingen een karakterschets van de Geuzen.
Wie zijn de Geuzen? Wat betekent de term 'geuzen'? Waardoor worden zij gedreven? Hoe handelen zij? Voor wat komen zij op? Tegen wat verzetten zij zich? Hoe ziet hun sociale omgeving er uit?
- Volgende pagina's helpen jullie zeker op weg: p. 267, 280, 285, 320, 383, 384, 398, 399, 413, 421-423, 425-428, 432-436, 439, 447, 454, 462, 474, 475, 482, 483, 537, 541, 547, 555-557, 559, 563-567, 595, 596, 599, 605, 632, 633, 666, 676, 678
- Laat de leerlingen daarna thuis op zoek gaan naar hedendaagse tegenhangers van de Geuzen. Deze zoektocht kan online verlopen of door het zoeken van gepaste kranten- of tijdschriftartikels.
Voor welke overeenkomsten gaat de vergelijking op? Waarin schuilen de verschillen? En kunnen we Louis' cyclische gedachte inderdaad door trekken naar onze actualiteit? Heeft de geschiedenis zich met andere woorden inderdaad herhaald?
- Een mogelijke titel voor dit artikel kan zijn 'De Geuzen anno...(jaartal)'
- Tips voor het schrijven van een vergelijkend artikel vind je terug op pagina ...

BOONS VOOR BEGINNERS

Welke uitdrukkingen gebruikte Louis om de kleine kantjes van grote wereldlijke en geestelijke leiders te beschrijven?

Test je kennis over Louis' taalgebruik in deze quiz!

Context

Louis geeft veel personages in Het Geuzenboek weer aan de hand van lachwekkende beschrijvingen die betrekking hebben op zowel hun interne als externe karakters trekken. Hiermee drukt hij zijn voor- of tegenstand uit, of toont hij ons zijn persoonlijke visie op de houding van het personage binnen een bepaalde historische context.

Een aanpak die niet echt wetenschappelijk te verantwoorden is.

Voorbeelden waarin Louis vorsten en autoriteiten belachelijk maakt, zijn bijvoorbeeld; 'Egmont de Ijdele' en 'Matthias, de onnozele hals'.

'Lumey, het wilde everzwijn' en 'Brederode, de leeuw' zijn voorbeelden van hoe Louis personages positief voorstelt. Zij staan aan de kant van de Geuzen.

OPDRACHT

- Verzamel uit Het Geuzenboek een reeks karikaturale beschrijvingen met de bijpassende correcte naam van het personage.
- Op volgende pagina's van Het Geuzenboek vind je zeker dergelijke beschrijvingen terug: p. 54, 107, 131, 132, 140, 141, 148, 149, 154, 160, 162, 163, 166, 168, 169, 179-182, 186-188, 191, 192, 197, 201, 241, 254, 280, 281, 353, 354, 360, 364, 380, 398, 409, 411, 416, 418, 419, 421, 423, 431, 433, 438, 439, 463, 475, 526, 529, 532, 534, 546, 550, 566, 569, 595, 596, 598, 601, 604, 628, 639, 643, 652, 684, 685, 688, 699
- Verdeel de leerlingen hierbij in groepjes, zodat ze niet van alle personages de beschreven bijnaam kennen. Laat hen naast de werkelijke beschrijving van de figuur, telkens nog 2 andere mogelijkheden bedenken.
- Breng vervolgens alle zinnen + mogelijke betekenissen samen in een multiplechoice-quiz. Bij elk personage zijn er bijvoorbeeld 3 mogelijke uitdrukkingen (A,B of C).
Kunnen de leerlingen de juiste beschrijving achterhalen?
- Laat de groepjes of individuele leerlingen de quiz uitvoeren. Dit kan op een ludieke manier met een quizmaster in de klas.
- Laat de winnaar(s) de quiz uploaden of publiceren op de website van ons Louis magazine.

3. EXTRA OPDRACHTEN

GESCHIEDENIS

Als voorbereiding op het lezen van Het Geuzenboek worden enkele belangrijke historische fenomenen op een rijtje gezet.

Context

De belangrijkste gebeurtenissen van de 16e eeuw in de Zuidelijke Nederlanden zijn volgens Louis:

- *de Bloedplakkaten*
 - *poging tot uitroeiing van de wederdopers*
 - *Beeldenstorm in het Westkwartier*
 - *Bosgeuzenbeweging van Jan Camerlinck*
 - *Verzet van Gent tijdens veroveringstocht door Spaanse troepen en Malkontenten*
-

OPDRACHT

- Verdeel de leerlingen in groepjes. Laat elk groepje informatie verzamelen over een van bovenstaand beschreven fenomenen.
- Deze zoektocht kan online gebeuren of door onderzoekwerk in de plaatselijke bibliotheek.
- Laat de groepjes in de klas hun gevonden informatie delen met de andere leerlingen.
- De leerkracht geschiedenis vult aan.
- Laat vervolgens de leerlingen op zoek gaan naar Louis' beschrijvingen van deze historische gebeurtenissen in Het Geuzeboek.
- Volgende pagina's uit Het Geuzenboek helpen jullie zeker op weg: p. 131, 134, 135, 137, 140, 166, 169, 250, 251, 267, 271, 285, 290, 291, 312, 318, 319, 322, 383, 384, 398, 399, 421-423, 433, 474, 531, 535-542, 547, 555-557, 559, 563-567, 571, 596, 599, 606, 632, 633, 646, 666, 676, 678, 688

SCHRIJFTIPS

... EEN VERGELIJKEND ARTIKEL?

= een artikel waarin de conclusie wordt beschreven van de vergelijking tussen twee of meerdere topics

RUBRIEK: HISTORY REPEATED

Tips bij het schrijven van een vergelijkend artikel:

- Een tijdschriftartikel vergt structuur. Verdeel je artikel daarom in alinea's.
- Per alinea kan je een andere gelijkenis, verschil of redenering behandelen.
- Maak de alinea's niet te lang, dan komen ze zwaar en moeilijk over. Te korte alinea's (bijvoorbeeld van slechts één regel) zijn dan ook weer uit den boze.
- Het gebruik van de tegenwoordige tijd over feiten uit het verleden kan voor verwarring zorgen.
- Wees helder. Zorg dat je zelf begrijpt, wat je schrijft.
- Wissel korte en lange zinnen af met elkaar.
- Geef concrete informatie.

... EEN INTERVIEW?

= neergeschreven vraaggesprek waarbij een of meerdere personen worden ondervraagd door een of meerdere personen

RUBRIEK: OP DE SOFA MET...

Tips bij de opbouw van een interview:

- Verzamel voldoende informatie over het onderwerp van je interview.
- Bedenk hierbij duidelijke vragen.
- Bedenk duidelijke antwoorden op de vragen.
- Wissel steeds vraag en antwoord af.
- Maak op het einde van het interview een samenvatting van de belangrijkste informatie.

... EEN LEZERSBRIEF?

= fictieve brief aan ons magazine

RUBRIEK: LOUIS REAGEERT

Tips bij de opbouw van een lezersbrief:

- Gebruik een boeiende titel en toepasselijke aanhef.
- Beschrijf in de inleiding de aanleiding van je brief.
- Gebruik een heldere structuur: inleiding – uiteenzetting van je ideeën – slot.
- Hou het kort en bondig: schrap overbodige zinnen en woorden.
- Verwijs naar reeds bestaande informatie.
- Geef je mening en argumenteer.
- Wees gerust persoonlijk.
- Humor mag.
- Onderteken je brief met je naam.

... EEN GRAFREDE?

= toespraak of lofrede wanneer iemand overleden is

RUBRIEK: LOUIS REAGEERT

Tips bij het schrijven van een grafrede:

- Schrijf de toespraak uit in volzinnen (niet enkel kernwoorden).
- Gebruik enkel woorden die je zelf gebruikt en begrijpt.
- Zoek een rode draad: bijvoorbeeld een karaktertrek waar je steeds naar terug kan verwijzen.
- Humor mag, maar forceer niet.
- Zorg er voor dat het een vloeiende tekst is, die gemakkelijk kan worden voorgelezen.
- 'Spreek' de aanwezigen toe.
- Verwijs naar wat de overledene betekent heeft en verwezenlijkt heeft.
- Vermijd de dood niet: de overledene zal inderdaad gemist worden.
- Gebruik kleine anekdotes uit het leven van de besproken persoon.
- Zorg dat namen en data kloppen als je verwijst naar zaken uit het verleden.
- Citeer gerust uit een toepasselijke tekst.
- Vertel over je persoonlijke band met de overledene.

... EEN COLUMN?

= een kort stukje proza waarin de columnist spits en uitdagend zijn mening ventileert.

RUBRIEK: DE STELLING VAN LOUIS

Ook Boon schreef tijdens zijn leven verschillende columns. Zo was hij journalist bij het socialistische weekblad Vooruit. Veel van zijn 'Boontjes' kan je inmiddels gebundeld terug vinden in de bibliotheek.

Via deze link kan je een montage bekijken waarin Louis zelf vertelt over zijn 'Boontjes'. <http://www.cobra.be/permalink/1.1235558>

Tips bij de opbouw van een column:

- In een column zit persoonlijkheid: jouw gedachten, herinneringen mogen dus aan bod komen. Overdrijf hier echter niet in.
- Een column is een kort stuk proza. Meer dan 1 pagina is dus niet nodig. Officieel kan een column in lengte variëren van 150 tot 1000 woorden.
- Breng structuur aan in je column. Na de openingszin volgt het middenstuk met de uitgewerkte kerngedachte en vervolgens een slot met een uitsmijter.
- Probeer elke alinea te starten met een topic/zin die aangeeft waarover de alinea gaat.
- Een column biedt duidelijkheid. Durf een stelling in te nemen, uitdagen mag.
- Vermijd de valkuil van kapot nuanceren, val niet in herhaling.
- Denk na over woordkeuzes: fris je column op met onconventionele, minder voor de hand liggende woorden. Of schrijf beeldend.
- Gebruik liever geen clichéwoorden of 'lege' woorden zoals heel, veel, zeer, goed en leuk.
- Breng ritme aan in je column: varieer daarvoor in klank en zinslengte.
- Eindig je column in stijl met een verrassende wending, een uitsmijter of een verwijzing naar datgene waar je mee begon.

... EEN RECENSIE?

= niet alleen een samenvatting van het boek, het is vooral een verduidelijking van je mening over

wat je gelezen hebt en wat je hierbij is opgevallen. Een recensie bestaat uit een beschrijving, een beredenering en een oordeel.

RUBRIEK: ONGEZOUTEN MENING

Tips bij het schrijven van een recensie:

- Gebruik helder en beeldend taalgebruik.
- Geef concrete voorbeelden.
- Hou je beschrijving van het boek kort en duidelijk.
- Hou er rekening mee dat de personen die je recensie zullen lezen, misschien nog geen voorkennis hebben over Louis Paul Boon of het boek .
- Schrijf alleen dingen die je ook zelf begrijpt.
- Beschrijf in je redenering wat jou heeft geraakt in het boek. Wat vond je interessant, pakkend of helemaal niet gepast? Geef mee wat jou over het boek is bijgebleven.
- Geef in je beoordeling duidelijke argumenten mee die de lezer kan volgen.
- Schets de context die in het boek wordt beschreven.
- Geef tenslotte je algemene indruk over het boek.

...EEN OPINIE-ARTIKEL?

= geschreven neerslag van een opinie of mening over een bepaald topic

RUBRIEK: JA-NEEN

Tips bij de opbouw van een opinie-artikel:

- Maak twee kolommen: ja en neen.
- Breng structuur aan: verdeel je artikel in alinea's.
Per alinea kan je een ander topic behandelen.
- Maak de alinea's niet te lang, dan komen ze zwaar en moeilijk over. Te korte alinea's (bijvoorbeeld van slechts één regel) zijn dan ook weer uit den boze.
- Het gebruik van de tegenwoordige tijd over feiten uit het verleden kan voor verwarring zorgen.
- Wees helder. Zorg dat je zelf begrijpt, wat je schrijft.
- Wissel korte en lange zinnen af met elkaar.
- Voeg een foto toe van de journalisten.

... EEN FEITELIJK ARTIKEL?

= geschreven neerslag van een bepaalde gebeurtenis of fenomeen

RUBRIEK: FEIT OF FICTIE

Tips bij de opbouw van een feitelijk artikel:

- Verzamel informatie .
- Schrijf een inleiding, deze alinea is een korte samenvatting van wat nog komen zal.
- Verdeel je tekst in hoofdstukjes/alinea's.
- Wees helder. Zorg dat je zelf begrijpt, wat je schrijft.
- Wissel korte en lange zinnen af met elkaar.
- Probeer een antwoord te geven op Wie – Wat – Waar – Wanneer – Waarom/Waartoe.

EINDTERMEN 3^e GRAAD SECUNDAIR ONDERWIJS

1 LUISTEREN

De leerlingen kunnen op structurerend niveau luisteren naar uiteenzettingen en probleemstellingen door een bekende volwassene m.b.t. een leerstofonderdeel bestemd voor bekende leeftijdgenoten en ze kunnen die schriftelijk weergeven (cf. schrijven).

De leerlingen kunnen op beoordelend niveau via diverse media en multimediale informatiedragers luisteren naar de volgende tekstsoorten bestemd voor een onbekend publiek:

- diverterende teksten zoals praatprogramma's;
- informatieve teksten zoals verslagen van feiten en ervaringen;
- persuasieve teksten zoals standpunten en meningen in probleemoplossende discussies;
- activerende teksten zoals reclameboodschappen.

De leerlingen kunnen verschillende strategieën aanwenden om aan onbekende woorden betekenis toe te kennen. Het gaat om het gebruiken van:

- de context;
- de eigen voorkennis;
- de principes van woordvorming (afleiding, samenstelling, kennis van vreemde talen);
- het woordenboek.

Bij de planning, uitvoering van en bij de reflectie op de luistertaken kunnen de leerlingen:

- hun luisterdoel(en) bepalen;
- het (de) tekstdoel(en) vaststellen;
- hun voorkennis inzetten;
- onderwerp en hoofdgedachte identificeren;
- gericht informatie selecteren en ordenen;
- bijkomende informatie vragen;
- inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen;
- de functie van bijgeleverde visuele informatie vaststellen (koppeling kijken);
- het taalgebruik van de spreker inschatten;
- aandacht tonen voor het non-verbale gedrag van de gesprekspartner/spreker.

De leerlingen kunnen de geschikte luisterstrategieën toepassen naargelang van hun luisterdoel(en), achtergrondkennis en tekstsoort (oriënterend, zoekend, globaal en intensief).

De leerlingen zijn bereid om:

- te luisteren;
- een onbevooroordeelde luisterhouding aan te nemen;
- een ander te laten uitspreken;
- te reflecteren over hun eigen luisterhouding;
- het beluisterde te toetsen aan eigen kennis en inzichten.

2 SPREKEN/GESPREKKEN VOEREN

De leerlingen kunnen op structurerend niveau aan een bekende volwassene vragen stellen en antwoorden formuleren m.b.t. leerstofonderdelen in de schoolvakken.

De leerlingen kunnen op structurerend niveau t.a.v. een onbekend publiek:

- instructies geven;
- gedocumenteerde informatie presenteren;

- een sollicitatiegesprek voeren.

De leerlingen kunnen op beoordelend niveau aan een onbekend publiek:

- inlichtingen vragen, aanvragen doen, klachten/bezwaren formuleren (rechtstreeks of door middel van de telefoon);
- standpunten/meningen of oplossingen voor problemen uiteenzetten en motiveren in een gedachtewisseling, discussie, (werk)vergadering;
- gevoelens in een gepast register uitdrukken en persoonlijke ervaringen presenteren;
- activerende boodschappen formuleren.

Bij de planning, uitvoering van en bij de reflectie op de spreektaken/gesprekstaken kunnen de leerlingen:

- hun eigen spreek- en gespreksdoel(en) bepalen;
- zich een beeld vormen van hun publiek;
- hun voorkennis inzetten;
- naargelang van de spreek-, gespreksdoel(en) en publiek:
- gericht informatie selecteren en in een duidelijke vorm verwoorden;
- bijkomende info vragen;
- hun taalgebruik aanpassen;
- inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen en verwoorden;
- visuele informatie gebruiken;
- non-verbaal gedrag inschatten en inzetten;
- gespreksconventies hanteren om gesprekken te beginnen, te onderbreken, gaande te houden en af te sluiten;
- argumenten herkennen en aanbrengen;
- adequaat reageren op de inbreng van gesprekspartner(s).

De leerlingen zijn binnen de gepaste communicatiesituaties bereid om:

- te spreken;
- algemeen Nederlands te spreken;
- een kritische houding aan te nemen tegenover hun eigen spreek- en gespreksgedrag.

3 LEZEN

De leerlingen kunnen op structurerend niveau formuleren en administratieve teksten voor een onbekend publiek lezen.

De leerlingen kunnen op beoordelend niveau teksten met studiedoeleinden voor onbekende leeftijdgenoten lezen.

De leerlingen kunnen volgende tekstsoorten voor een onbekend publiek op beoordelend niveau lezen:

- niet-fictionele teksten:
- informatieve teksten, inclusief informatiebronnen zoals schema's en tabellen, verslagen, hypertexten en uiteenzettingen;
- persuasieve teksten zoals een opiniestuk, een betoog;
- activerende teksten zoals reclameteksten en advertenties, instructies;
- fictionele teksten (cf. literatuur).

De leerlingen kunnen verschillende strategieën aanwenden om aan onbekende woorden betekenis toe te kennen. Het gaat om het gebruiken van:

- de context;
- de eigen voorkennis;
- de principes van woordvorming (afleiding, samenstelling, kennis van vreemde talen);
- het woordenboek.

Bij de planning, uitvoering van en bij de reflectie op hun taken kunnen de leerlingen:

- hun eigen leesdoel(en) bepalen;

- het (de) tekstdoel(en) vaststellen;
- de tekstsoort bepalen;
- hun voorkennis inzetten;
- functie van beeld en opmaak in een tekst herkennen;
- inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen;
- de structuur van een tekst aanduiden;
- onderwerp en hoofdgedachten aanduiden en parafraseren om tekstbegrip te bevorderen;
- gelezen teksten kort samenvatten;
- feiten en meningen onderscheiden;
- argumenten in een tekst op hun waarde en relevantie beoordelen;
- info selecteren en gebruiken met behulp van verschillende informatiekanalen.

De leerlingen kunnen een leesstrategie kiezen naargelang van hun leesdoel en tekstsoort, en ze toepassen (oriënterend, zoekend, globaal en intensief).

De leerlingen zijn bereid om:

- te lezen;
- lezend informatie te verzamelen over een bepaald onderwerp;
- de verkregen informatie aan eigen kennis en inzicht te toetsen en te vergelijken met informatie uit andere bronnen;
- te reflecteren op inhoud en vorm van de teksten;
- hun persoonlijk oordeel over bepaalde teksten te formuleren, in vraag te stellen en eventueel te herzien.

4 SCHRIJVEN

De leerlingen kunnen op structurerend niveau voor een onbekend publiek tekstsoorten schrijven zoals:

- schema's en samenvattingen van gelezen en beluisterde informatie en studieteksten;
- instructies;
- uitnodigingen.

De leerlingen kunnen voor een onbekend publiek op beoordelend niveau tekstsoorten schrijven zoals:

- verslagen;
- sollicitatiebrieven en cv's;
- zakelijke brieven;
- gedocumenteerde en beargumenteerde teksten.

Bij de planning, uitvoering van en bij de reflectie op hun schrijftaken kunnen de leerlingen:

- hun eigen schrijfdoel(en) bepalen;
- hun bedoeld publiek bepalen;
- hun tekstsoort bepalen;
- hun voorkennis inzetten;
- gericht informatie zoeken, ordenen en verwerken;
- een logische tekstopbouw creëren met aandacht voor inhoudelijke en functionele relaties;
- eigen tekst reviseren;
- inhouds- en vormconventies van de taal verzorgen;
- lay-out verzorgen;
- correct citeren (bronvermelding);
- gebruik maken van ICT.

De leerlingen zijn bereid om:

- te schrijven;
- schriftelijk informatie te verstrekken;
- te reflecteren over inhoud en vorm van hun eigen schrijfproces en -product;

- taal, indeling, spelling, handschrift en lay-out te verzorgen.

5 LITERATUUR

De leerlingen kunnen vanuit een tekstervarende en tekstbestuderende manier van lezen:

- literaire teksten uit heden en verleden interpreteren, analyseren en evalueren. Zij kunnen daarbij verbanden leggen:
- binnen teksten;
- tussen teksten;
- tussen teksten en het brede socioculturele veld;
- tussen tekst en auteur;
- tussen teksten en hun multimediale vormgeving;
- verslag uitbrengen over de eigen ervaringen met literaire teksten uit heden en verleden en kunnen deze ervaringen toetsen aan andere interpretaties van en aan waardeoordelen over teksten.

In de hierboven vermelde activiteiten komen aan bod:

- poëzie, proza;
- theatervoorstelling.

De leerlingen kunnen hun tekstkeuze en hun leeservaring beschrijven, evalueren en documenteren in een leesdossier.

De leerlingen kunnen informatie over literaire teksten verzamelen en verwerken. Zij kunnen hierbij gebruik maken van informatiekkanalen: bibliotheek, kranten en tijdschriften, radio- en tv-programma's, internet en cd-rom.

De leerlingen kunnen bij deze activiteiten gebruik maken van de gepaste leesstrategieën (cf. eindterm 17).

De leerlingen kunnen doelbewust gegevens, begrippen en werkwijzen hanteren om de bovengenoemde taken uit te voeren.

De leerlingen zijn bereid om:

- literaire teksten te lezen;
- over hun eigen leeservaring met anderen te spreken en erover te schrijven;
- hun leeservaring in maatschappelijke context(en) te plaatsen;
- hun persoonlijke leeservaring te toetsen aan die van anderen.

6 TAALBESCHOUWING

ATTITUDES

De leerlingen zijn bereid om op hun niveau:

- bewust te reflecteren op taalgebruik en taalsysteem;
- van de verworven inzichten gebruik te maken bij verbale en non-verbale communicatie.

Bij het reflecteren op verbale en non-verbale communicatie tonen de leerlingen interesse in en respect voor de persoon van de ander, en voor de eigen en andermans cultuur.

TAALGEBRUIK

Met het oog op doeltreffende communicatie en verdiepende taalbeschouwelijke kennisontwikkeling kunnen de leerlingen op hun niveau in allerlei taalgebruikssituaties bewust reflecteren op een aantal aspecten van het taalgebruik. Ze kunnen in aansluiting bij wetenschappelijke inzichten de hiernavolgende verschijnselen herkennen, onderzoeken en duiden:

31.1 in het tekstuele domein

- een aantal vaste tekststructuren zoals evaluatie-, probleem-, maatregel- en onderzoeksstructuur;

31.2 in het sociolinguïstische domein

- Nederlands en andere talen;
- nationale, regionale, sociale en situationele taalvariëteiten;
- dimensies van taalverandering: maatschappelijke, politieke, historische;

31.3 in het pragmatische domein

- de factoren van een communicatiesituatie;
- normen, conventies, waarden, houdingen, vooroordelen en rolgedrag via taal;
- taalhandelingen;
- argumentatie: argumentatiestructuren, deugdelijke argumenten en drogredenen, overtuigingskracht en manipulatie;
- non-verbale communicatie;
- de gevolgen van verbale en non-verbale communicatie voor anderen en henzelf;
- talige aspecten van cultuuruitingen;
- cultuurgebonden aspecten van verbale en non-verbale communicatie;

31.4 in het psycholinguïstische domein

- taal en denken;
- taalverwerving, twee- en meertaligheid.

TAALSYSTEEM

Met het oog op doeltreffende communicatie en verdiepende taalbeschouwelijke kennisontwikkeling kunnen de leerlingen op hun niveau in aansluiting bij wetenschappelijke inzichten bewust reflecteren op het taalsysteem, zijn componenten en de onderlinge samenhang.

Ze kunnen de hiernavolgende verschijnselen herkennen, onderzoeken en duiden:

32.1 in het fonologische domein

- het onderscheid tussen klank, foneem en letter;

32.2 in het orthografische domein

- principes van de Nederlandse spelling;

32.3 in het morfologische domein

- de systematiek van woordvorming;

32.4 in het syntactische domein

woordgroepen

- woordgroepen;

zinsdelen

- zinsdelen;

zin

- actieve en passieve zinnen;
- zinstypen in relatie tot taalhandelingen;

32.5. in het semantische domein

woordsemantiek

- woordbetekenis: denotatie, connotatie en polysemie;
- betekenisrelaties: hyponymie en hyperonymie;
- betekenisverandering;
- stijlfiguren: eufemisme, dysfemisme, pleonasme, tautologie;
- metaforiek en metonymie;
- zinssemantiek
- de semantiek van woordgroepen en zinsdelen;
- modaliteit;

- ontkenning.

STRATEGIEËN

De leerlingen kunnen op hun niveau bewust reflecteren op luister-, spreek-, interactie-, lees- en schrijfstrategieën.

1 LUISTEREN

1. De leerlingen kunnen op structurerend niveau luisteren naar uiteenzettingen, en probleemstellingen door een bekende volwassene m.b.t. een leerstofonderdeel bestemd voor bekende leeftijdgenoten en ze kunnen die schriftelijk weergeven (cf. schrijven).
2. De leerlingen kunnen op beoordelend niveau via diverse media en multimediale informatiedragers luisteren naar de volgende tekstsoorten bestemd voor een onbekend publiek:
 - diverterende teksten zoals praatprogramma's;
 - informatieve teksten zoals verslagen van feiten en ervaringen;
 - persuasieve teksten zoals standpunten en meningen in probleemoplossende discussies;
 - activerende boodschappen.
3. De leerlingen kunnen verschillende strategieën aanwenden om aan onbekende woorden betekenis toe te kennen. Het gaat om het gebruiken van:
 - de context;
 - de eigen voorkennis;
 - de principes van woordvorming (afleiding, samenstelling, kennis van vreemde talen);
 - het woordenboek.
4. Bij de planning, uitvoering van en bij de reflectie op de luistertaken kunnen de leerlingen:
 - hun luisterdoel(en) bepalen;
 - het (de) tekstdoel(en) vaststellen;
 - hun voorkennis inzetten;
 - onderwerp en hoofdgedachte identificeren;
 - gericht informatie selecteren en ordenen;
 - bijkomende informatie vragen;
 - inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen;
 - de functie van bijgeleverde visuele informatie vaststellen (koppeling kijken);
 - het taalgebruik van de spreker inschatten;
 - aandacht tonen voor het non-verbale gedrag van de gesprekspartner/spreker.
5. De leerlingen kunnen de geschikte luisterstrategieën toepassen naargelang van hun luisterdoel(en), achtergrondkennis en tekstsoort (oriënterend, zoekend, globaal en intensief).
6. De leerlingen zijn bereid om:
 - te luisteren;
 - een onbevooroordeelde luisterhouding aan te nemen;
 - een ander te laten uitspreken;
 - te reflecteren over hun eigen luisterhouding; het beluisterde te toetsen aan eigen kennis en inzichten.

2 SPREKEN/GESPREKKEN VOEREN

7. De leerlingen kunnen op structurerend niveau aan een bekende volwassene vragen stellen en antwoorden formuleren m.b.t. leerstofonderdelen in de schoolvakken.
8. De leerlingen kunnen op structurerend niveau t.a.v. een onbekend publiek:
 - instructies geven;
 - gedocumenteerde informatie presenteren;
 - een sollicitatiegesprek voeren.
9. De leerlingen kunnen op beoordelend niveau aan een onbekend publiek:

- inlichtingen vragen, aanvragen doen, klachten/bezwaren formuleren (rechtstreeks of door middel van de telefoon);
 - standpunten/meningen of oplossingen voor problemen uiteenzetten en motiveren in een gedachtewisseling, discussie, (werk)vergadering;
 - gevoelens in een gepast register uitdrukken en persoonlijke ervaringen presenteren;
 - activerende boodschappen formuleren.
10. Bij de planning, uitvoering van en bij de reflectie op de spreektaken kunnen de leerlingen:
- hun eigen spreek- en gespreksdoel(en) bepalen;
 - zich een beeld vormen van hun publiek;
 - hun voorkennis inzetten;
 - naargelang van de spreek-, gespreksdoel(en) en publiek:
 - gericht informatie selecteren en in een duidelijke vorm verwoorden;
 - bijkomende info vragen;
 - hun taalgebruik aanpassen;
 - inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen en verwoorden;
 - visuele informatie gebruiken;
 - non-verbaal gedrag inschatten en inzetten;
 - gespreksconventies hanteren om gesprekken te beginnen, te onderbreken, gaande te houden en af te sluiten;
 - argumenten herkennen en aanbrengen;
 - adequaat reageren op de inbreng van gesprekspartner(s).
- 11.11 De leerlingen zijn binnen de gepaste communicatiesituaties bereid om:
- te spreken;
 - algemeen Nederlands te spreken;
 - een kritische houding aan te nemen tegenover hun eigen spreek- en gespreksgedrag.

3 LEZEN

12. De leerlingen kunnen op structurerend niveau formuleren en administratieve teksten voor een onbekend publiek lezen.
13. De leerlingen kunnen op beoordelend niveau teksten met studiedoeleinden voor onbekende leeftijdgenoten lezen.
14. De leerlingen kunnen volgende tekstsoorten voor een onbekend publiek op beoordelend niveau lezen:
- niet-fictionele teksten:
 - informatieve teksten, inclusief informatiebronnen zoals schema's en tabellen, verslagen, hypertexten en uiteenzettingen;
 - persuasieve teksten zoals een opiniestuk, een betoog;
 - activerende teksten zoals reclameteksten en advertenties, instructies;
 - fictionele teksten (cf. literatuur).
15. De leerlingen kunnen verschillende strategieën aanwenden om aan onbekende woorden betekenis toe te kennen. Het gaat om het gebruiken van:
- de context;
 - de eigen voorkennis;
 - de principes van woordvorming (afleiding, samenstelling, kennis van vreemde talen);
 - het woordenboek.
16. Bij de planning, uitvoering van en bij de reflectie op hun taken kunnen de leerlingen:
- hun eigen leesdoel(en) bepalen;
 - het (de) tekstdoel(en) vaststellen;
 - de tekstsoort bepalen;
 - hun voorkennis inzetten;
 - functie van beeld en opmaak in een tekst herkennen;

- inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen;
 - de structuur van een tekst aanduiden;
 - onderwerp en hoofdgedachten aanduiden en parafraseren om tekstbegrip te bevorderen;
 - gelezen teksten kort samenvatten;
 - feiten en meningen onderscheiden;
 - argumenten in een tekst op hun waarde en relevantie beoordelen;
 - info selecteren en gebruiken met behulp van verschillende informatiekkanalen.
17. De leerlingen kunnen een leesstrategie kiezen naargelang van hun leesdoel en tekstsoort, en ze toepassen (oriënterend, zoekend, globaal en intensief).
18. De leerlingen zijn bereid om:
- te lezen;
 - lezend informatie te verzamelen over een bepaald onderwerp;
 - de verkregen informatie aan eigen kennis en inzicht te toetsen en te vergelijken met informatie uit andere bronnen;
 - te reflecteren op inhoud en vorm van de teksten;
 - hun persoonlijk oordeel over bepaalde teksten te formuleren, in vraag te stellen en eventueel te herzien.

4 SCHRIJVEN

19. De leerlingen kunnen op structurerend niveau voor een onbekend publiek tekstsoorten schrijven zoals:
- schema's en samenvattingen van gelezen en beluisterde informatie;
 - instructies.
20. De leerlingen kunnen voor een onbekend publiek op beoordelend niveau tekstsoorten schrijven zoals:
- verslagen;
 - sollicitatiebrieven en cv's;
 - zakelijke brieven;
 - gedocumenteerde en beargumenteerde teksten.
21. Bij de planning, uitvoering van en bij de reflectie op hun schrijftaken kunnen de leerlingen:
- hun eigen schrijfdoel(en) bepalen;
 - hun bedoeld publiek bepalen;
 - hun tekstsoort bepalen;
 - hun voorkennis inzetten;
 - gericht informatie zoeken, ordenen en verwerken;
 - een logische tekstopbouw creëren met aandacht voor inhoudelijke en functionele relaties;
 - eigen tekst reviseren;
 - inhouds- en vormconventies van de taal verzorgen;
 - lay-out verzorgen;
 - correct citeren (bronvermelding);
 - gebruik maken van ICT.
22. De leerlingen zijn bereid om:
- te schrijven;
 - schriftelijk informatie te verstrekken;
 - te reflecteren over inhoud en vorm van hun eigen schrijfproces en -product;
 - taal, indeling, spelling, handschrift en lay-out te verzorgen.

5 LITERATUUR

23. De leerlingen kunnen vanuit een tekstervarende manier van lezen vormelijke en inhoudelijke elementen van bijvoorbeeld proza, poëzie, theatervoorstelling, (tv)-drama, (ver) film(ing) herkennen.
24. De leerlingen kunnen hun tekstkeuze toelichten, over hun leeservaring spreken en ze documenteren in een leesdossier.
25. De leerlingen kunnen informatie over literaire teksten verzamelen en gebruiken. Zij maken hierbij gebruik van informatiekanaal zoals bibliotheek, kranten en tijdschriften, radio- en tv-programma's, internet en cd-rom.
26. De leerlingen kunnen doelbewust gegevens en werkwijzen hanteren om de taken uit te voeren.
27. De leerlingen zijn bereid om:
 - literaire teksten te lezen;
 - over hun eigen leeservaring met anderen te spreken en erover te schrijven;
 - hun leeservaring in maatschappelijke context(en) te plaatsen.

6 TAALBESCHOUWING

ATTITUDES

28. De leerlingen zijn bereid om op hun niveau:
 - bewust te reflecteren op taalgebruik en taalsysteem;
 - van de verworven inzichten gebruik te maken bij verbale en non-verbale communicatie.
29. Bij het reflecteren op verbale en non-verbale communicatie tonen de leerlingen interesse in en respect voor de persoon van de ander, en voor de eigen en andermans cultuur.

TAALGEBRUIK

30. Met het oog op doeltreffende communicatie en taalbeschouwelijke basiskennis kunnen de leerlingen op hun niveau in allerlei taalgebruikssituaties bewust reflecteren op een aantal aspecten van het taalgebruik.
Ze kunnen de hiernavolgende verschijnselen herkennen, onderzoeken en benoemen:
 - 30.1 in het tekstuele domein
 - vaste tekststructuren zoals evaluatiestructuur, handelingsstructuur;
 - structuuraanduiders;
 - betekenisrelaties;
 - status van een uitspraak: feit-mening;
 - 30.2 in het sociolinguïstische domein
 - Nederlands en andere talen;
 - nationale, regionale, sociale en situationele taalvariëteiten;
 - elementen van taalverandering;
 - 30.3 in het pragmatische domein
 - de belangrijkste factoren van een communicatiesituatie;
 - normen, conventies, waarden, houdingen, vooroordelen en rolgedrag via taal;
 - voor hen relevante taalhandelingen;
 - argumentatie: deugdelijke argumenten en drogredenen, overtuigingskracht en manipulatie;
 - non-verbale communicatie;
 - de gevolgen van verbale en non-verbale communicatie voor anderen en henzelf;
 - talige aspecten van cultuuruitingen in onze samenleving;
 - cultuurgebonden aspecten van verbale en non-verbale communicatie in onze samenleving.

TAALSYSTEEM

31. Met het oog op doeltreffende communicatie en taalbeschouwelijke basiskennis kunnen de leerlingen op hun niveau bewust reflecteren op een aantal aspecten van het taalsysteem.

Ze kunnen de hierna volgende verschijnselen herkennen, onderzoeken en benoemen:

31.1 in het orthografische domein

- vormcorrectheid, spellingconventies en hulpmiddelen bij de spelling van woorden en bij interpunctie;

31.2 in het morfologisch domein

- herkomst van woorden: inheemse woorden en leenwoorden;
- samenstelling en afleiding van woorden;

31.3 in het syntactische domein

zinsdelen

- de belangrijkste zinsdelen;
- zin
- enkelvoudige en samengestelde zinnen;
- nevenschikte en ondergeschikte zinnen;

31.4 in het semantische domein

woordsemantiek

- woordbetekenis: denotatie, connotatie;
- betekenisverandering;
- stijlfiguren: eufemisme, dysfemisme, pleonasme, tautologie;
- zinssemantiek
- modaliteit.

STRATEGIEËN

32. De leerlingen kunnen op hun niveau bewust reflecteren op luister-, spreek-, interactie-, lees- en schrijfstrategieën.

1. KENNIS, INZICHT EN VAARDIGHEDEN I.V.M. TIJD, RUIMTE EN SOCIALITEIT

1.1. KENNIS, INZICHT EN VAARDIGHEDEN I.V.M. HET HISTORISCH REFERENTIEKADER

De leerlingen

1. tonen de relativiteit aan van de westerse periodisering door deze te confronteren met periodiseringselementen geconcipieerd in een andere cultuur of vanuit een mondiaal aspect.
2. verruimen een aantal historische begrippen en probleemstellingen en passen deze beredeneerd in in een bredere historische context.
3. vergelijken ontwikkelingsfasen van de westerse samenleving onderling en ontwikkelingsfasen van de westerse en andere samenlevingen, op basis van een probleemstelling uit de socialiteitsdimensie.
4. kennen de krachtlijnen van het historisch referentiekader in termen van tijd, ruimte en socialiteit.

1.2. KENNIS, INZICHT EN VAARDIGHEDEN I.V.M. DE BESTUDEERDE SAMENLEVINGEN UIT DE 19E EN 20E EEUW

De leerlingen

5. passen de begrippen beschaving, moderniteit en mondialisering/globalisering toe op de westerse samenleving en op een andere samenleving.
6. analyseren fundamentele conflicten en breuklijnen waarmee moderne samenlevingen worden geconfronteerd.
7. analyseren de breuklijnen in de evoluerende Belgische samenleving vanaf 1830.
8. omschrijven per ontwikkelingsfase van de westerse samenleving de belangrijkste elementen van het culturele domein, in samenhang met andere domeinen van de socialiteit.
9. duiden de rol van onze gewesten als medespeler in Europese en mondiale context.

1.3. KENNIS, INZICHT EN VAARDIGHEDEN I.V.M. DE INTEGRATIE TUSSEN HET HISTORISCH REFERENTIEKADER EN DE BESTUDEERDE SAMENLEVINGEN UIT DE 19E EN 20E EEUW

De leerlingen

10. tonen structurele verschillen aan tussen enerzijds agrarische en anderzijds industriële en post-industriële samenlevingen.
11. tonen aan dat ideologieën, mentaliteiten, waardenstelsels en wereldbeschouwingen invloed uitoefenen op samenlevingen, menselijke gedragingen en beeldvorming over het verleden.
12. kunnen uit elke historische dimensie één categorie toepassen op de westerse samenleving.
13. stellen vragen aan het verleden om actuele spanningsvelden te verhelderen.

2. VAARDIGHEDEN I.V.M. DE METHODOLOGISCHE ONDERBOUWING

2.1. VERZAMELING VAN HISTORISCH INFORMATIEMATERIAAL

De leerlingen kunnen

- 14 doeltreffend informatie selecteren uit gevarieerd informatiemateriaal omtrent een ruim geformuleerde historische of actuele probleemstelling.
- 15 hun selectie van informatie kritisch verantwoorden.

2.2. BEVRAGING VAN HET HISTORISCH INFORMATIEMATERIAAL

De leerlingen kunnen

16. zelfstandig de nodige gegevens voor het beantwoorden van een historische probleemstelling halen uit het historisch informatiemateriaal zoals beeldmateriaal, schema's, tabellen, diagrammen, kaarten, cartoons, dagboekfragmenten, reisverslagen, memoires.
17. een vraagstelling ontwikkelen om de historische informatie kritisch en vanuit verschillende standpunten te benaderen.
18. argumenten weergeven die worden gebruikt om standpunten omtrent problemen uit het verleden en heden te onderbouwen.

2.3. HISTORISCHE REDENERING

De leerlingen kunnen

19. verschillende argumentaties tegen elkaar afwegen.
20. een redenering opbouwen vanuit de studie van verleden en heden om hun standpunt t.o.v. een maatschappelijk probleem te verdedigen.
21. bij hun historisch onderzoek de aangewende methode evalueren en eventueel bijsturen.

2.4. HISTORISCHE RAPPORTERING

De leerlingen kunnen

22. omtrent een maatschappelijk relevante (actuele of historische) probleemstelling initiatieven nemen, met hun medeleerlingen een doelmatige historische methodiek afspreken, de deelconclusies evalueren en een samenhangende rapportering brengen.

3. ATTITUDES

De leerlingen

23. zijn bereid om actuele spanningsvelden aan de historische ontwikkelingen te relateren.
24. zijn bereid om actuele/historische spanningsvelden vanuit verschillende gezichtshoeken kritisch te bekijken, rekening houdend met mogelijke achterliggende waarden, normen en mentaliteiten.
25. zijn bereid ook hun ingenomen standpunten te confronteren met conflicterende gegevens en die van daaruit relativeren.
26. durven vanuit een intellectueel eerlijke omgang met informatie te reageren op vormen van desinformatie.
27. aanvaarden dat historische evoluties een verscheidenheid aan sociale identiteiten genereren.
28. erkennen de maatschappelijke dynamiek van de spanning tussen het blijvende en het veranderende.
29. zijn bereid vanuit het historisch besef dat individuen en groepen interfereren in maatschappelijke processen, actief en constructief te participeren aan de evoluerende maatschappij.

1. KENNIS, INZICHT EN VAARDIGHEDEN I.V.M. TIJD, RUIMTE EN SOCIALITEIT

1.1. KENNIS, INZICHT EN VAARDIGHEDEN I.V.M. HET HISTORISCH REFERENTIEKADER

De leerlingen

1. verruimen een aantal historische begrippen en probleemstellingen en passen deze in in een bredere historische context.
2. geven een overeenkomst en een verschil aan tussen ontwikkelingsfasen van de westerse samenleving onderling en tussen ontwikkelingsfasen van de westerse en andere samenlevingen.
3. tonen de krachtlijnen aan van het historisch referentiekader in termen van tijd, ruimte en socialiteit.

1.2. KENNIS, INZICHT EN VAARDIGHEDEN I.V.M. DE BESTUDEERDE SAMENLEVINGEN UIT DE 19E EN 20E EEUW

De leerlingen

4. omschrijven fundamentele conflicten en breuklijnen waarmee samenlevingen worden geconfronteerd.
5. omschrijven de breuklijnen in de evoluerende Belgische samenleving vanaf 1830.
6. omschrijven voor enkele ontwikkelingsfasen van de westerse samenleving een belangrijk element van het culturele domein, in samenhang met andere domeinen van de socialiteit.
7. situeren de rol van onze gewesten als medespeler in Europese en mondiale context.

1.3. KENNIS, INZICHT EN VAARDIGHEDEN I.V.M. DE INTEGRATIE TUSSEN HET HISTORISCH REFERENTIEKADER EN DE BESTUDEERDE SAMENLEVINGEN UIT DE 19E EN 20E EEUW

De leerlingen

8. tonen de structurele verschillen aan tussen enerzijds agrarische en anderzijds industriële en postindustriële samenlevingen.
9. tonen aan dat ideologieën of mentaliteiten of waardenstelsels of wereldbeschouwingen invloed uitoefenen op samenlevingen, menselijke gedragingen.
10. stellen vragen aan het verleden om actuele spanningsvelden te verhelderen.

2. VAARDIGHEDEN I.V.M. DE METHODOLOGISCHE ONDERBOUWING

2.1. VERZAMELING VAN HISTORISCH INFORMATIEMATERIAAL

De leerlingen kunnen

11. doeltreffend informatie selecteren uit gevarieerd informatiemateriaal omtrent een historische of actuele probleemstelling.
12. hun selectie van informatie kritisch verantwoorden.

2.2. BEVRAGING VAN HET HISTORISCH INFORMATIEMATERIAAL

De leerlingen kunnen

13. zelfstandig de nodige gegevens voor het beantwoorden van een beperkte historische probleemstelling halen uit het historisch informatiemateriaal zoals beeldmateriaal, schema's, tabellen, diagrammen, kaarten, cartoons, dagboekfragmenten, reisverslagen, memoires.

14. een vraagstelling ontwikkelen om de historische informatie kritisch en vanuit verschillende standpunten te benaderen.

2.3. HISTORISCHE REDENERING

De leerlingen kunnen

15. verschillende argumentaties tegen elkaar afwegen.
16. via een historische redenering hun standpunt t.o.v. een maatschappelijk probleem nuanceren.
17. bij hun historisch onderzoek de aangewende methode evalueren en eventueel bijsturen.

2.4. HISTORISCHE RAPPORTERING

18. De leerlingen kunnen het resultaat van een eigen deelopdracht of van een groepswork op een heldere manier weergeven in een mondelinge of schriftelijke uiteenzetting, of uitbeeldend of grafisch.

3. ATTITUDES

De leerlingen

19. zijn bereid om actuele spanningsvelden aan de historische ontwikkelingen te relateren.
20. zijn bereid om actuele/historische spanningsvelden vanuit verschillende gezichtshoeken kritisch te bekijken.
21. zijn bereid ook hun ingenomen standpunten te confronteren met conflicterende gegevens en die van daaruit te relativiseren.
22. durven vanuit een intellectueel eerlijke omgang met informatie te reageren op vormen van desinformatie.
23. aanvaarden dat historische evoluties een verscheidenheid aan sociale identiteiten genereren.
24. erkennen de maatschappelijke dynamiek van de spanning tussen het blijvende en het veranderende.
25. zijn bereid vanuit het historisch besef dat individuen en groepen interfereren in maatschappelijke processen, actief en constructief te participeren aan de evoluerende maatschappij.

GLOBAAL VOOR HET SECUNDAIR ONDERWIJS

De leerlingen:

communicatief vermogen

1. brengen belangrijke elementen van communicatief handelen in praktijk;

creativiteit

2. kunnen originele ideeën en oplossingen ontwikkelen en uitvoeren;
3. ondernemen zelf stappen om vernieuwingen te realiseren;

doorzettingsvermogen

4. blijven, ondanks moeilijkheden, een doel nastreven;

empathie

5. houden rekening met de situatie, opvattingen en emoties van anderen;

esthetische bekwaamheid

6. kunnen schoonheid ervaren;
7. kunnen schoonheid creëren;

exploreren

8. benutten leerkansen in diverse situaties;

flexibiliteit

9. zijn bereid zich aan te passen aan wisselende eisen en omstandigheden;

initiatief

10. engageren zich spontaan;

kritisch denken

11. kunnen gegevens, handelwijzen en redeneringen ter discussie stellen a.d.h.v. relevante criteria;
12. zijn bekwaam om alternatieven af te wegen en een bewuste keuze te maken;
13. kunnen onderwerpen benaderen vanuit verschillende invalshoeken;

mediawijsheid

14. gaan alert om met media;
15. participeren doordacht via de media aan de publieke ruimte;

open en constructieve houding

16. houden rekening met ontwikkelingen bij zichzelf en bij anderen, in samenleving en wereld;
17. toetsen de eigen mening over maatschappelijke gebeurtenissen en trends aan verschillende standpunten;

respect

18. gedragen zich respectvol;

samenwerken

19. dragen actief bij tot het realiseren van gemeenschappelijke doelen;

verantwoordelijkheid

20. nemen verantwoordelijkheid op voor het eigen handelen, in relaties met anderen en in de samenleving;

zelfbeeld

21. verwerven inzicht in de eigen sterke en zwakke punten;
22. ontwikkelen een eigen identiteit als authentiek individu, behorend tot verschillende groepen;

zelfredzaamheid

23. doen een beroep op maatschappelijke diensten en instellingen;
24. maken gebruik van de gepaste kanalen om hun vragen, problemen, ideeën of meningen kenbaar te maken;

zorgvuldigheid

25. stellen kwaliteitseisen aan hun eigen werk en aan dat van anderen;

zorgzaamheid

26. gaan om met verscheidenheid;
27. dragen zorg voor de toekomst van zichzelf en de ander

Binnen deze gemeenschappelijke stam van vakoverschrijdende eindtermen zullen de leerlingen voor Louis magazine vooral 'context 7: socioculturele omgeving' exploreren.

De leerlingen:

1. beschrijven de dynamiek in leef- en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale culturele groepen
2. gaan constructief om met verschillen tussen mensen en levensopvattingen
3. illustreren het belang van sociale samenhang en solidariteit
4. trekken lessen uit historische en actuele voorbeelden van onverdraagzaamheid, racisme en xenofobie
5. geven voorbeelden van de potentieel constructieve en destructieve rol van conflicten
6. gaan actief om met de cultuur en kunst die hen omringen
7. illustreren de wederzijdse beïnvloeding van kunst, cultuur en techniek, politiek, economie, wetenschappen en levensbeschouwing

Leren leren

Door het ontwikkelen van of werken met een magazine, leren ze ook leren op een nieuwe manier en werken aan een kritische informatieverwerking:

33. De leerlingen kunnen diverse informatiebronnen en -kanalen kritisch kiezen en raadplegen met het oog op te bereiken doelen.
34. De leerlingen kunnen verwerkte informatie vakoverschrijdend en in verschillende situaties functioneel toepassen
35. De leerlingen kunnen informatie samenvatten.

BIBLIOGRAFIE

- **Louis Paul Boon**, Album Louis Paul Boon: Een leven in woord en beeld. Met een chronologie van Boons leven en werk door Kris Humbeeck, Meulenhoff/Manteau, Antwerpen/Amsterdam, 2008
- **Herwig Leus en Julien Weverbergh**, Louis Paul Boonboek, Elsevier Manteau, Antwerpen / Amsterdam, 1972 Louis Paul Boon, Over mijn boeken, Motion, Utrecht, [1969], [Motion Mini Pocket 001] Louis Paul Boon, De Kapellekensbaan, De Arbeiderspers, Amsterdam, 1953
- **Louis Paul Boon**, De bende van Jan de Lichte / De zoon van Jan de Lichte. In: Kris Humbeeck (eds.), Verzameld werk, deel 8, De Arbeiderspers, Amsterdam, 2007. Louis Paul Boon, Pieter Daens of hoe in de negentiende eeuw de arbeiders van Aalst vochten tegen armoede en onrecht, De Arbeiderspers, Amsterdam, 1971
- **Louis Paul Boon**, De Zwarte Hand of het anarchisme van de negentiende eeuw in het industriestadje Aalst, De Arbeiderspers, Amsterdam, 1977
- **Louis Paul Boon**, Het Geuzenboek, De Arbeiderspers, Amsterdam, 1979
- **Edwin Nagel**, De bende van Jan de Lichte, Aardenhout, Arboris, 1985-1987
- **Kris Humbeeck**, Onder de giftige rook van Chipka: Louis Paul Boon en de fabrieksstad Aalst, Ludion/Querido, Gent/Amsterdam, 1999
- **Kris Humbeeck**, L.P. Boon, historiograaf. Het beeld van de negentiende eeuw in Boons 'historische romans'. In: Colloquium Neerlandicum 12 (1994)
- **Kris Humbeeck**, Tentoonstellingsgids Fabrieksstad Aalst. Louis Paul Boon 1912-1979, L.P.Boon-documentatiecentrum, Antwerpen, 1999 Jean Weisgerber, 'Louis Paul Boon. De bende van Jan de Lichte (1957)'. In: Aspecten van de Vlaamse roman 1927-1960, Amsterdam, 1976, p. 216-232
- **Paul De Wispelaere**, De achtergronden van Jan de Lichte [nawoord]. In: Nagel & Louis Paul Boon, De bende van Jan de Lichte, 1, Klijsterlicht, Aardenhout, Arboris, 1985 Danny Lamarq, 'De bende van Jan de Lichte, volgens de processen van 1748.' In: Jaarboek van de Zottegemse Culturele Kring, XXII (1977-1978), p. 13-64.
- **Willeke van 't Hof**, 'De visie van L.P. Boon op de geschiedenis van de bende van Jan de Lichte.' In: Ons Erfdeel, XXII (1979) 3 (mei/juni), p. 325-339.
- **Frans-Jos Verdoodt**, 'Daens en Boon. Een voorspelbare ontmoeting?' [Addendum IV] In: Louis Paul Boon, Boontjes 1965, Antwerpen, 1999, p.341-355.
- **Jan Wierda**, 'Pieter Daens ontleed: een onderzoek naar het gebruik van bronnen.' Doctoraalscriptie, Vrije Universiteit Amsterdam, 1984.
- **Romain John Van de Maele**, 'Van Fabriekstad Aalst tot De Zwarte Hand: Louis Paul Boon als historiograaf', Heverlee, Raakpunt, 1995

- **Luc De Rijck**, Achtergronden van de zaak Commerman, [s.l.], [s.d.]
- **Bellens Gustaaf**, 'Louis Paul Boon – De Zwarte Hand of het anarchisme van de negentiende eeuw in het industriestadje Aalst: een ideologiekritische analyse', UIA, 1979
- **Bart Van Lysebeth**, 'Bijdrage tot de kritische studie van de visie van Louis Paul Boon op de gemeentepolitie van Aalst rond 1900', Katholieke Universiteit Leuven, 1985.
- **Gert-Jan Janssens**, 'Strop noch Strobbe: Een vergelijking van De Zwarte Hand van Louis Paul Boon met de historische bronnen', Universiteit Antwerpen, 2010
- **Marcel Backhouse**, 'De historische realiteit in Louis Paul Boons Geuzenboek'. In: Ons Erfdeel 23 (1980) 1, januari/februari, p. 5-16
- **Hilde Vercruysse**, 'Boon: Geus of geschiedschrijver? Een vergelijkende studie tussen Het Geuzenboek van Louis Paul Boon en enkele historische bronnen.' Ongepubliceerde licentiaatsverhandeling, Katholieke Universiteit Leuven, 1981.

INTERNETPAGINA'S

- Vlaanderen Vakantieland, Een Boon voor fietsen.
<http://www.een.be/programmas/vlaanderen-vakantieland/een-boon-voor-fietsen>
- [Cobra.be](http://www.cobra.be/cm/cobra/cobra-mediaplayer/redactietips-cobra/boon100/1.1209135) [Videozone], De omgeving van de Kapellekensbaan.
<http://www.cobra.be/cm/cobra/cobra-mediaplayer/redactietips-cobra/boon100/1.1209135>
- Danny Lamarcq, Jan de Lichte. Een bendeleider uit de 18de eeuw.
<http://www.zottegem.be/page.php?linkID=903>
- Aalst - Diefstal met braak. In: De Denderbode, 9 november 1902
<http://aalst.courant.nu/index.php?page=1&mod=krantresultaat&q=+Limbourg+diefstal&datering=&krant=DDB&q=paragraaf&pagina=&sort=score+desc&doc=0&p=2¶graaf=156&y=72>
- De Denderbode, 25 januari 1857
<http://aalst.courant.nu/index.php?page=1&mod=krantresultaat&q=de+kerpel+gestolen&datering=&krant=DDB&q=paragraaf&pagina=&sort=score+desc¶graaf=131&doc=2&p=3¶graaf=96&y=217>
- Aalst – Diefstal. In: De Denderbode, 21 december 1902
<http://aalst.courant.nu/index.php?page=1&mod=krantresultaat&q=Teerlinck&datering=&krant=DDB&q=paragraaf&pagina=&sort=score+desc¶graaf=91&doc=26&p=2¶graaf=147&y=1447>
- De Denderbode, 10 januari 1886
<http://aalst.courant.nu/index.php?page=1&mod=krantresultaat&q=chantant+diefstal&datering=&krant=DDB&q=paragraaf&pagina=&sort=score+desc&doc=0&p=2¶graaf=57&y=72>
- [Onderwijs.Vlaanderen.be](http://www.ond.vlaanderen.be/curriculum/secundair-onderwijs/derde-graad/index.html): Site van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, Secundair onderwijs - Derde graad: Vakgebonden-, vakoverschrijdende eindtermen, uitgangspunten en specifieke eindtermen
<http://www.ond.vlaanderen.be/curriculum/secundair-onderwijs/derde-graad/index.html>

COLOFON

Het educatief project Louis werd ontwikkeld door Mooss vzw in opdracht van de Erfgoedcel Aalst. Het webdesign werd verzorgd door Vliegwerk.

Concept:

Chris Ferket
Helena Buyst

MOOSS vzw
Vaartkom 4
3000 Leuven
info@mooss.org

Inhoudelijk advies:

Erfgoedcel Aalst
Oude Vismarkt 1
9300 Aalst
erfgoedcel@aalst.be

Je vindt de Erfgoedcel in het stadsarchief van Aalst.

Dienst Toerisme stad Aalst:
Molenstraat 45
9300 Aalst
toerisme@aalst.be

Ontwikkeling website:

Vliegwerk cvba
Bergstraat 27
3390 Tielt-Winge
vliegwerk@vliegwerk.be
www.vliegwerk.be

